

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2012 сыл
Ахсынньы
29 күнэ
Субуота №176-180
(10772)

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуунун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

Саргылаах Саҥа дьылынан!

УБААСТАБЫЛЛААХ НАМ СЕЛОТУН ОЛОХТООХТОРО УОННА ЫАЛДЫТТАР!

Эһигини 2013 Саҥа дьылынан уонна Ороһооспонон истинник эбэрдэлибин!

Аһан эрэр сыл биһиги улууспут, селобут общественнойнай-политическай олоһор үгүс ураты суолталаах, дьонуннаах событиеларынан, тэрээһиннэринэн бэлиэтэннэ. Нэһилиэкпит сайдытыгар үгүс үлэ ытытылынна. Түмсүүлээх буолубут уонна бэйэ-бэйэбитин өйдөһүүбүт ыарахаттары быһаарыыга, бары боппуруостарга сөптөөх эппиэти буларга биһиэхэ көмөлөстүлэр.

2013 сыл — тыа сириг тупсаран оноруу уонна сайыннарыы сыла — кэскиллээх былааннары олоххо киллэриигэ уонна туруоруллубут сорукутары ситиһиигэ, төрөөбүт нэһилиэкпит уонна хас биридди олохтооҕо сайдарыгар олук ууруоҕа.

Бииргэ үлэлиирбитигэр эһиэхэ улахан махталбын тиэрдэбин, инникитин да түмсүүлээх буолуохпут диэн эрэнэбин. Бэйэ күүһүгэр эрэнэн, санааны түһэрбэккэ иннибит диэки баран истэхпитинэ ханнык баҕар харгыстары туоруохпут, хайа баҕар ыарахаттары кыайыахпыт.

Кэлэн иһэр сыл эһиэхэ барыгытыгар саҥа ситиһиилэри, туруктаах буолууну, сайдыыны аҕаллын. Барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, дьэ кэргэннитигэр дьолу-соргуну, эйэни уонна сомоҕолоһууну баҕарабын!

Андрей НОВГОРОДОВ,
«Ленскэй нэһилиэк» МТ
баһылыга

САҢА ДЬЫЛЫНАН!

Убаастабыллаах биир дойдулаахтарым, Нам улуунун олохтоохторо, кэлэн иһэр 2013 сылынан ис сүрэхпиттэн истинник эбэрдэлибин!

Баҕарабын барыгытыгар үүнэр саҥа сыла бары үгүөнү, кэлэр дьылга кэрэни, ыстал доруобуйаны, тус олох-хутугар, үлэтитигэр ситиһиилэри, кырдыбаастарытын харыстаан, эдэрдэргитин күөмчүлээн!

Бу тыа олохтоохторугар, ыарахан кэмгэ, кэлэр сылга эһиги иннитигэр, Нам быһаардааччыларыгар — инники дьылбабытын быһаарар быһаардар аны күһүн балаҕан ыйыгар республика Парламены — Ил Түмэн депутаттары уонна улуус баһылыгын быһаардара буолаллар. Манна Нам быһаардааччылары ханан даҕаны буоларын курдук актыбынайдык кыттан, достойнай кандидаттары туруоран, актара диэн бигэ эрэллээхпин. Бары түмсүүлээх буолан сомоҕолоһорго ыгырабын.

Николай РУМЯНЦЕВ,
Ил Түмэн депутата

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ И ГОСТИ НАМСКОГО УЛУСА!

От имени Администрации муниципального образования «Намский улус» и от себя лично сердечно поздравляю Вас с наступающим Новым 2013 годом и Рождеством!

Истекают последние дни 2012 года. Прошедший год принес нашему улусу много новых весомых достижений в социально-экономическом развитии. Свершения уходящего года не только открывают перспективы, но и ставят новые, более сложные задачи.

Уходящий 2012 и наступающий Новый 2013 годы войдут в историю как очень важные для нашего улуса события. Созидательный труд и практический подход к работе, понимание насущных проблем населения вселяют надежду на дальнейшее улучшение жизни каждого жителя улуса.

2013 год объявлен в нашей республике Годом села, надеемся, наша работа обогатится новым смыслом, свежей идеей, мудрыми советами и пер-

спективами, эффективными делами во благо развития села и сельского хозяйства. Пусть каждый день Нового года будет счастливым, мирным и добрым, и принесет Вам новые успехи в работе, уверенность в завтрашнем дне.

От всей души желаю вам, дорогие земляки и гости нашего улуса, крепкого здоровья, счастья, оптимизма, мира и добра в новом 2013 году!

Альберт ИЛЬИН,
глава МО «Намский улус»

ДОРОГИЕ ЗЕМЛЯКИ!

От всей души поздравляю вас с наступающим Новым — 2013 годом! Примите искренние пожелания исполнения всех намеченных планов, благополучия и счастья!

Уходящий год запомнится жителям нашего улуса замечательными долгожданными событиями. В ноябре Президент Республики Саха (Якутия) Егор Афанасьевич Борисов открыл поликлинику в селе Намцы, оснащенную самым современным медицинским оборудованием, и это имеет неограниченное значение в повышении благосостояния жителей нашего улуса. Такое же большое значение для будущего имеет и открытие но-

вых школ в селах II Хомустах и Искра, детского сада в селе Хатырык. Впереди нас ждут еще более масштабные дела, ведь наш родной Намский улус является одним из ключевых сельскохозяйственных районов, который вносит свой большой вклад в развитие республики.

2012 год был особенным для нас. Это был год 115-летия нашего великого земляка, выдающегося сына народа саха Максима Кировича Аммосова. Исполнилось 380 лет вхождения России в состав Российского государства — намская земля также является местом, давшим начало освоению бескрайних про-

сторов. Эти славные события жители Намского улуса отметили своим трудом и достижениями в образовании, спорте, творческими успехами!

Дорогие земляки! От всей души желаю вам отличного здоровья, уюта и достатка в ваших домах, пусть в наступающем году удача сопровождает вас!

Ньургун ТИМОФЕЕВ,
народный депутат
Республики Саха (Якутия),
советник Президента
Республики Саха (Якутия),
председатель Алмазного
совета при Президенте
РС(Я)

УБААСТАБЫЛЛААХ «ЭНГСИЭЛИ» ХАҢЫАТ ҮЛЭБИТТЭРЭ, ААҒААЧЧЫЛАР!

Эһигини 2013 сылынан итиитик-истинник эбэрдэлибин! Кэлэр Тыа сириг сайдытытын сыла эһиэхэ барыгытыгар сайдыыны, туруктаах буолууну, үлэвэ-хамнаска ситиһиилэри аҕаллын.

«Энгиэли» хаһыат редактор-директорын Владислав Гаврильевич Касьяновы журналистика уобалаһыгар Государственной бириэмийэ лауреата буолбутунан истинник эбэрдэлээн туран салайар тэрилтэтигэр, тус бэйэтигэр дьолу-соргуну баҕарабын.

Баҕарабын «Энгиэли» хаһыаты таптаан ааҕар бары ааҕааччыларга кэлэр сылга үрдүк ситиһиилэри, кытаанах доруобуйаны!

Филипп ПЕСТРЯКОВ,
СР бэчээт, телевидениенэн
уонна радионан биэри
департаментын салайааччыта

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ БИИР

ДОЙДУЛААХТАРБЫТ!

2012 сыл Нам улуунуҕар саха норуотун улуу уола, государственнай уонна политической деятель М.К. Аммосов сылынан биллэриллэн биһиги чаҕылхай киһибитигэр быраатты Кыргыстан сиригэр пааматынньык арыдыбыт. «Кыргызфильм» хампааньнатын кытта кыттыгас киинэ күн сириг көрдө, албэх киһи сэнээриитин ылла.

Кулун тутар 4 күнүгэр бары биир сомоҕо санаанан Россия Президентинэн В.В. Путины талан инники кэмнэргэ олохпутун, дойдубутун сайыннара кыах биэрдибит. Алтынньы 14 күнүгэр миэстэтигэр олохтоох кадрдары таһаарар уонна олохтоохтор баһыйар өйбүллэринэн нэһилиэк баһылыктарын уонна норуот депутаттарын таламмыт үлэлииллэригэр, сайдалларыгар кыах биэрдибит.

Убаастабыллаах Нам улуунун олохтоохторо! Үүнэн эрэр 2013 — Тыа сириг сайдытытын сылынан итиитик-истинник эбэрдэлибин! Кэлэр сылга хас бириддибиттэн тыа сириг олоҕо инники сайдытытын түстүүр сылга бары түмсүүлээхтик, таһаарылаахтык дойдубут чэчири сайдарыгар кылааппытын киллэриэххэ. Тус бэйэбитигэр уонна дьэ кэргэннитигэр баҕарабын саха алмаһыны кытаанах доруобуйаны, байылыат олоҕу, үөрэххэ уонна үлэвэ үрдүк ситиһиилэри, этэнгэ буолууну!

Николай СЛЕПЦОВ,
Намнааҕы «Биир
ныгыл Россия» партия
политсоветын секретара,
Саха сиригээҕи «Биир
ныгыл Россия» партия
политсоветын чилиэнэ

БЭЛИЭ ТҮГЭННЭРИ ЫРЫТТАХХА

Сыл бүтүүтэ кэннибитин хайыһан, аһан эрэр сыл бэлиэ түгэни ырытар, түмүк онгорор үгэстээхпит.

РЕСПУБЛИКАҒА

2012 сыл республикабытыгар, улууспутугар сүнгэн уларыйылардаах, элбэх ситиһилэрдээх, бэлиэ тэрээһиннэри хаалларан аһан эрэр.

Республикаҕа Норуоттар доҕордоһууларын уонна сөмбөлөһууларын сыла өрө күүрүүлээхтик ааста. Сыл устата араас тэрээһиннэр тиһиктэрэ быыстала суох ытыллан, чахчы да биһиги, сахалар, норуоттар сөмбөлөһууларынан уонна доҕордоһууларынан күүстээхпитин билинибит.

Бөлүһөк суруйааччы А.Е. Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй „Интеллигенцияҕа суруга“ суруллубута 100 сылын бэлиэтээтибит. Айымньы алгыстаах айана республика хас биридии улуунугар тийиэн, 100 сыллаах кэс тыл билигин да эргэрэ илигин, төттөрүтүн ордук суолталаммыта нэһилиэнньэ киэн аранатыгар дьүүлээһиллэн, кэпсэтилиннэ.

Быйылгы Туймаада ыһыаҕа Саха сирэ Россия састаабыгар киирбитэ уонна Дьокуускай куорат олохтоммута 380 сылыгар ананна. Бэс ыйын 23 күнүгэр Үс Хатынҥа аан дойдуга саамай улахан оһуокай рекорда Саха сирин олохтонно. Рекорду «Гиннес рекордун кинигэтигэр» судьуйа Джек Брокбанк бигэргэспитэ. Тэрийээччилэр

(«Ситим» медиа-бөлөх, Дьокуускай куорат дьаһалтатын культураҕа уонна духуобунай сайдыыга салаата, «Оһуокай» уопсастыба) 12 тыһыынча киһи кыттыа диэн былааннаабыттар, 15 293 киһи кэлэн сөҕүмэр улахан түһүлгэ түстэннэ. Оһуокайы уопуттаах этээчи Александр Саввинов биэр тыһынын таһаарыта. Рекорд олохтонуутугар сүрүн ирдэбили тутуһан, кыттааччылар сахалыы таҥастаах күн эргирин хоту 20 мүнүүтэ ситими быспакка сийэтиһэн сэлэлии хаампыттар. Саха сирэ бу иккис төгүлүн «Гиннес рекордун Кинигэтигэр» киирдэ. Санатар буоллаахха, былырын бэс ыйын 24 күнүгэр 1344 киһи хомуска оонньоон эмиэ рекорд олохтоммута.

Бэһис төгүлүн ытыллыбыт „Азия оҕолоро“ норуоттар икки ардыларынааҕы оонньууга 27 тас дойдуттан, 3 федеральной уокуруктан, 3 Россия уокуругуттан, барыта 2042 оҕо кыттыһы ылбыта. Быйылгы оонньууларга харбааһын, самбо уонна истибэт инбэлиит спортсменнарга көңүл тустуу киирэн биэрдилэр. Онон барыта спорт 20 көрүнгэр күөн көрсүбүттэрэ. Оонньуулар түмүктэринэн саамай элбэх мэтээл Саха сирин сүүмэрдэммит хамаандатыгар тиксибитэ. Барыта 157 мэтээл ситиһиллибитэ. Иккис миэстэни Сибирь федеральной уокуруга, үсүһү Москва хамаандата ылбытара. Кэрэхсэбиллээҕэ, аны 4 сылын алтыс оонньуу эмиэ биһиэхэ, Саха сирин, ытыллыаҕа. Быйылгы оонньууну көрсө «Триумф» спортсменнары бэлэмниир киһи, «Чолбон» бассейн, «Дохсон» футболлуур манеж, «Модун» спорт национальной көрүнгэрин киһинин иккис дьиэтэ тутулан үлэҕэ киирбиттэрэ. Бу Саха сирин спорка биэр улахан ырайыага Россиятааҕы спорт министерствотун, спонсордарын көмөтүнэн ытыллына. Маны тэнэ Норуоттар икки ардыларынааҕы олимпийскай комитет (МОК) өйүүр.

„Россия – спортивной держава“ норуоттар икки ардыларынааҕы спортивной форум ытыллан республика историятыгар киирбитэ. Форум үлэтигэр 2 тыһ. тахса киһи кыттыбыта. Физкультураҕа уонна спорка РФ спордун министерствотун кытта уонна Россия кэккэ субъектарынын бииргэ үлэтигэр сөбүлэһии түһэрсиллибитэ.

Быйылгы Лондонга ытыллыбыт XXX Олимпийскай, XIV Паралимпийскай оонньуулар биһиги респуб-

ликабыт спортивной олоҕор умнуллубат кыайылары аҕаллылар. Ол курдук Олимпийскай оонньууларга Евгения Колодко үрүн көмүс, паралимпийскай оонньууларга Владимир Бальнец үрүн көмүс, Степанида Артахинова бороунса мэтээллэри аҕалбыттар. Кинилэри тэнэ охчут Светлана Тимофеева, ууһут Анастасия Дидорова, сүүрүк Елена Аржакова, тустуук Николай Ноев кыттыһы ылбыттар.

Сэтинни бүтүүтэ Саха сирэ Россия государствотун састаабыгар киирбитэ 380 уонна Саха республиката төрүттэммитэ 90 сылларынан Москваҕа Саха сирин күннэрэ буолан ааста. Санкт-Петербург уонна Москва куораттары-

нан киэн өрүттээх политической, культурнай тэрээһиннэр ытыллынылар. Ол курдук Саха республикатын уонна Москва правительстволарын икки ардыларыгар 2012-2016 сылларга эргин-экономическай, научнай-техничекскай уонна культурнай бииргэ үлэлиир туһунан ити тэрээһиннэр программаларын олоххо киллэриигэ илии баттастылар. А.Е. Кулаковскай аатынан Норуоттар доҕордоһууларын дьиэтин «Симэх» норуот искусствотун киинэ бэлэмнээбит «Саха-ЭКСПО» быыстапката Ыалдыт тиэргэнигэр көрөөччүлэри түмүтэ. 100-тэн тахса норуот маастарын сүүсчэкэ уус-уран оһоһун экспозиция турбута. Сүүрбөччэ маастар «Маастардар куораттара», «Президент ураһата» уонна «Олонго» быыстапкаларга норуот уус-уран оһоһун көрдөрбүттэрэ. Россия норуоттарын Ассамблеятын сэбиэтин президиумун уонна Саха республикатын норуоттарын Ассамблеятын президиумун холбоһуктаах муньахтара ытыллыбыта.

Москва олохтоохторугар уонна ыалдыттарыгар алмаастаах Саха сирэ бары өрүтүн арыһан көрдөрбүтэ. Россиятан уонна тас дойдуттан күүстээх спортсменнар кыттыһылаах мас тардыһытыгар Аан дойду Кубога, бриллиант уонна «Бриллиант сыдыаага» ювелирнай оһоһуктар аукционнара ытыллыбыта.

М.К.Аммосов төрөөбүтэ 115 сылын көрсө ахсынньы 7

күнүгэр Кыргызстан республикатын столицата Бишкек куорат ортодугар баар Ч. Айтматов аатынан пааркаҕа Максим Кирович Аммосов бюст-пааматынньыга туруорулунна.

УЛУУСКА

2012 сыл улууска М.К. Аммосов төрөөбүтэ 115 үбүлүөйдээх сылыгар ананна.

Олунньу 20 күнүгэр „Ситим“ медиа-группа, „Кыым“

хаһыат көбүлээһиннэринэн, Модут нэһилиэгэр үлэли турар „Тунал“ ААО комплексыгар 100 киһи ыйааһыннаах мунтуур тон үтү онорон таһааран бүтүн Россия урдүнэн рекорд олохтоммута.

Самодетельная композитор Захар Порфирьевич Винокуров төрөөбүтэ 90 сылын бэлиэтээбипит.

Өксөкүлээх Өлөксөй суругун алгыстаах айана – Нам улуунугар. „Интеллигенцияҕа сурук“ 100 сыла.

Улуустааҕы ыһыах М.К. Аммосов төрөөбүтэ 115, Саха сирэ Россияҕа холбоспута 380, Норуоттар доҕордоһууларын уонна сөмбөлөһууларын сылларыгар ананна. Бочуоттаах ыалдыт быһытынан Лена Максимовна, Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйааччы А.Н. Жирков, „Биер ньыгыл Россия партия“ Саха сиринээҕи региональной

отделениетын салайааччыта С.М. Афанасьев уо.д.а. ыалдыттаабыттар.

хапсаҕайга Павел Заровняев үрүн көмүс мэтээллэри ылбыттар.

ССРС, РСФСР, Саха АССР үтүөлээх тренерэ Дмитрий Петрович Коркин кэриэнигэр көңүл тустууга норуоттар икки ардыларынааҕы турнир чэрчитинэн,

АХШ көңүл тустууга хамаандата олохтоохтор

көрдөһүүлэринэн табаарыстыы көрсүһүүтэ сөбүлэспитэ. Балаһан ыйын 28 күнүгэр Нам улуунун киинигэр Саха сирэ – АХШ көңүл тустууга сүүмэрдэммит хамаандаларын табаарыстыы көрсүһүүтэ тэриллибитэ. Дьон бэйэлэрин тустууктарын илэ харахтарынан көрөн үөрбүттэрэ-көппүттэрэ. Саха сирин хамаандата аан дойду биэр улахан государствотун хамаандатын кытта көрсүүтэ доҕордуу спортивной бырааһынньыгар кубулуйбута. Биһиги хамаандабыт чилиэннэрэ бары биэр киһи курдук турун тустан, 260 миэтилиннээх дойду анаан-минээн оҕостон кэлбит хамаандатын кыайыта. Бу көрсүһүү республика, улуус спорка олохторугар биэр историческай түгэниэн буолбута.

Алтынньы 14 күнүгэр буолбут быыбарга 12 нэһилиэккэ баһылыктар, 14 нэһилиэккэ депутаттар талылыннылар.

Сэтинни 15 күнүгэр саҥа поликлиника үлэҕэ киирбитэ. И.П. Сивцев аатынан Намнааҕы историко-этнографическай музей 45 сылын туолла. 1 Хомустаах нэһилиэгэр үөрэхтээһин тэриллибитэ 125 сыла. И.С. Гаврильев аатынан Намнааҕы 1№-дээх политехническай оскуола 140 сыла. Нам улуунугар үөрэхтээһин 140 сылын бэлиэтээтибит.

Ахсынньы 22 күнүгэр М.К. Аммосов 115 сыла республика уонна улууска киэн далааһыннаахтык бэлиэтэннэ. Бу күнүгэ кыһа Лена Максимовна, күтүөтэ В.М. Гольдберг, сиэнэ Максим Аммосов кэлэн бардылар. Үбүлүөйдээх сыла анаан „Буурһаһыт мохсоһол бу Намтан көппүтэ“ документальной киһи сүрэхтэнэн, көрөөччү киэн аранатыгар табыста. Киһи 40 мүнүүтэлээх. Үгүс архыып, музей докумуоннарыгар олоһуран уһуллубут киһи 2009 сылтан саҕаламмыта. Сүрүн көбүлээччинэн И.З. Кривошапкин, сценарий, монтаж, дьону түмүү үлэтин киновидеоархив сэбиэдиссэйэ В.Д. Попова, итиэннэ көмөлөһөөччүнэн „Саха“ НККИК корреспондента А. Лебедев буоллулар.

Л. УВАРОВСКАЯ

БЛИЦ-ЫЙЫТЫ:

— 2012 сүл эһиги үлэҕитигэр хайдах ааста?
— Эһиилги сылга туох үлэлэр ытыллыахтарай?

С.С. МАТВЕЕВ, «Нам улууһа» МТ баһылыгы тутууга, промышленноска уонна олох-дьаһах коммунальнай хаһаайыстыбага солбуйааччы:

— Быйылгы сылга улууспутууга тутууга үгүс үлэ ытылынна. Ол курдук республика инвестпрограмматынан 2 Хомустаахха 156 оҕо үөрэнэр 2 этээстээх таас оскуола, улуус киинигэр күнгэ 200 киһини көрөр 3 этээстээх таас поликлиника, Хамафаттааҕа киин котельнай үлэҕэ киирдилэр. Бу объектар аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир толору хааччылыылаахтар, тас инженернай коммуникациялаахтар. 1 Хомустаахха федеральной пилотнай программанан компактной застройкага улахан үлэ үксэ оҥоһулунна, бу кварталга гаас, уот ситимэ, сайынгы уунан хааччылыы, асфальт суол, тротуар оҥоһулунна. Эһиил кыра хаалбыт үлэ толору түмүктэниэ. Маны таһынан улуус көмөгүнэн Партизанга таас баанньык, почта, 1 Хомустаахха библиотека үлэҕэ киирдилэр. 1 Хомустаахха оскуола, балыһа капиталнай өрөмүөннэрэ ытылынна. Түбүҕэ почта, библиотека үлэҕэ киирдилэр. «Үтүө дьыала» чэрчитинэн Хатырыкка, Аппааныга 50 миэстэлээх детсадтар үлэҕэ киирдилэр, Искраҕа оскуола бастакы учарата бүтэн үлэҕэ киирдэ, Үөдэйгэ КСК тутулунна.

— Кэлэр сылга үлэбит өссө күүскэ оргуйуо. Саҥа оскуолалар Үөдэйгэ, Арбынҥа тутуллуохтара. Намга быйыл тутулан саҕаламмыт 100 миэстэлээх 2 этээстээх таас оҕо саада, 28 квартиралаах дьиэ, КСК салгыы тутулуо, 3000 миэстэлээх трибуна тутулуо, Көбөкөнгө КСК онтон да элбэх тутуулар ытыллалара былааннар.

Хааччыыы эйгэтигэр

Салбан куһаҥан суоллаах-истээх, ыраах, үрэх баһыгар сытар нэһилиэк быһытынан биллэр. Кырдьыга да оннук. Намтан тоҕус көс арҕаа бардакха, Кэнкэмэ уонна Ханчалы үрэхтэри туораан бэрт киэн алаастардаах, улахан күөллөрдөөх, халыҥ тыалардаах, уһун от үрэхтэрдөөх, бай-талым бултаах-астаах үтүө сиргэ тийэҕин. Дьон-сэргэ манна бэрт өргөн түөлбөлөөн олохтоһоттар. Төһө да ыраах буоллар, бэйэтин бэйэтэ көрүнэр, туораттан көмө көрдөөбөт, кимиксэ да сыһаламат улуус биер хоп курдук нэһилиэгэ. Бу өтүгүр олохтоох ОДЬКХ үлэтэ дьэҥкэтик кестөр диэтэххэ, арааһа, сыспатым буолуо.

Учаастак маастара Корякин Савва Петрович бу тарилтэ үлэлээбитэ уонтан тахса сүл буолла. Бэйэтинэн 16 үлэһиттээх. Нэһилиэк улахан объектарын: оскуоланы, кулуубу, детсады, икки этээстээх уопсай дьиэни итинэн хааччылар. Оттук быһытынан айылҕа гааһа тутуулар буолан,

Улуус нэһиликтэригэр

Модут нэһилиэгэр 2012 сылга барыта 943 ынах сүөһү, 920 сылгы, 41 сибиинньэ, 213 кууруска итиллэн тураллар. 3145,7 т от оттонно, 800 т сиилэ, 400 т сенаж бэлэмнэнэ. Уопсайа 4 тэрээһиннээх, 6 бааһынай, 151 кэтэх хаһаайыстыбалар бааллар.

Сэтинньигэ Дьүөдэй, Билгиньэх күөллэригэр республикатааҕы суолталаах мунхалааһын буолла. Словакия республикатыттан, ХИФУ 2 учуонайа, ИДБМ миниистирэ Кошелев, тыа хаһаайыстыбатын министрствотыттан 30 киһи, «Сахагипрозем» ААО тэрилтэ үлэһиттэрэ кыттыны ыллылар.

Сэтинньи 16 күнүгэр нэһилиэккэ тыа хаһаайыстыбатын күннэрэ тэрээһиннээхтик бардылар. Бырааһыннык чэрчитинэн убаһа астааһыныгар, саамай улахан тоҥ үүт, улахан собо, халыҥ хаһа, бүүт, улахан собо, одуруот аһын соҕуоупкатыгар күрэхтэр буоллулар. Күрэххэ бириддиллэн дьон күрэхтэстилэр. Тэрээһини тыа хаһаайыстыбатын специалиһэ С.В. Федорова уонна С.И. Охлопков аатынан сынныалан киинэ тэрийэн ыытылар.

Тыа сиригэр – дохуоттаах үлэни

Ахсынньы 21 күнүгэр СР тыа хаһаайыстыбатын уонна ас-үөл политикаһын министрствотыгар бааһынай хаһаайыстыбаларга, родовый общиналарга Саха республикатын Президенин граннарын туттардылар. Ол иһигэр Президент гранын, тыа хаһаайыстыбатын министрин Иван Слепцов илиититтэн, биһиги улууспутттан икки хаһаайыстыба тутта. Ааһан эрэр сыл

«БИГЭ ЭРЭЛМЭЭХПИТ»

үлэһиттэргэ ирдэбил кытаанах, эппиэтинэс үрдүк. Сыллата туттарар техминимумнарын барарга оператордар үчүгэйдик бэлэмнэнэн, урут үөрөспиттэрин хатыгылаан тийэллэр. Маныаха 1995 с. үлэһит оператордар: Федоров Василий Николаевич, Винокуров Алексей Иннокентьевич, Корякина Прасковья Петровна, Петрова Наталья Петровна атыттырга холобур буолаллар. Кинилэр үлэһит сменаларыгар ханньык да саахал бу кэм устата тахсыбата. Кистэл буолбатах, тыа сиригэр үлэ көстүбөт, үлэ миэстэҕэ күндү. Ол эмиэ туһунан ирдэбили үөскэтэр.

Бу 16 киһилээх коллектив нэһилиэк обществнай олоһор активнай кыттыһыны ылар. Суботунньук, ырааһырды, өрөмүөн үлэтэ буоллун – барытыгар илиилэрэ тийэринэн үлэлэһэлэр. Олохтоох дьаһалтаны кытта биер тылы булан, тугу барытын биер сүбэнэн омороллор. Ол да иһин ааспыт күмгэ нэһилиэк үрдүнэн үлэ сэргэхсийбитин олохтоохтор бэлиэтиллэр. Эй-

иэнэ-миэнэ диэбэккэ, ититэр систиэмэҕэ саахал табыстаһына коммунальщиктар туораталлар, үлэһитин хааччыаллар.

Манна учаастак маастара С.П. Корякин олоһун устата уһундук үлэлээбит уопута, урут совхоз салайааччытынан, нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбитэ элбэҕи этэр. Тыа сирин олоһун үчүгэйдик билэрэ киһи бүгүнгү үлэтигэр элбэх көмөлөөх. Ол иһин учаастак Салбан нэһилиэгэр сүрүн төһүү күүс быһытынан сыаналанар.

Салбан коммунальщиктара бэлэмнээхтэр, ханньык бабарар күүтүллүбэтэх түгэһнэргэ бэлэмнэммиттэрэ, онгостуммттара ыраатта. ПТН-нара, электродтара, сваркалара, станциялара уода. бэлэм. «Намкоммунтеплоэнерго» маньаха энкилэ суох эрдэ хааччыларын билиэтиэххэ тобоостоох. «Кыһыны этэнгэ сылаастык туоруурга бигэ эрэллээхпит» – диэр Савва Петрович.

А.Г. КОБЯКОВ, пресс-киин салайааччыта

КЫСТЫК ТЭТТИК СОНУННАРА

Сэтинньи 28 чыһылатыттан ахсынньы 6 күнүгэр дьэри нэһилиэк Нам улууһун инбэлииттэрин декадатыгар ситиһиилээхтик кытынна. Ол курдук «Күһүңгү киһи күлбүтүнэн» куюнкурус-быыстапкага үһүс, «За рулем» куюнкуруска үһүс, хабылыкка иккис, дарска иккис миэстэ буоллубут.

Сэтинньи 30 күнүгэр Г.Н. Шамаев нэһилиэк баһылыгы дуоһунаһыгар киирэр инаугурацията үрдүк таһымна ааста. Григорий Никитини Нам улууһун баһылыгы солбуйааччылар Н.В. Слепцов, И.Р. Попов, баһылык дьаһалтатыттан И.Р. Михайлов, С.П. Ядрихинский эвэрдэлээтилэр, үлэтигэр ситиһиилэри баҕардылар.

Ахсынньы 15 күнүгэр Саха республикатын физическэй културатын уонна спордун туйгуна Е.Г. Гоголев кэриэһигэр улустастааҕы хапсаҕай күрэхтэһиигэ буолан ааста. Уопсайа 11 хамаандаттан 98 киһи 6 ыйааһынга күрэхтэстэ. Уопсай түмүгүнэн 21 очколаах Хатын Арыы хамаандата бастакы, Мо-

дут – иккис, Хамафатта – үһүс миэстэ буоллулар.

Ахсынньы 14-15 күннэригэр Горнай улууһун Бэрдийгэстээх бөһүөлөгөр региональной «Инникиги хардыы» научнай-практической конференция буолан ааста. Модут орто оскуолатыттан 3 оҕо ситиһиилээхтик кытыннылар. Ол курдук 11 кылаас үөрэнээччитэ Алексеева Маша «Медицинские науки» секцияга лауреат, 10 кылаас үөрэнээччитэ Гуляева Ньургуйаана «Сельскохозяйственные науки» секцияга лауреат буолан кыайыы өрөгөйүн биллилэр. 9 кылаас үөрэнээччитэ Кривошапкина Маша дакылаата республиканскай конференцияга кыттыыга рекомендацияланна.

Олохтоох врачнай амбулаторияга ыарыһахтары көрүүсисти хаачыстыбатын тупсарар инниттэн сыл устата 15 устуука саҥа тэрил кэллэ. Босхо оҕо аһылыгынан 59 элбэх оҕолоох уонна кыаммат дьон оҕолоро хабылыннылар. Клиническэй лаборант штата көрүлүннэ.

А.Г. КОБЯКОВ, Модут

БАСТЫН ҮЛЭЛЭРЭ БЭЛИЭТЭННЭ

түмүгүнэн уон бастыҥнар ортолоругар Бөтүг нэһилиэгиттэн оҕуруот аһын үүннэриитинэн дьарыктанар «Шмидт» КФХ (салайааччы Григорий Григорьевич Уваровскай) уонна Хамафатта нэһилиэгиттэн сүөһү иитиитин салаатыгар үлэһит «Сэргэ» КФХ (салайааччы Владимир Афанасьевич Герасимов) аат-

танылар. Президент гранын ылбыт «Шмидт» уонна «Сэргэ» бааһынай хаһаайыстыба үлэһиттэрин кинилэр сыралара, республика тыатын хаһаайыстыбатыгар киллэрэр дьоһун кылааттара үрдүктүк сыаналаммытынан эвэрдэлибит.

Бэйэ информ.

В.Н. ДЬЯКОНОВА, үөрэх управлениетын начальнига:

— Быйыл Нам улууһунгар үөрэхтээһин тэриллибитэ 140 сыла бэлиэтэнэн сыл устата ытыллыбыт тэрээһиннэр, конкурстар, үбүлүөйдэр бу даатага ананан ытылыннылар. Түмүктүүр тэрээһин педагогическай общественность, ветераннар кыттылаах үрдүк таһымнаахтык ытыллыбыта. Саамай улахан үөрүүнэн, бэлиэ түгэнинэн 2 Хомустаахха 156 миэстэлээх таас оскуола киириитэ буолар. Маны таһынан Искраҕа основнай оскуола бастакы учарата үлэҕэ киирдэ, Хатырыкка 50 миэстэлээх оҕо саада тутулан үлэҕэ киирдэ. Хатын Арыы оскуолатын саха тылын учуутала И.Д. Ноговицын, Нам 1 №-дээх оскуолатын нуучча тылын учуутала У.М. Иванова «Сыл бастыҥ учуутала» конкурс лауреаттарынан буоллулар. 22 оҕо россияйскай, республикатааҕы олимпиадалар кыайылаахтарынан буоллулар. Егор Емельянов химияга Москвага, Настя Ильина ОБЖ-га Иркутскайга Россиятааҕы олимпиада финалыгар кытыннылар. 19 оҕо оскуоланы мэтээлинэн бүтүрдэ.

— 2013 с. Президент Ыйааһын Тыа сирин сылынан биллэриллибитэ биһиэхэ улахан суолталаах буолуо дьэ күүтэбит. Үөрэхтээһин биер кэлим модернизацията салгыы барыаҕа, федеральной государственной образовательной стандарт салгыы үлэлиэҕэ, кэлэр сыл биһигини элбэххэ эбээһинэстиир, элбэх үлэни эрийэр, үөрэҕи салгыы тупсарыы үлэтэ барыаҕа.

Тыа сиригэр – дохуоттаах үлэни

ТЫА СИРИГЭР КӨМӨ БААР

Үүнэр сыл – Тыа сирин сыла. Саха республикатын президеһэ Е.А. Борисов тыа сирин сайдытыгыгар дьаһалын тыа сирин олохтоохторо үөрэ-көтө, биһирини көрүстүлэр. Бөтүг нэһилиэгэр барыта 15 бааһынай хаһаайыстыба, икки ИП, ол иһигэр оҕуруот аһын үүннэриинэн дьарыктанар үс улахан хаһаайыстыба – «Дьулус-97», «Дайыһына», «Шмидт» бааллар. Бу сылы хайдах түмүктээбиттэрин билсипэ, инники үлэ-хамнас туһунан кэпсэтиһэ нэһилиэкпит тыа хаһаайыстыбатын специалиһын С.П. Суздаванова көрүстүм. Саргылаана Павловна үрдүк үөрэхтээх зоотехник, тыа хаһаайыстыбатын специалиһынан иккис сылын үлэһит.

– Бу ааһан эрэр сылы хайдах түмүктээн эрээбит?

– 2012 сыл түмүгүнэн от былаана 107 % туолла, ол эбэтэр 2226,6 т оттонно. Үүпүт былаанын 91 % толорон олоһобут. Сыл түмүгүнэн толорор былааннаахпыт. Эт былаана 139 %, сүөһү төбөтүн ахсаана 101 %, үүнүүбүт былаана 101 % туоллулар. Ону тэнэ үгүс тугуу ытылынына, ол курдук «Чоомуос» б/х (сал. Сивцева А.А.) хотон, «Кыырай» б/х (сал. Суздалов Нь.Н.) сылгы хааччаҕа, «Дайыһына» б/х (сал. Попова Н.И.) конебаза тутунулар. «Ботто» б/х конебазатыгар олоһор дьэ тутта. «Дайыһына» 45 усталаах күрүө оҥордо. Икки бааһынай хаһаайыстыба саҥа бааһына сирин ыллылар.

– Саха республикатын Президенин дьаһалынан хас биердии сүөһү төбөтүгэр 6000 солк. суумалаах көмө харчы көрүллэр буолла. Биһиги нэһилиэккэ бу көмө кэллэ дуо?

– СР президеһэ Е.А. Борисов 2012 сыл ыам ыйын 11 күнүнээҕи 188 №-дээх ыйааһар олоһуран ынах сүөһү ахсаанын элбэтигэр быйыл 6000 солк. субсидия көрүллүбүтэ. Бу күннэргэ кэтэх хаһаайыстыбалар 26400 солк., бааһынай хаһаайыстыбалар 1362000 солк. көмөнү ылаары олоһобут.

– Кэлэр сылга туох былааннаах үлэһит-хамсы сылдыабыты?

– Инники үлэҕэ-хамнаска былааннары кылгастык билиһиннэрэр буоллакха, кэлэр 2013 сылга «Развитие семейных животноводческих ферм на базе к/х на 2012-2014 годы» дьин программара кыттаары сылдыабыт. Кормовой базабытын онгостон былааннаахтык үлэлэтэр соруктаахпыт. Сайылыкпыт уотун бырайыагы онготторон сайылыгы үлэлэтэр былааннаахпыт.

– Үүнэн эрэр 2013 сылынан бар дьонгор баа санаан?

– Кэлэн иһэр Саҥа дьылыннан бар дьомун истинник эвэрдэлибин. Баарабын отчут-масчыт, үлэһит нэһилиэгим олохтоохторугар ыарахан кыһыны этэнгэ аһаран, эһиилги күөххэ үөрэ-көтө үктэнэллэригэр, тус олохторугар дьолу-соргуну, доруобуйаны.

Кэпсэттэ Валентина КОЛЕСОВА, Бөтүг

Л.А. СЛЕПЦОВ, улуус кылаабынай бырааһа:

— Ааһан эрэр сыл элбэх ситиһиилээрдээх, үөрүүлээх. Ол курдук, саҥа поликлиника үлэҕэ киирдэ. Доруобуя харыстабылын сайдытыгыгар өнө иһин республика президенин махталын уонна «Кыһыл көмүс» бэлиэһэн наһарадаланнабыт. Сыллааҕы биһиэнэн наһарадаланнабыт. Амбулаторнай-поликлиническай көмө 100%, сытар балыһаҕа куйка туюлуута 100%, күнүскү стационарга эмтэни 100% ситиһилиннэ. Ленскэй нэһилиэк тэрилтэлэрин икки ардыларыгар ытыллыбыт спартакиадага маннайгы миэстэ, улуус профсоюзтары уус-уран конкурстарыгар иккис миэстэ буолбуппут. Модернизация программатыгар олоһуран 1 Хомустаах балыһаһыгар 15 мөл. суумалаах өрөмүөн барда, поликлиникага аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир саҥа элбэх мед.

оборудование көрүлүннэ, автопаркаҕа 6 саҥа массына ананна. «Биер ыһыгы Россия» партия тэрийбит «Земский доктор» бырайыагынан 22 эдэр быраас үлэһит кэллэ.

— Былааннарбыт: республика үрдүнэн биер тэн диагностическай ситимгэ көһүөхтээхпит. Стационар, поликлиника икки ардыларыгар электроннай сибээс олохтоһор былааннаар. Медициһскэй өнө хаачыстыбыта тупсарыгар элбэх үлэ ытыллыаҕа. Кэлэр сылттан «Суһал көмө» ОМС көрүүтүгэр киирэринэн сибээстэн, бары ыарыһахтаран паспорт, полис булгуччу ирдэниллиэҕэ.

Эриэн үөн сыла илинги халандаарын 2013 сүл олунһу 10 күнүтэн 2014 сүл тохсунһу 31 күнүгэр бигэргэнэр диең суруллар. Чэ, хайдаһын да иһин ахсынны 31 күнүгэр түүн саргылаах саңа дьылбытын үөрэ-көтө көрсөүт. Буолаары турар эриэн үөмүт хара, халлаан күөх, өт күөх өнөрүт ордук сөбүлүүр. Кини күүһэ-уоһа ууга сытар, тобо диэтэххэ ууга хамсанара-имсэнэрэ тэтимирэр, түргэнник уларыйар, быһата ууга киридэинэ бэйэтин киэнэ. Онон 2013 сүл ымьыга – Ууга сылдьар хара өнөөх эриэн үөн буолар. Кэлэр сылга дьонго-сэргээ дириг өйү, барытын ырынаалаан толкуйдууру, ырытан көрөн баран быһаарыны ылынары сүбэлиилэр. Кырыктаах, кыһырымтаһай дьон бу сылга табыллымыахтарын сөп.

ЭРИЭН ҮӨН СЫЛЫН ХЛЙДАХ КӨРСӨВҮТ?

Эриэн үөн бары билэрбит курдук бытаанник туттар эрэри түргэн дьайылылары онорор. Көһүпэтэх өтүттүн кириэн сөп. Кистэлэн күүүһүн сөптөөх бириэмээгэ табатык туһанар. Ол кини муударана. Кини тулуурдаах, сэрэхтээх. Хара эриэн үөн дьонго күүтүллүбэтэх өтүттүн уларыйылары аһалар. Ол иһин барытын былааннаан, ымпыгар-чымпыгар диэри ыйаһыннаан көрөн, сынаалаан баран дьайылылары оноруохха наада. Уруккубутунааһар хас эмит төгүл сэрэхтээх, сэрэнэн-сэрбэнэн сылдьарбыт ордук. Сыллааччы кыыл быһытын-майгытын күннээһи олоһун курдук сылын салайыа. Ол иһин бу сылга бэйэни сайыннарыга, ордук айар дьовурга, үөрэххэ болдомтону уруохха наада. Кэлэр сылга квалификацияны үрдэти, ыарахан боппууостары быһаары ордук.

лыктары, осьминогары оһонманан уурталыахха сөп. Эриэн үөн символын атыылаһан, араас матырыйаалтан бэйэбит онорон чугас дьонһутугар бэлэхтээн үөрдүн. Тоһотун билбэтим эрэри, эриэн үөнү утуйар хоскутугар ууруман диең сэрэтэллэр. Тугу тангыахха сөбүт? Хара, хараһа халлаан күөх, өт күөх өнөөх былааччылар, көстүүмнэри, ырбаахылары кэтиэххэ сөп. Ыбылы да ыһсары, ханан да мырчыстыбатах таһастары кэтин диең сүбэлииллэр. Эр дьон хаалтыһтар этиллибит өнгөргө дьүөрэли буолуохтарын сөп. Киэргэллэргэ күндү таастар хайаан да баар буолуохтааһар, ордук үчүгэй хаачыстыбалаах, элбэх кырылаах бриллиант биһирэнэр.

2013 СЫЛ САНДАЛЫТЫН МААНЫЛААХ САЛААТГАРА

Креветкалаах салаат

Састааба: 100 г кытаанах суортаах сыыр, 1 сибизһэй оһурсу, 200 г „тигровай“ креветка, 5-7 „черри“ помидор, 1 болгарскай перец, 1 ч. нь. бальзамическай уксус, петрушка, укроп, оливковай арыы, хара молотай перец, туус.

Бу салаат оһоһуллара бэрт боростуой. Ол курдук, аанбаһтаан креветкаларбит үрдүлэригэр итии уу кутан сууябыт. Сууян баран үс мүнүүтэ курдук мас арыытыгар ыһаарылыбыт, сойутабыт. Бизэрэһи, оһурсуну, помидору салаакка оһоһулларын курдук, онтон сыыры кубиктыы, петрушканы, укробу кыра гына бысталыбыт. Барытын холбоон туустуубут, бизэрэһибит уонна оливковай арыы, бальзамическай уксус эбэн булкуйабыт.

С а н а д ь ы л л а а ҕ ы

кукурузалаах салаат

Ингредиеннэрэ: кэнсиэрбэ-лэммит муора халпыыстата, кукуруза, краб этэ, салат сбирдэхтэрэ, сымыыт, 1 луук, майонез.

Бу салаат төһө да боростуойдук оһоһулуннар остуолу киэргэтэр биир бастын бүлүүдэ. Муора халпыыстатын, кукурузаны иһиккэ кутабыт. Үрдүгэр кыра гына бысталаммыт луугу, краб этин, сымыыты кутабыт. Эһии салаат сбирдэхтэрин кытта майонези кутан булкуйабыт. Салаат бэлэм.

2013 сыллаах эриэн үөнгө аһаммыт салаат

Ингредиеннэрэ: 2 сымыыт, 2-3 хортуоппуй, 8 сибизһэй шампиньон, мас арыыта, 100 г ветчина, 100 г кэнсиэрбэ-лэммит горуох, 50 г сыыр, 2 туустаах оһурсу, майонез, күөх луук, туус.

Буспатах хортуоппуйу кыра солуома гына быһан хобордооххо „фри“ курдук ыһаарылыбыт. Арыытын оботторон баран иһиккэ уурабыт, сойутабыт. Тэллэйбитин кыра гына быһан

аһыйах арыыга ыһаарылыбыт уонна кумааһы сотторго оһон туора уурабыт. Кыра гына быһыллыбыт оһурсуну, сымыыты, солуомалы быһыллыбыт ветчинаны, сыыры, горуоһу биир-биир эбэн булкуйабыт. Ити кэннэ тэллэйбитин эбэн тууһу, майонези кытта буккуйабыт. Үрдүн хортуоппуйунан, күөх луугунан киэргэтэбит. Салааптытын эриэн үөн моһуонунан онордохпутуна өссө ордук минһийи.

Муора салаата

Састааба: лиис салаат, 2 ньуска майонез, 300 г тон «Морской» коктейль, помидор – 100 г, сибизһэй шампиньон – 50 г, 2 ост.нь. соус, оһурсу – 100 г, 2 ост.нь. лимон соға, оливковай арыы. Заправкара: 2 ч. нь. соевай соус, ыстакаан аһара сүөгэй, 2 ост.нь. кыһыл икра, молотай бизэрэ, 2-3 ост. нь. майонез, маһан бизэрэ, лимон соға, туус. Киэргэтэргэ: лимон, сибизһэй күөх тума.

Шампиньоны, помидору, оһурсуну синһийгэс гына бысталыбыт. Оһуруоппут аһын барытын тэллэйи кытта булкуйабыт. Лимон соһун, соевай соус эбэбит уонна 15 мүнүүтэ туруора түһэбит. „Морской“ коктейль сымнаһас буолуор диэри ирибитин кэннэ оливковай арыыга ыһаарылыбыт. Ыһаарылыты туран лимон соһун кутабыт, салгы соевай соус кутан үс мүнүүтэ буһарабыт. Барытын булкуйан баран лимонунан, күөх туманан киэргэтэбит.

Салаат заправкатын манһык оноруохха сөп: блендеринэн сүөгэйи уонна майонези ытһыйабыт, лимон соһунан, соевай соһунан хаапылабыт, туусту-

Борис Борисович Бугаев, орто уонна дьовус бизнэһи сайыннары консултациян кинин салайааччыта:

– Улууспутугар уопсайа 1300 кэрингэ араас өнгөнөн дьарыктанар предприниматель баар. быйылгы сылга эһии 153 киһи регистрацияланна. Өрүү буоларын курдук, тыа хаһаайыстыбата, бытовое өнө, аты-эргээн чаһа атын көрүндүрээһэр инники күөнгэ сылдьар. 28 предприниматель улуус уонна республика өйүүр субсидиятыгар тиксинилэр. Маны таһынан республикаттан быһаччы граннарга, куонкурстарга кыттан балай да предприниматель көмө харчыга тигистэ. Үтүө үгэскэ кубулуйбут „Россия бастын табаара“ күрэххэ биһиги предпринимательбит ситиһиллээтик кыттыбыттар. Биһиги тэрилтэбит ыһтар үлэтигэр 1200-чэ консултация оһоһулунна, сыл устата 17 семинар ытытылынна. Консултацияга ордук судаарыстыба өттүттөн көмө боппуруоһугар сүбэ-ама ылаалар. Кыластык эттэххэ итинник.

Эһиилги сылга „Гуймаада лиизин“ нөһүө оборудование, кредиттэһин үлэтэ күтүллэр. Биһиги улууспут республикага туризымы сайыннарыга Нам улууһа инники биэс сылга эксперимент быһыытынан программага кирибитэ. Онон бу эйгээ үлэлэһиэн баһалаах предпринимательлэргэ аан аһаһас.

убут, тумалыбыт, кыһыл икра кутан баран өссө блендеринэн Сойбуттарын кэннэ булкуйа-быт, ол кэннэ болгар бизэрэһин,

Балыктаах винегрет

Бородуукта: баанка аһаара корнишон; 1 уст. моркуоп, 2 уст. сүбүкүлэ, баанка оливка, 2-3 уст. хортуоппуй, 150 г. копченая скумбрия, 1 уст. кыһыл луук, 5 уст. буспут сымыыт. Соуска: 2 буспут сымыыт саһархайа, 2 ост. нь. сүөгэй, 1 ч.нь. хартыһа, хара бизэрэ, туус.

Соһспутун майонези, сүөгэйи, хартыһаны булкуйан оноробут. Бизэрэһи, тууһу көрөн эбэбит. Оһуруоппут аһын барытын буһаран кубиктыы бысталыбыт, луугу кыра гына кырба-стыбыт. Корнишону, оливканы төгүрүктүү быһабыт. Барытын булкуйан баран онорбут соһспутун кутабыт. Салаат тулатыгар уһун синһийгэс гына быһыллыбыт балыкпытын уурабыт. Бүлүүдэ кыраһабай буолан көстөрө бэйэбит айар дьовургутуттан тутулуктаах. Сибизһэй күөх туманан, сымыытынэн киэргэтэбит.

Креветкалаах. кальмардаах салаат

Ингредиеннэрэ: 3 бэйэтин сүмэһинигэр буспут кальмар, кэнсиэрбэ-лэммит кукуруза, 200 г креветка, спаржевай фасоль 200 г, 150 г кэриэй моркуоба, 1 устуука болгаар бизэрэһэ, 1 ч.л. виннай уксус, 2 ост. нь. лимон соға, туус, 4 ост. нь. оливковай арыы, 2 ост. нь. соевай соус, бизэрэ, тума.

Кальмары, креветкэни, фасолу бииргэ буһарабыт, туустуубут. Арба, буһарыахпыт инһиэ кальмары итии ууга уган ылабыт, хаһын ыраастыбыт, фасольбутун кубиктыы быһабыт. Креветкэ буспутун кэннэ ыраастыбыт, көлүһэһи быһабыт, фасоль уутун дуршлагтыбыт.

моркуобу, кукурузаны быһан эбэбит. Уксус, соевай соус, лимон соһун кутабыт. Тууһун, туматын, оливковай арыыбытын хайдах баһарарбытынэн, сөбүлүүрбүтүнэн кутабыт.

„Цезарь“ салаат

Састааба: 50-нууг „радикчо“ уонна „лолло-россо“ салааттар, 2 уст. сибизһэй оһурсу, баанка аһара арыы, 3 чеснок өлүүскэтэ, 200 г. копченая куурусса буута, 150 г. помидор, 300 г үрүң килиэп, оливковай арыы, 1 ост. нь. лимон соға. Соуска: 1 ч.нь. хартыһа, 3 сымыыт араһаһа, 100 г. оливковай арыы, молотай бизэрэ, туус, 100 г. виннай уксус.

Барытын сылаас ууга сууябыт, куурдабыт, салаат сбирдэхтэрин илиибитинэн кыра гына быһыта тытабыт, оһурсуну, помидору синһийгэстик быһабыт, арыы эбэбит. Сымыыт араһастарын миксеринэн икки бүк үллүөр диэри эриттэрэбит. Итиэннэ уксус, лимон соһун, хартыһа, оливковай арыы кутан биир көм булкуйабыт. Бизэрэ, туус эбэн бизэрэбит. Биир маассалаах буолаһына, ол аата соһспут бэлэм буолбут. Соһспутун салаакка кутабыт, сухариктары эбэбит, үрдүтүгэр кыра гына бысталаммыт куурусса буутун уурабыт (сухарик оноробутугар килиэһи кыра кээмэйдээх уһун синһийгэс гына быһабыт, оливкавай арыынан биһэн баран 30-ча мүнүүтэ туруора түһэбит. Чесноктаах арыыга духуонка лиһиһигэр 200 кыраадыс итиһигэ 8 мүнүүтэ буһаран ылабыт).

Минһийгэстик саһа 2013 сылы көрсүт!

Бэлэмнээтэ М. ПЕТРОВА

САҔА ДЬЫЛЛААҔЫ ОСТУОЛ ООЖЖУУЛАРА

Саргылаах Саһа дьыл быраһынһыгын элбэх буолан көрсөр дьонго аһаан «ас тарһатар» оонһуулары бэлэмнээтибит

«АУКЦИОН»

Оонһууну ыһтааччы туох эрэ бириис малы көрдөрөр уонна этэр: «Бу мал хайдаһын-тугун көпсөөг, ким бүтэһик быһаарыны эһит ол аукционга кыайар.» Онтон оонһооччулар уочаратынан, илилэрин ууна-ууна көпсийлэр, ону ыһтааччы «өссө ким этэр?» дии-дии аукционист курдук аһсаан аһар. Ким этиити бүтэһик буолбут, ол киһи бириһи ылар.

«АЗБУКА»

Ыһтааччы ханһык баһар букубаны этэр. Оттон оонһооччулар бэйэлэрин тэриэлкэлэригэр баар, ол букубаттан саһаланар аһатын этиэхтээхтэр. Ким эһпит, ол ыһтааччы буолар.

«КИТАЕЦ»

Хас бириһи кыттааччы инһигэр горошек, кукуруза о.д.а. бытархай аһ кутуллубут тэриэлкэ ууруллар. Ону кытай палочкаларын ким бастакынан сиэн бүтэрбит, ол кыайар.

«ЗОЛУШКА»

Эр дьон оонһуулар. Аһаас курупалары (гречка, горох, фасоль, рис, туох баарынан) биригэ булкуллубутун хараһа баайлыбыт кыттааччы араас инһитэргэ наардыахтаах. Ким түргэнник бүтэрбит, ол кыайар.

«МИН КИММИНИ?»

Хас да варианнаах оонһуу. Кумааһыга эрдэттэн ханһык эрэ уустук соһус тыллары эбэтэр хас бириһи кыттааччы тутатына биллиилээх дьон, остуорууа дуу, киһиэ геройдарын дуу ааттарын суруйаллар уонна ол кумааһыны көрдөрбөккө эрэ атын киһи көхсүгэр иилэллэр. Кыттааччы көхсүгэр баар суругу дьонтон ыйыталаһан таһыйахтаах, оттон ыйытыларга «суох» уонна «оннук» (да) эрэ диең эһпиттээххэ сөп.

Иккис көрүнгэ. Кыттааччыларга кумааһы лиистэргэ, ручка түңэттиллэр. Хас бириһи киһи бу лиистэ бэйэтин биир эти-

инэн ойуулаан суруйуохтаах (холобура, мин кыраһабай харахтаахпын, мин аһыныгас сүрэхтээхпин, мин уһун моонһулаахпын о.д.а.) Онтон лиистэри булкуйан баран, кыттааччыларга таллараллар. Суруллубуту аһан баран кыайан таһыйахтаах киһи туоруур. Ким самай элбэх киһини таһыйт, ол кыайар.

«ИЛИ ИМИНЭН»

Хараһа баайылаах кыттааччы халын үтүлүк кэтэн баран туох малы бизэрбитэрин таһыйахтаах.

«ИГИРЭЛЭР»

Икки киһи бэйэ-бэйэлэрин биир илиилэринэн куустуһаллар уонна хаалбыт илиилэринэн биир киһи курдук туох эрэ соруудаһы толоруохтааһтар, холобура, кумааһыттан фигура кырыйаллар о.д.а. Манһык иккилии киһилээх хас да хамаанда буолан күрэхтэһиэххэ сөп.

«ХАҔАН ДАҔАНЫ...»

Хас бириһи кыттааччыга

хас да фишка бэриллэр (испи-скэ маһа о.д.а.). Манһаһы кыттааччы: «Мин хаһан даһаны...» – диең саһалыыр уонна хаһан да онорботоһ быһыытын көпсий (холобура, хаһан даһаны поһһынан айаннаабаһаһым, па-

раһотунан ыстамматаһым о.д.а.) Оттон оннугу онорбут дьон киһи-эхэ фишка бизэрэллэр. Түмүккэ ким самай элбэх фишка ылбыт, ол кыайар.

А.И. ЕГОРОВ, «Маймаһа нэһилигэ» МТ баһылыга:

– Самай сүрүн үлэбит – нэһилик генеральнай былаана оһоһулунна, ону депутаттар бигэргэттиллэр. Инженернэй обуһтэрство, ол эбэтэр уот ситимин салгыы тардыы ыһтыллар. Тыа хаһаайыстыбатын дьизэнэн хааччыһы програмаһынан биир үлэһит дьизэ туттарыгар көмө субсидия ылла.

– Кэлэр 2013 сүл республикаһа тыа хаһаайыстыбатын сылынан биллэриллибитинэн нэһиликкэ програма оһоһунубут. Ол чэрчитинэн сайылык тутар, конебазаһны ситэрэр, сайынһы водопроводы тардан саһалыыр былааннаахпыт. Культура киһин дьизэтин тутуутун туруорсабыт. Генбылааммытын урукку баһыналары уларытахтаахпыт.

Ыл – ыччаттынан

Куһаҥан Ыл нэһилиэгэ быйыл төрүттэммитэ 200 сылыннан сибээстээн биэр дойдулаахпыт И.Е. Винокуров үрдүк аатынан „Ылдьаа ыччаттара“ диэн общественной хамсааһын тэрилиннэ. Бу хамсааһын сүрүн соруғунан ыччаты патриотическай тыынга, кинилэри биэр

нэһилиэк үүнэр кэскиллэрэ мустан сүһүөхтэринэн араһан оҕо түмсүүлэригэр киирдилэр. „Сарыал“ оҕо тэрилтэтигэр 39 оҕо саад иитиллээччигэ үөрэн-көтөн сүрэхтэннэ. Оскуола алын сүһүөх кылааһын 35 үөрэнээччигэ „Саһарҕа“ оҕо тэрилтэтин чилиэнэ буолла. Ону туюһулуур анал бэлиэ туттулар. Оттон „Сайдам“ оҕо тэрилтэтигэр 30 орто сүһүөх кылаас

лор 4 секциянан хайдан үөрөкөтө үлэлээтилэр. Билинги ыччат политикаһын ырыттылар, төрөөбүт нэһилиэктерин туһунан викторинаҕа оонньоотулар, инники былааннарын торумнаатылар. Киэһэни ырыаһыт Джида сэргэхситтэ. Мустубут ыччакка сүбэ-ама биэрдэ, патриот диэн тыл суолтатын ырыа нөҥүө тириэртэ.

ЫЛДЬАА ЫЧЧАТТАРА

сомуо күүс быһытынан иитэн таһаары буолар. Оҕо саад иитиллээччилэригэр саҕалаан, эдэр дьонго тийэ биэр кэлим программа суруллан, саҥа түмсүүлэр тэрилиннилэр. Ахсынньы 14 күнүттэн саҕалаан Хатыҥ Арыы нэһилиэк иһинэн иитэр үлэҕэ сүҥкөн суолталаах тэрээһиннэр ыытылыннылар. Ол курдук

үөрэнээччигэ киирдэ. Аппааны, Граф Биэрэгин, Кыһыл Дэрэбинэ 14-тэн 25-гэр диэри саастаах ыччата мустан ахсынньы 15 күнүгэр „Ылдьаа ыччаттара“ хамсааһынна киирдилэр. Кинилэргэ түөскэ аннылар бэлиэ кэтэртилэр. Түмсүүлэргэ киирбит оҕо-дьон, барыта 80-ча киһи, кэс тыл эппиттэрэ элбэх киһини долгутта. Салгыы оҕо-

Тэрээһин үүнэр-сайдар кэммитигэр төһүү күүс буолуо диэн эрэнэбит. Үөрэнээччи – устудьун – ыччат нэһилиэкпит, улууспут сайдыытыгар кылааппытын киллэриэхпит.

Вика АЛЕКСЕЕВА,
Хатыҥ Арыы орто оскуолатын
10 кыл үөрэнээччигэ
Аня АДАМОВА,
ХИФУ 1 кууруһун устудьуона

Сокуону тутуһуу – барыбыт эбээһинэспит

Киһи олоҕор гражданскай турук аактатын толорор орган (ЗАГС) дьэитин кытта хара төрүүбүттэн бытыгын быһа үктүөр диэри алтыһар. Ол курдук, оҕо бастакы докумуонун, аатын-суолун сибидиэтилистибэттин ылар. Улаатан олоҕун агаарын көрсөн биэр дьэ кэргэн буолара эмиэ манна бигэргэнэр. Онтон да атын хас биридир киһи олоҕун усталаах-туора-

200 солкуобай государственнай поштинаны төлүүгүт, ол кэннэ иккиэн паспорттаах кэлэн сайабылыанна биэрэбит. РФ Дьэи кэргэн кодексын 11 ыст. 1 п. бигэргэнэр күнүгүт биэр ыйынан буолар. Онтон убаастанар бирчичинэнэ ити болдьох аччаан эбэтэр уһаан биэриэн сөп. Эдэр ийэ: „Мин кыра 5 саастаах оҕоһоңун. Аҕата баран хаалбыта, иитиитигэр көмөлөспөт.

ЗАГС-ға кэлэн докумуоннаргытын онотторобут”.

Эдэр дьахтар: „Биһиги икки оҕолоохпут, арахсыахпын баҕарабын. Арахсыы хайдах буоларый?”

М.Д.: „143 № ФС „Гражданскай турук аакталарын туһунан“ 31 ыст. этэринэн, эһиги саастарын ситэ илик кыра оҕолоох буоллаххытына, арахсыы суугунан быһаарыллар, суут уурааҕа күүһүгэр киирбит буоллаҕына ЗАГС-ға онгоһуллар. Онон эһиги мировой суукка барыаххытын наада. Ол кэнниттэн суут уурааҕа күүһүгэр киирдэ-гоһи 400 солкуобай сбербаанна госпошлина төлөөн баран ЗАГС-ға кэлэн арахсыы докумуонун толоробут”.

Эдэр киһи, устудьун: „Мин ийэм эбэнки, аҕам саха, бэйэм билигин ХИФУ-га үөрэнэбин, араас көмө көрүллэр. Ийэбинэн эбэнки буолуохпун баҕарабын, эһигиттэн справка ылабын дуо?”

М.Д.: „Суох, биһиги ондук справка биэрэбпит. Эн паспортын иһигэр эһии омукуун сурттарыаххын сөп. Намнааҕы миграционнай сулуусаҕа баран сүбэлэтиэххин сөп”.

Ийэ: „Мин оҕом аҕата өлөн хаалбыта. Ол гынан баран оҕону соҕото ийэ курдук сурттарбытым. Оҕом аҕатын дьон оҕобун билинэллэр, билигин аҕатын аатын оҕо төрөөбүтүн туһунан докумуонугар сурттарыахпын баҕарабын?”

М.Д.: „143 №-дээх ФС „Об актах гражданского состояния“ 48 ыстатыа этэринэн эһиги федеральнай суукка оҕону билини туһунан сайабылыанна биэрэбит. Суут уурааҕа күүһүгэр киирдэҕинэ 200 солкуобай госпошлина төлөөн баран, ЗАГС-ға кэлэн докумуоннары толоробут”.

Ити курдук аҕыйах час иһигэр араас ис хоһоонноох ыйытылар киирдилэр, эппиэттэр бэрилиннилэр.

Бэлэмнээтэ М. ПЕТРОВА

Н.Г. ПАРНИКОВ, үлэ уонна социальнай харалта управлениетын начальнига:

— Аһан эрэр сый биһиги управлениебыт үлэтигэр-хамнаһыгар бэлиэ түгэнинэн үлэҕэ уонна социальнай сайдыыга министерство Нам улууһугар коллегията буолар. Бу оробуочай сырыыга министр Николай Дегтярев кэлэн киэн ыгырыылаах кэпсэтии, санаа атастаһыта тахсыбыта. Онон сырыы бүтүн улуус олохтоохторугар суолтата, дьайыыта улахан буолбута. Өр сылларга управление начальнигынан үлэлээбит В.И. Гуляева үлэ уонна социальнай сайдыыга министерства бочуотунан ветерана буолла. Управление начальнига уларыйда.

— 2013 сылга биһиги өгөбүтүгэр, көмүскэлбитигэр наадыар нэһилиэнньэ сүрүн араҥатыгар көдүүспүтүн өссө күүһүрдүү, төһө кыалларынан 100 % барыларын хабан үлэни-хамнаһы тэрийии соруға турар.

Нэһилиэктер баһылыктарын отчуоттара

СЕЛО ДЬАҤАЛТАТЫН ҮЛЭТЭ БИҤИРЭННЭ

Ахсынньы 20 күнүгэр «Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтатын отчуота буолла. Мунньахха улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов кыттыгыны ылла. Отчуоту нэһилиэк баһылыга А.Г. Новгородов уонна туһааннаах специалистар онордулар.

Олохтоохтор быйыл түөлбөлөргө бэриллибит 50-нуу тыһ. солк. туохха туһаныллыбытын, уопсай дьэилэр өрөмүөннэрин, Чернышевскай уул. аһыллаары турар арыгы маҕаһыныгар ким лицензия биэрбитин, авариянай дьэилэртэн дьону көһөрүү хайдах быһыылаах барыаһын, төһө киһи уһаайба ылбытын, Даадар кулууба хайдах дьылҕаланарын, Т. Монастырева уулуссатыгар сырдататы, суолу оноруу хаһан барыаһын, элбэх оҕолоох ыалга сири хаһан түнүгэллэрин, Октябрьскай уулуссаҕа турар уопсай дьэилэргэ кыла-дыапкалар хаһан тутуллалларын, село иһинээҕи автобус тобо киэһэ 8

ч. диэри сылдыбыатын, сыбаалканы ким дьаһайарын, Чернышевскай уул. 30, 22 №-дээх дьэилэрин икки ардыгар гараж тутулларын ким көнүллээбитин, арыгы атылыгыр маҕаһыннар дьон маассабайдык мустар сирдэриттэн 600 м ыраатыннарлыбыттары ким мээрэйдиирин о.д.а. туһунан ыйыттылар.

Нуооха кыайылаах «Базовый» түөлбөҕө 250 тыһ. солк. атыттарга үлэлиллэригэр көмө быһытынан 50-нуу тыһ. солк. бэриллибитин, «Хаарбах дьэилэртэн көһөрүү» диэн муниципальнай программанын үлэ ытылла турарын, 30 квартиралаах дьэи тутуута саҕаланан авариянай дьэилээх дьонноор сыһыа-байаа онно көһүөхтээхтэр, уопсай дьэилэри өрөмүөннээһиннэ «Элбэх квартиралаах дьэилэр капитальнай өрөмүөннэрэ» программанын ЖКХ министерствотын кытта үлэ бара турарын иһитиннэрдилэр. Бу дьэилэр өрөмүөннэрин ытытыга олохтоохтор бэйэлэрэ көмөлөһүөхтээх этилэр даҕаны өйөөбөттөрө этилиннэ. Онон 2014 с. Саха сирин норуоттарын оонньоуула буоларынан, бу дьэилэр саамай көстүүлээх сиргэ, суол кыттыгыттар туралларынан, 5 дьэиэ өрөмүөн ытытыллахтаах. Уһаайба биэригэ сиргэ аукцион буолбатах, 52 участка арендаҕа бэриллибит, биэр участка юридическай сиргэ дьэи туттуугар арендаҕа бэриллибит. Даадар кулууба спорт киһэ буолуоҕа дьон баһылык А.Г. Новгородов эттэ. Уулуссалары сырдататыга бары лаампалар инвентаризациялара онгоһуллубут, сырдататыга үлэ салгыы ытытылар.

Нам с. ветераннарын сэбиэтин председателэ В.А. Колесов сүөһү мэччир сирэ суоғунан Сизникей участкаһын күрүөлээн мэччирэн сирэ оноруоха сөбүн, балаһан туалетыгар элбэх киһи сылдыбарынан ыраастыырга көмөлөһөргө, уулуссалар перекрестоктарыгар лаампалар ыйыныахтарын наадатын эттэ, суоллар ыраастаналларын бэлиэтээтэ. Сельскэй уулуссаҕа олорор Иванов сайынгы уу турбатын туруоруста. «Ипподром» түөлбө салайааччыта К.Я. Сивцева кинилэр олорор сирдэригэр суол, сырдататы мөлтөбүн, кылабыһа туолан эрэрин, онон атын сиргэ кылабыһа онорор сөптөөбүн эттэ. ЗАГС сэбидиссэйэ М.Д. Кокарева арыгыттан өлбүт киһи сый аайы элбээн иһэрин бэлиэтээн турар арыгыны утары чопчу дьону кытта үлэлиэххэ наадатын иһитиннэрдэ. Урукку, билинги баһылык дьэ-бэҕкэ, дьаһалта үлэтин биэр кэлимник сыаналыырга этии киллэрдэ. Маны таһынан сөү ыччата ДНД-га кыттыан наадатын, дьахтар сэбиэтин үлэтин күүһүрдэргэ о.д.а. этии киллэрдилэр. Бэйдэ сылдыбарыттары бэрээдэктээһин туһунан ыйыты киирбэтэр даҕаны, бу актуальнай быһытынан, Андрей Григорьевич бу боппууоска үлэ ытытыла сылдыбарын, ол курдук ыттар, куоскалар инвентаризациялара барбытын, селоҕа суруллубутунан 800-тэн тахса хаһаайыннаах ыт, 700-кэ куоска баарын, бу кыыллар бары паспорттаах, жетоннаах буолуохтаахтарын, хаһаайына суох ыттар өлөрүллүөхтээхтэрин туһунан иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов киирбит ыйытылары, этиилэри, туруорсуулары барытын анализтаан үлэ күүскэ барыан наадатын сүбэлээтэ, кулууп үлэтэ тупсарыгар, культура дьабырына тутуллуутугар үлэлэниэхпитин наада диэтэ.

Мунньахха кыттыбыт дьон саҥа дьаһалта үлэтин көдүүстээхтик саҕалаабытын бэлиэтээн тураннар «Биһирибит» диэн сыаналаатылар.

В. РЫКУНОВА

„ЫЙЫТ – ЭППИЭТТИБИТ”

тыгар онгоһуллар докумуоннар үгүстэр. Нам улууһугар бу эйгэ салайааччытынан төрдүс сылын Марина Дмитриевна Кокарева үлэлиир. Гражданскай турук аактатын толорор орган быйыл 2012 сылга тэриллибитэ дойду үрдүнэн 95 сылын көрүстэ. Ити бэлиэ түгэнигэ олобуран улуус үлэһиттэригэр араас хабааннаах республикатааҕы семинардар, улуустарынан быыстапкалар о.д.а. буолбуттара.

Ахсынньы 18 күнүгэр улуустааҕы ЗАГС төлөпүнө ситимин нөҥүө нэһилиэнньэни кытта аһаҕас кэпсэтии ыытта. Уопсайа 7 боппууос киирдэ. Киирбит боппууостары, эппиэттэри хаһыаптыт нөҥүө сырдатарга сананныбыт, биллэр биричичинэнэн сорох дьонноор ааттара ыйытылабыт.

Бастакы боппууоһу Нам селотун олохтооҕо З.И. Егорова манник ыйытылаах эрийдэ: „ЗАГС дьэиэтэ хаһан тутуллоубай? Урут тутуллан испит дьэи тоҕо көтүлүннэ. Эһиги да, нэһилиэнньэ да эрэйи көрдө. Ыччаттарбыт саамай кэскиллээх күннэрин тэрийэн ыытарга усулуобуйа суох”.

М.Д.: „Тутуллан испит дьэи каркаһын авариянай туруктаах дьэи дьаһалта көтүрбүтэ. Улуус баһылыга А.И. Ильин ЗАГС саҥа, таас КСК тутуллуннаһына онно киириэҕэ диэн былаанньыр”.

Эдэр дьон: „Биһиги ыал буолаары сылдыбыт, хайдах, туох докумуон нааданыт?”

М.Д.: „Бастатан туран, сбербаанна терминал нөҥүө

Оҕом аатын, араспаанньатын, аҕатын аатын уларытыахпын баҕарабын”.

М.Д.: «РФ Дьэи кэргэн кодекса 59 ыст. этиллэринэн эһиги төрөппүттэр оҕо аатын уонна араспаанньатын атын төрөппүт араспаанньатыгар уларытыаххытын сөп. Холобуур, кэргэни – Сидоров, бэйэн – Иванова буоллаххына, оҕо эн араспаанньаһын ылыан сөп. Ити боппууоһу улуус дьаһалтатын опека отдела быһаарар. Ол гынан баран төрөппүттэр иккиэннэрин сөбүлэҕэ баар буолуохтаах. Онтон өскөтүн эһиги биэр араспаанньалаах буоллаххытына, оҕо араспаанньата уларыыбат. Сокуон этэринэн оҕо аатын аата уларыыбат. Оҕо 14 сааһын туолан паспорт ылбыт, төрөппүттэр сөбүлэһнэрэ баар буоллаһына, бэйэтэ госпошлинаны төлөөн, ЗАГС-ға сайабылыаннаһы биэрэн уларытыан сөп. Манник боппууостарга чопчу ЗАГС-ға кэлэн сүбэ ылыаххытын наада”.

Ийэ: „Мин иккис кэргэмэр олоробун, бастакы кэргэммиттэн уоллаахпын. Төрөппүт аҕата кыһаллыбат, иитиспэт, көмөлөспөт. Иккис кэргэмим оҕону бэйэтин аатынан сурттарыан баҕарар. Хайдах, тугу дьаһанабыт?”

М.Д.: „Эн иккис кэргэнин оҕону иитэ (усыновление) ылыан сөп, өскөтүн оҕо төрөппүт аҕата сөбүлэһэр буоллаһына. Бу боппууоһу эһиги оройуоннааҕы федеральнай суут нөҥүө быһаарабыт. Суут уурааҕа күүһүгэр киирдэҕинэ

П.Г. СОКОЛЬНИКОВ, ис дьыала отделын начальнигынын бастакы солбуйааччы, полиция начальнига, полиция майора:

— Быйыл полиция туһунан сокуон саҥа үлэбэ киирэн, ону-бутун буларбытыгар, үлэбитигэр, кадр боппуруоһугар ыарахаттары көрүстүбүт. Ол гынан баран, полиция сотрудниктара бэйэлэрин үлэлэрин чистээхтик толорон, нэһилиэнньэ куттала суох буолуутун хааччылан кэллилэр.

— Эһиил вакансиялар бары туоллахтарына үлэбитигэр өссө кудуустээх буолуоҕа. Тэрилтэлэр салайааччылары видеонаблюдениени олоххо киллэриэхтэрэ диэн эрэнэбит. Олохтоохтор чутас ыалларын кытта эйэ-дэмнээхтик, өйдөһөн олохторугар баҕа санаабын тиэрдэбин. Улуус бары олохтоохторун 2013 Саҥа дьылыннан истинник эбэрдэлибин, дьолу-соргуну, доруобуйаны баҕарабын!

Акция

Ахсынньы 20 күнүгэр «Якутскэнерго» акционернай компания тэриллибитэ 50 сылыгар аналлаах

«Дьоллоох төлөбүр» диэн акцияны «Энергосбыт» тэрийэн ытта. Акцияҕа үгүс бириис оонньонно. Ол курдук саамай улахан авансанаан төлөбүрү онорбут 10 киһиэхэ сүүйүү оонньонно. Электрическэй сырдатар прибор атыылаһар 3 тыһ. солк. суумалаах сертификаты Намтан Н.С. Сидоров, 5 тыһ. солк. суумалаах сертификаты Намтан Е.И. Николаева, 7 тыһ. солк. сертификаты Намтан П.П. Федоров сүүйдүлэр. Маны таһынан куруук төлүүр дьонно анаан улахан су-

ДЬОЛЛООХ ТӨЛӨБҮР

умалаах бириестэр оонньоннулар. Ол курдук, «В-лазер» бытвой техника маҕаһынтан 5 тыһ. солк. суумаҕа атыылаһарга Намтан И.Е. Николаева, Аппаангытан Г.А. Марков, 8 тыһ. солк. атыылаһарга Хамаҕататтан У.С. Данилова, Намтан П.А. Хордогосов, Уөдэйтэн А.А. Яковлева сүүйдүлэр. Салгыы 6 киһи түүннү светильник, 10 киһи эмиз светильник сүүйдүлэр.

«Якутскэнерго» АО Дьокуускайдааҕы отделениетын начальнигынын солбуйааччы М.П. Егорова иһитиннэрбитинэн манньак акциялар дьон уот төлөбүрүн кэмигэр төлүүллэригэр туһуланар, биһиги улууспутугар номнуо төрдүс төгүлүн ытыллыбыт, сырыы аайы кыттааччы элбээн иһэр, бу сырыыга 150-ча киһи кэлэн кытынна. Кини О.Д. Кулаковская салайааччылаах Намнааҕы отделение үчүгэй үлэлээбин, образцовай буоларын бэлиэтээтэ.

В. РЫКУНОВА

П.Г. ИВАНОВ, улуустааҕы ыччат политикатын уонна спорт управлениетын начальнига:

— Биһиги управлениебит быйылгы сылга үгүс ситиһилэрдээх.

Ол курдук спорка: республикатааҕы кыһыҥгы спартакиадаҕа Алданҥа, Нерюнгрига тийэн тыа сиригэр нэһиликтэрин бөлөҕөр маҥнайгы миэстэни ылбыппыт. Бу улуус историйтыгар өтөрүнэн ситиһиллэбэтэх кыайы-хотуу буолан, кыайыбытынан олус киэн туттабыт. От ыйын бүтүүтэ, атырдьах ыйын саҕата ытыллыбыт республикатааҕы инбэлииттэр спартакиадаларыгар, балаҕан ыйыгар буолбут республикатааҕы МЧС-тар спартакиадаларыгар эмиз бастыҥнарын ааттаммыппыт. Биридилээн көрүнгүргэ: хапсаҕайга хаһыс да сылын Вадим Семенов сыл түмүгүнэн республика бастыҥнарыгар киірди. Чэпчэки атлетикаҕа кылгас дистанцияҕа сүүрүүгэ Тихонова Лариса үчүгэй көрдөрүүлээх.

Республика чемпионнарын буоллулар: буулдьанан ытыыга Владимир Эверстов, хапсаҕайга Вадим Семенов, Николай Парников, гиіррээ Наталья Ким, мин, пауэрлифтингэ Афанасий Макаров.

— Кэлэр сылга управлениеҕа массыына ылыахтаахпыт. Бюджетпитин биллэрдик улаатыннанан 8 мөл. кэриҥэ буолла. Хайыһарга, боксаҕа, чэпчэки атлетикаҕа тренердэр кэлиэхтээхтэр. Ат спордугар үлэлэһиэхпит. Итинэн Чурапчыга ытыллыахтаах «Манчаары ооньууларыгар» бары күүспүтүн ууруохпут. Манна 5 бастыҥ иһигэр киірэр соруктаахпыт. 2014 сылга ытыллыахтаах Саха сиригэр норуоттарын спортивнай ооньууларыгар бэлэмнэнэн КСК тутуута саҕаланыаҕа, кэлэр сылга тутуу 90% бүтэрэр былаан баар. Маны сэргэ аһан эрэр сыл итэбэстэрин-быһаастарын хатылаабат гына үлэни-хамнаһы тэрийиэхпит.

«01» предупреждает

Розничная торговля пиротехническими изделиями осуществляется юридическими лицами и индивидуальными предпринимателями, в отношении которых сведения об этом виде экономической деятельности содержатся соответственно в Едином государственном реестре ЮЛ и Едином государственном реестре ИП.

Розничная торговля пиротехническими изделиями бытового назначения производится в магазинах, отделах и секциях магазинов, павильонах и киосках, обеспечивающих сохранность

При хранении пиротехнических изделий на объектах торговли необходимо соблюдать требования инструкции (руководства) по эксплуатации изделий. Запрещается на складах и кладовых помещениях совместное хранение с иными товарами. Должны храниться в помещениях, отгороженных противопожарными перегородками. Запрещается размещение кладовых помещений на объектах торговли общей площадью торгового зала менее 25 кв.м.

В процессе реализации пиротехнических изделий витрины с образцами должны обеспечивать возможность ознакомления покупателя с надписями на издели-

воопасных и пожароопасных объектов, в полосах отчуждения газопроводов и линий высоковольтной электропередачи, на крышах, балконах, на сценических площадках, во время проведения митингов, демонстраций, на территориях музеев, памятников истории и культуры, кладбищ и культовых сооружений, заповедников, заказников и национальных парков.

ОНД по Намскому району проводит профилактическую операцию «Новый год» в целях предупреждения совершения правонарушений при распространении и использовании пиротехнической продукции. При

ЧТОБЫ НОВЫЙ ГОД НЕ ОБЕРНУЛСЯ ТРАГЕДИЕЙ

продукции и отвечающих требованиям, изложенным в Техническом регламенте, постановлении Правительства РФ от 22.12.2009 г. № 1052 «Об утверждении требований пожарной безопасности при распространении и использовании пиротехнических изделий». Настоящие требования устанавливают правила поведения людей при хранении, реализации и использовании пиротехнических изделий бытового назначения, обращение с которыми не требует специальных знаний и навыков.

Пиротехнические изделия подлежат обязательному подтверждению их соответствия установленным требованиям в форме декларирования или сертификации.

Реализацию пиротехнических изделий разрешается производить в магазинах, обеспечивающих сохранность продукции, исключающих попадание на нее прямых солнечных лучей и атмосферных осадков. При этом секции (отделы) должны располагаться на верхних этажах и не должны примыкать к эвакуационным выходам.

При покупке пиротехнических изделий продавец должен довести до сведения покупателя информацию о подтверждении соответствия этих изделий установленным требованиям, о наличии сертификата или декларации о соответствии.

Реализация пиротехнических изделий запрещается: на объектах торговли, расположенных в жилых зданиях, зданиях вокзалов, транспортных средствах; лицам, не достигшим 16-летнего возраста (если производителем не установлено другое возрастное ограничение); с истекшим сроком годности, следами порчи и без инструкции (руководства) по эксплуатации, обязательного сертификата соответствия либо знака соответствия.

Применение пиротехнических изделий запрещается: в помещениях, зданиях и сооружениях, на территориях взры-

проведении проверок на объектах защиты должностные лица федерального государственного пожарного надзора осуществляют: проверку соответствия маркировки пиротехнических изделий, проверку целостности упаковки пиротехнических изделий, проверку сроков годности пиротехнических изделий, проверку наличия и достоверности документов о подтверждении соответствия пиротехнических изделий, требованиям Технического регламента. При выявлении в ходе мероприятий по контролю фактов нарушения государственных инспектора ФГПН обязаны исполнить административные процедуры по составу правонарушений ч. 1 ст. 20.4, ст. 14.44, ст. 14.46, ст. 19.33 КоАП РФ.

Просим граждан быть ответственными и бдительными при покупке, хранении и использовании пиротехнических изделий, не лениться лишней раз прочитать инструкцию на изделии и действовать согласно ей.

ЖЕЛАЕМ БЕЗОПАСНОЙ ВСТРЕЧЕ НОВОГО ГОДА!
ОНД по Намскому району УНД
ГУ МЧС РФ по РС(Я)

ОВД сообщает

Оперативно-розыскная группа экономической безопасности и противодействия коррупции ММО МВД РФ «Намский» доводит до сведения граждан Намского района о необходимости быть бдительным в обращении банковских пластиковых карт. Мошеннические действия лиц незаконно обогащающихся за счет средств граждан участились. Подобные факты имеют место быть и в нашем районе. За 2012 год по Намскому району зарегистрировано 3 случая хищения денежных средств путем мошенничества, посредством сотовой связи. Как правило, противоправные деяния совершаются через операторов сотовой связи, зарегистрированных в других регионах России (Самарской, Смоленской областях, г. Москве и др.). В основном злоумышленники действуют сообща, используя

НЕ ДОВЕРЯЙТЕ ЗЛОУМЫШЛЕННИКАМ

при этом услуги сотовой связи. Так, например, на сотовый абонента поступает СМС-сообщение о том, что карта банка заблокирована, одновременно указывается номер так называемой технической поддержки банка. Действия злоумышленников рассчитаны на внезапность, доверчивость граждан, введение в заблуждение и получение необходимых данных банковской карты (номер карты, номер счета, сумму и т.д.). В дальнейшем преступники, используя возможности высоких технологий, интернет, похищают денежные средства со счетов владельцев банковских карт, совершая при этом различные платежи (пополнение других счетов,

оплат, интернет-покупки и т.д.). Оперативно-розыскная группа экономической безопасности и противодействия коррупции ММО МВД РФ «Намский» предупреждает жителей и гостей Намского района о необходимости быть бдительным и внимательным в использовании и обращении банковских карт. При необходимости обращаться непосредственно в службу безопасности банка или в правоохранительные органы.

А.П. АТЛАСОВ,
оперуполномоченный
оперативно-розыскной группы
экономической безопасности
и противодействия коррупции
ММО МВД РФ «Намский»,
майор полиции

А.П. АТЛАСОВ, «Хомустаах I нэһилиэгэ» МТ баһылыга:
— 2012 с. улууска да, республикада да улахан үбүлүөйдөр — М.К. Аммосов 115, Саха сирэ Россияда холбоспута 380 сыллаа, нэһилиэкпитигэр үөрэхтээһин 125 сыла буоланнар, үлэбит-хамнаспыт бу дааталарга туһаайыллан ытыллыбыта. Онно эбии нэһилиэккэ благоустройство сылын биллэрэн, саҥа библиотека үлэбэ кирийдэ, детсад тутуута эһиил түмүктэнэрэ чугаһаата. «Модернизация» программатынан улуус бюджеттэн харчы көрүллэн оскуолабытыгар улахан өрөмүөн барда, балыһа эмиз өрөмүөннэнэ. Федеральной, республика, улуус үбүлээһининэн «Ыччат кварталыгар» сүрүн үлэтэ бүтэн, кэлэр сыл II кварталыгар түмүктэниэбэ. Паркабыт саҥардылынна, уопсайа 600 м усталаах икки улууссаны бэйэбит күүспүтүнэн өрөмүөннэтибит.

— Үүнэр 2013 сылга тыа хаһаайыстыбатын сыла биллэриллибитинэн, бу хайысхага күүскэ үлэлээр былааннаахпыт. Маны таһынан Россияда айылҥа харыстабылын сыла буолар, онон экологияга, благоустройствого үлэбитин салгыахпыт. Быйыл саҕаламмыт кэккэ үлэлэр түмүктэниэхтэрэ, ол курдук детсад үлэбэ кирийдэ, федеральной программанан үбүлэнэр локальнай уу ситимэ, 9 км усталаах турба тардыллыбыта эһиил уота-күөһэ, ыраастыыр систимэтэ оһоһулан бүтүөбэ.

Нэһилиэк иһинэн «Академия духовности» программа ылыннан, нэһилиэнньэни, бары тэрилтэлэри түмэн сиэр-майгы, культура, бэрээдөк өттүгэр үлэни күүһүрдөр былааннаахпыт, учуонайдары, суруйааччылары, Саха сирин Духобунаас академиятын кытта көрсүһүүлэри тэрийиэхпит.

Өбүгэ үгэһин умнума!

САХА ОЙУУТУН КЭРЭ КЭСКИЛЭ

Саха саргытын туһугар санаатын-сүрээһин ууран, салгыбакка туран үлэлиир дьонуун-мааны дьоннордоох буоламмыт, сахалы саҥабыт, сахалы оһуорбут си-дүгээр сүпхэккэ, син сымэлий-бэккэ, сап саҕаттан салҕанан, кыл саҕаттан тардыстан үйэттэн үйэлэргэ сайдан-тахсан истэбэ. Наммыт улууһун Арбыныттан төрүттээх, Туймаада хочо туонатыгар үлэли илорор, «Кэрэ» атыле хаһаайката Колесова Александра Саввична, ыгырыбытыгы быһа гыммакка сөбүлэһэн тахсан, «Саха ойуутун кэрэ кэскилэ» дьон презентацията ахсынньы 7 күнүгэр Хамаҕатта нэһилиэгин «Түһүлгэ» сынныалан киинигэр сүрдээх тэрээһиннээхтик ааста.

Сахалы намыын-номоһон, кэрэ-сэмэй көрүнгээх Александр, бэйэтин уонна биригэ үлэлиир үлэһиттэрин үлэтин билиһинэриитигэр видеосюжетынан көрдөрөн туран, саха ойуута-мандара дьолу тардары, харыстыгырын, үтүнү түстүүр дьикти күүһүн абылангын хайдахтаах курдук тыыннаахтыгы, хас биридии таҥаска ойуу буолан түһэрин, сийилии кэпсиирин кэрэхсии, киэн тутта эрэ көрөбүн. Дьыһи киригэтэр кэрэ көстүүлээх түннүк, остуол, дьыбаан сабыылара, эркингэ ыйанар көбүөрдэрэ, күннээбигэ кэтиллэр таҥастара о.д.а. оһоһуктара кэлбит дьону сөхтөрдө, үөртэ. Сахалы викторина оонһуутун түмүгүнэн, кыайылаахтарга сахалы оһуордаах араас оһоһуктарын бэлэх уунан, дьон-сэргэ үөрүүтүн үксэттэ. Биэчэр түмүгэр араас сахалы ойуулаах, оһуордаах остуол, олоһос сабыылара, көбүөрдэрэ, фартуктара атыга хамаҕатык бардылар, сакаастааччы да элбэх буолан биэрдэ.

Сахалы оһуор таҥаска эрэ буолбакка, аска эмиз түһэриллэрин Хамаҕатта нэһилиэгэр ытыллыбыт «Бастыҥ хаһаайка» тэрээһинигэр Хамаҕатта хаһаайкалара дэгиттэр талааннаахтара, ханна да, хаһан да күнүттэн-дьылыттан, кэми-кэрдиини аахсыбакка ырылычы көрдөрөллөр. Ол курдук, «Сайдам» түөлбөттэн С.К. Данилова, «Арыс-Тиит» түөлбөттэн Т.И. Бурнашева, «Кириэс-Кытыл» түөлбөттэн А.А. Аммосова, «Үрдэл» түөлбөттөн Н.Н. Саввинова кыттаннар тэрийбит сандалыларын ааттаан-суоллаан киригэтэннэр, онно сөп түбэһиннэһэн ас бастыҥын астааннар, эбитигин быыстапка араас көрүнгүн туруораннар талба талааннарын барытын арыяллар. Саргылаана Климентаевна сахалы иһи баһыйытын А. Заболоцкая Энсиэли маастардарын иккис киинигитигэр таһаарбыта да туоһулуур. Сахалы араас аһы кытары, унуоҕа суох собону астаан аралыгы улахан сэнэриини ылан, күрэх түмүгүнэн «Бастыҥ хаһаайка» аатын ылан ылла. Татьяна Ильинична сиэлтэн оһоһугу дэгиттэр баһылаабыта өрбүт кыл сэлээһилэригэр, кылынан панноларыгар ырылычы көстө сылдьара, сахалы ойууну сахалы астарыгар сиздэрэйдээн түһэрэрэ, ханна да тэҥин булбат. Алена Афанасьевна оһолорго анаан сандалыны тэрийэн, саҥа сонун сүүрээни көрдөрдө. Сандалытын сабыыта, оһоҕо сөптөөх ойуулаах-мандардаах иһитэ-хомуоһа, бары киригэттигэ киһи уйулаатын долгутар, «кыра оһо буолан баран, манньк сандалыга олорон аһаабыт киһи баар ини» дьон үөрэ саныаххар дьэри оһоһуллубута дьикитин. Элбэх оһолоох, эбии иитэр оһолордоох улахан ыал ийтэ, эбэтэ Нина Никитична кимтэн да хаалсыбакка быыс булан тэҥнэ күрэххэ кыттыһара дээр ийэлэргэ холбур эрэ буолуон сөп.

Бу үлэлэри күүстээх дьүүлүүр сүбэ кытаанахтык, олус сөптөөхтүк, ханан да дьыгэ суох сыналаата (З.Д. Понохова, И.Н. Гурьева, В.В. Попова). Дьүүлүүр, көрөр-истэр, дьон үлэтин көрөн тэҥни тутан сыаналыыр, энкилэ суох быһааран этэр элбэх уопуттан, күүстээх үлэттэн эрэ тахсара саарбахтаммат. Дьэ, астык. Махталы тиэрдэбит. Бу манньк кэрэ түгүннэри биригэ тэрийсэн сүүрбүт-көппүт кыргыттарбын, «Тупсууна» дьахтар сүбэтин чилиэннэрин, чуолана А.З. Кривонорицынаны, Т.М. Гаврильваны, С.Р. Индееваны, С.С. Новгородованы, Е.З. Парникованы, Я.Р. Петрованы, М.С. Дьяконованы, А.С. Захарованы Саргылаах Саҥа дьылынан эбэр-дэлибин! Бһраас, сьрдык түгөн умнулубат өйдөбүл буолан, бар дьон дууһатыгар эңгэрэһэ ыпсыһан иһин, дьыэбитин куруук үөрүү-үп толордун, түбүктээх үлэбит үгүө ситиһиллээх буолуохтун, толору дьоллоох буолдун!

Кундайаана ЭРИЛИК,
«Тупсууна» салайааччыта

Спорт – дьулуур, спорт – тулуур

Голландия Хайкин куоратыгар ахсынньы 16-22 кк. 16 саастарыгар дьэри кыргыттар ортолоругар дубакка аан дойдучемпионата буолан ааста. 22 кыттааччыттан аҕыс дубатчыт биһиги республикабытыттан оонһоотулар. Тренердэр Н.Н. Кычкин-2 (Чурапчы), Ю.Е. Никифоров (ХИФУ). Кыргыттар Азарова Ньургуйаана, Иванова Лия, Попова Ангелина олус табыллан, ситиһиллээхтик оонһоотулар. Ньургуйаана бастагы турдарга лидердээн иһэн, алтыс эргиргэ башкиркаттан хотторон Попова Ангелиналыын очколара тэҥнэспит. Онуоха коэффициенинэн Ангелина кыайылаах аатын ылла. Оттон биһиги Ньургуйаанабыт иккис миэстэбэ табыста. Диплом уонна үрүҥ көмүс мэтээллээх төрөөбүт дойдутугар кэллэ.

Быйыл Ньургуйаана оскуолатын бүтэрэр. Билигин кини Дьокуускай 3 №-дээх оскуолатыгар ситиһиллээхтик үөрэнэр. Спорт маастара нуорматын 15 сааһыгар толорбута. 9 сааһыгар спорт маастарыгар кандидат нуорматын ылбыта. 2012 сылга спорка уһулуччу көрдөрүүтүн иһин Ньургуйаана Дьокуускай куорат үөрэҥин управлениета «Диплом лауреата спортивного года» номинацияны биэрдэ.

Бу аан дойдучемпионатыгар баран кыттарыгар Ньургуйаана төрөспүттэрин үлэлиир тэрилтэтэ „Намкоммунтеплезнерго“ ААО (дир. Н.В. Игнатьев), итинэн профсоюзтарын тэрилтэтэ (предс. С.Г. Кокарев) харчынан көмөлөспүттэр. Маны таһынан хас айанын ахсын улуус баһылыгы бастагы солбуйааччы Н.В. Слепцов тыл-өс буолан, сүүрэн-көтөн, эдэр, кэскиллээх дубатчыты өйүүр. Итинэн улуустаагы ыччат уонна спорт управлениетын көмөтө элбэх.

Таатта, Ытык Күөл. Ахсынньы 8-9 кк. хапсаҕайга республикатаагы 20-с турнир ыгытылынна. Күрэхтэһии тыа сирин спортсменнарын ортолоругар ССРС үс төгүллээх чемпиона, САССР маннайгы абсолютнай чемпиона, ССРС, САССР спордун маастара, В.П. Андросов төрөөбүтэ 65 уонна „Толоон“ ХЭТ тэриллибитэ 45 сылларыгар ананна.

Бу киэн ыгырылаах түһүлгэбэ Нам улуунун бөҕөтөрө икки бөлөххө кириэн кытыннылар. Оһолорго 55 кг 7 хапсаҕайдыттан Юмшанов Урсун үһүс, 70 кг (9 кыттааччы) Парников Арсен маннайгы, 70 кг үөһэ (5 кыттааччы) Тимофеев Виталий маннайгы миэстэлэри ыллылар. Улахан дьонго 55 кг (11 кыттааччы) Данилов Вячеслав маннайгы, 90 кг (6 кыттааччы) Вадим Семенов иккис, 90 кг үөһэ (5 кыттааччы) Тимофеев Виталий иккис буоллулар.

Нам. Ахсынньы 2 к. национальнай ыстаныыларга улуустаагы комплекснай спартакиада Нам 1 №-дээх оскуолатыгар буолла. Барыта 13 хамаанда кытына. Хамаанда састаабыгар юниордар, эр дьон, ветераннар, дьахталлар кириэн, 79 киһи кытына. Кинилэр ыстаныыга, кылыгы, куобаха күрэхтэстилэр. Бу түмүгүнэн оһолорго Попов Владимир (Модут) маннайгы, Тюнгорядов Андрей (Нам) иккис, Исаков Алеша (Арбын) үһүс буоллулар. Эр дьонго Сергучев Дмитрий (Нам) — маннайгы, Попов Николай (Түбэ) — иккис, Федулов Егор (Хамаҕатта) — үһүс. Ветераннарга Сивцев Василий (Хамаҕатта) бастагы, Эверстов Юрий (НПК) иккис, Герасимов Сергей (1 Хомустаах) үһүс миэстэлэри ыллылар. Кыргыттарга Охлопкова Дария (1 Хомустаах) маннайгы, Андреева Лилия (НПЛ) иккис, Андреева Татьяна (Нам) үһүс буоллулар.

Уопсай хамаанданан түмүккэ Хамаҕатта бастаата, иккиһи Нам ылла, үһүс Модут буолла.
Дьокуускай. „Кыайыы 50

НЬУРГУЙААНАБЫТ СИТИҢИИТЭ

Онон Ньургуйаана уонна кини төрөспүттэрэ бу дьонго махталларын тиэрдэллэр.

150-ча мэтээллээх, 30-ча кыайы-хотуу кубоктаах эдэр дубатчыт, Ньургуйаана, оскуолатын бүтэрдэһинэ программист идэтин баһылыгыр баҕалаах.

Улахан спорт суолун туһунан, билиҥнитэ, толкуйдана илик. Саҥа дьыл кэнниттэн республика, Россия, Европа чемпионаттарыгар кыттарга бэлэмнэнэр. Ол эрэн үөрэҥин, БКГЭ тустарынан умнубат.

Л. УВАРОВСКАЯ

РЕСПУБЛИКА ТҮҢҮЛГЭЛЭРИГЭР

сыла” спорт дьыбарыаһа. „Модун” спорт комплекс. Ахсынньы 15-16 кк. бу икки дьыэ оргуйан олордо. Мас тардыһытыгар уонна хапсаҕайга сыл саамай тыҥааһынаах, быһаарылаах, ыһылаах-хаһылаах күрэхтэһиилэрэ буолан аастылар. Бу икки көрүнгэ хамаандаларынан кубок бьылдыастылар. Мас тардыһааччылар „Модунга” күрэхтэстилэр. Кубок иһин Мэнгэ-Хаҥалас уонна Таатта хамаандалара табыстылар. 9:6 ахсаанынан тааттаар кыайаннар кубок хаһаайыһынан буоллулар. Кинилэр бу иһинэ Дьокуускайы 9:6, ХИФУ-ну 9:6, Уус Алданы 14:1, Сунтаары кыайыттар.

Хапсаҕайга бастыҥ хамаанданы быһаарар көрсүһүүгэ бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр бастаабыт Нам уонна Сунтаар хамаандалара күөн көрсүбүттэриттэн, ахсааннара тэҥнэһэн мөккүөр табыста. Бүтэһигэр икки судья (арбитр уонна көбүөрү салайааччы) кыайыны Сунтаар бөҕөһүгэр биэрэннэр, 8:7 ахсаанынан сунтаардар кыайаннар кубок хаһаайыһынан буоллулар.

Дьокуускай. „Модун” спорт комплекс. Ахсынньы 22 к. мас тардыһытыгар Саха сирин үтүөлээх маастара Ф.М. Дегтярев кэриэһигэр СР мунгутуур кыайылааһын быһаарар улахан тыҥааһынаах күрэхтэһии буолан ааста. Бу сылы түмүктүүр күрэхтэһиигэ 50 мадьыны кириистэ. 10 спорт маастара, 17 маастарга кандидат, разрядтаах ыччат, эр дьон, дьахталлар кытыннылар. Манна оһолорго Модуттан төрүттээх, билигин Аммаҕа Анаотулий Баишевка дьарыктанар Дьулус Охлопков иккис миэстэни ылла. Уолбут ыччаттарга эмиз кириистэ.

Итинэн республика чемпиона, Хаҥаластар эрэллэрэ Айсен Кельцьевы 2:1 ахсаанынан хотто. Улахан дьонго 70 кг дьэри 24 мадьыны кытынна. Бу ыйааһыҥна Намтан үс уол кириистэ. Кинилэр — Айаал Евстафьев (Хатыҥ Арыы), Роман Заровняев (Бөгүн), Артем Варданян (Нам). Балартан Артем финалга кирийдэ. Манна кини бастагы эргиргэ илиитин чэрэ быһа баран, ахсаан утарылаһааччытын туһатыгар буолар. Инньэ ыһын мунгутуур кыайыны төлө тутан кэбистит. Үһүс миэстэни бьылдыһар кириистегэ чурапчылар эрэллэрэ П. Борисов хотон бороонса мэтээли кэттэ.

Ветераннарга маннайгы миэстэни биир дойдулаахпыт, Хаҥалас улуунугар олорор, мас тардыһытыгар тренери-нэн үлэлиир Андрей Винокуров ылла.

Инньэ ыһын 2012 сыл мас тардыһытыгар мунгутуур кыайылааһы быһаарар республика кылаабынай түһүлгэтигэр Нам үс мадьынытын аата-суола дорвоонноохтук, Дьокуускай аан туман бьытархан тымнытыгар иһилинэ. Ол Дьулус Охлопков, Артем Варданян, Андрей Винокуров!

Горнай, Бэрдьыгэстээх. Ахсынньы 19-23 кк. оһолор ортолоругар боксага республикада бастыгыр иһин күрэхтэһии буолан ааста. Күрэхтэһии А.Ф. Кравченко кэриэһигэр ананна. Манна Нам эдэр боксердара Саввинов Борис үһүс, Парников Миша маннайгы миэстэлэри ыллылар. Боксага „Дети Саха-Азии” фонда бириһигэр 40 кг Терентьев Миша маннайгы миэстэни ситиспитэ.

И. УВАРОВСКАЯ – КҮРҮЛГЭН

2013

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!» ЭНГСИЭЛИ

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улуунун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыг хаһыата»

Тохсунньу							Олунньу							Кулун тутар							Муус устар						
Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс
	1	2	3	4	5	6					1	2	3					1	2	3	1	2	3	4	5	6	7
7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10	4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14
14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17	11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21
21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24	18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28
28	29	30	31				25	26	27	28				25	26	27	28	29	30	31	29	30					

Ылам ыйа							Бэс ыйа							От ыйа							Атырдыах ыйа						
Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс
		1	2	3	4	5						1	2	1	2	3	4	5	6	7				1	2	3	4
6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16	15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23	22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25
27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	30	29	30	31					26	27	28	29	30	31	

Балаҕан ыйа							Алтынны							Сэтинньи							Ахсынны						
Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс	Бн	Оп	Ср	Чп	Бт	Сб	Бс
						1		1	2	3	4	5	6					1	2	3							1
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31				25	26	27	28	29	30	23	24	25	26	27	28	29	
30																					30	31					

БЭЛЛИЭ КҮННЭР

ТОХСУННЬУ

- 1 – Саҕа дьыл бастакы күнэ
- 1 – Эйэ Бүтүн аан дойдутаа-бы күнэ
- 1-8 – Саҕа дьыллаабы өрөбүл күннэр
- 7 – Иисус Христос төрөөбүт күнэ
- 8 – Оҕо киинэтин күнэ
- 11 – Заповедниктар уонна национальнай паркарлар күннэрэ
- 11 – Бүтүн аан дойдутаабы „Махтал“ күнэ
- 12 – РФ Прокуратуратын үлэһиттэрин күнэ
- 13 – Россия бэчээтин күнэ
- 14 – Эргэ саҕа дьыл. Сүллүкүүттэр тахсаллар. Баһылайар күнэ
- 16-25 – Оһол, содул төрүөтүн утарар үлэ күннэрэ
- 19 – Кириһиэнньэ. Сибитэй ууну хаһааналлар
- 21 – Россияҕа инженернэй сэрии күнэ
- 21 – Норуоттар икки ардыларыгар куустуһуу күнэ
- 25 – Татыйааналар күннэрэ. Россия устудьуоннарын бырааһынныктара
- 27 – Сиртибэлэри өйдөөн-санаан аһар Норуоттар икки ардыларынаабы күн
- 27 – Норуоттар икки ардыларынаабы таможнялар күннэрэ
- 30 – Аан дойду үрдүнэн арангынан (проказанан) ыалдыаччыларга көмөнү оноруу күнэ

ОЛУННЬУ

- 2 – Сталинградтаабы кыргыһыга фашист сэриилэрин үлтүрүтүү күнэ
- 8 – Россия наукатын күнэ
- 8 – Россияҕа байыаннай топограф күнэ
- 8-13 – Кыһыны атаарар былыргы бырааһыннык (Масленица)
- 9 – Стоматолог күнэ
- 10 – Дипломатическай үлэһиккэ аһамыт күн
- 10 – Аэрофлот күнэ (иккис баскыһыаннаабы буолар)
- 12 – Ыарыһахтар Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 13 – Сахалы сурук-бичик күнэ
- 14 – Сибэтиэй Балантын күнэ (тапталлаахтар күннэрэ)
- 14 – Компьютерщик уонна программист күнэ
- 15 – Россияҕа интернационалист-буойуннары кэриэстиир күн
- 15 – Улуу пост сабаланыыта (муус устар 4 күнүгэр диэри барар)
- 17 – Буруйу бырастыгы ғынар баскыһыанна
- 17 – Уматык матырыйааллар сулууспаларын үлэһиттэрин күнэ
- 18 – Транспортнай полиция үлэһиттэрин күнэ
- 21 – Норуоттар икки ардыларынаабы төрөөбүт тыл күнэ
- 22 – Буруйу оноруу сиртибэлэрин өйүүр Норуоттар икки

ардыларынаабы күн
23 – Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэрэ

КУЛУН ТУТАР

- 1 – Сааскы маҕнайгы күн
- 1 – Гражданскай оборона аан дойдутаабы күнэ
- 1 – Эксперт-криминалист күнэ
- 1 – Аан дойду үрдүнэн куоскаларга аһамыт күн
- 3 – Суруйааччы Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 8 – Кэрэ аһардар Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 9 – Ди-джейдэр күннэрэ
- 10 – Архып үлэһиттэрин күнэ
- 10 – Геодезия уонна картография үлэһиттэрин күнэ

- 11 – Наркотигы хонтуруол-луур органнар күннэрэ
- 12 – РФ юстиция министерствотын холобунай-толорор ситимин үлэһиттэрин күнэ
- 14 – Геодезия уонна картография үлэһиттэрин күнэ
- 14 – Норуоттар икки ардыларынаабы „Пи“ чыыһыла күнэ
- 15 – Туһанааччы быраабын көмүскүүр Бүтүн аан дойдутаабы күн
- 16 – МВД ситимигэр экономикай куттал суох буолуутугар бөлөхтөрү тэрийии күнэ
- 17 – Нэһилиэнньэҕэ бытовое өгөнү оноруу уонна коммунальнай хаһаайыстыба күнэ (үһүс баскыһыанна)
- 19 – Сирдээччи-морьяк күнэ
- 20 – Аан дойдуга астрология күнэ
- 21 – Сир Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 21 – Омугунан арахсыыны суох оноруу иһин охсуһуу Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 21 – Аан дойдуга поэзия күнэ
- 22 – Уу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 23 – Метеорология Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 24 – Сэллик ыарыны утары үлэ Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 25 – Культура үлэһиттэрин күнэ
- 27 – РФ МВД ис сэриилэрин күнэ
- 27 – Норуоттар икки ардыларыгар театр күнэ

29 – Юридическай сулууспа специалиһын күнэ

МУУС УСТАР

- 1 – Күлүү күнэ
- 1 – Көтөрдөр Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 2 – Белоруссия уонна Россия норуоттарын сомоҕолоһууларын күннэрэ
- 2 – Оҕо кинигэтигэр аһамыт Норуоттар икки ардыларынаабы күн
- 4 – Пасха
- 6 – Силиэстийэлиир органнар үлэһиттэрин күнэ
- 7 – Доруобуйа Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 7 – Геолог күнэ (бастакы баскыһыанна)
- 7 – Россияҕа интернет күнэ
- 8 – Байыаннай комиссариаттар үлэһиттэрин күнэ
- 11 – Концлаабыртан хаайылаахтары босхолоһун күнэ
- 11 – Салгынтан көмүскэнии сэриилэрин күнэ
- 12 – Космонавтика күнэ
- 15 – Радиоэлектроннай охсуһуу специалиһын күнэ
- 17 – Баһаарынай сулууспа үлэһиттэрин күнэ
- 18 – Пааматынныктар уонна историческай миэстэлэр Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 20 – Донор күнэ
- 22 – Норуоттар икки ардыларынаабы сир күнэ

- 23 – Кинигэ уонна ааптар быраабын Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 24 – Ыччат сомоҕолоһуутун Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 25 – Секретардар күннэрэ (бүтэһик толору нэдиэлэ сэрэ-дэтигэр)
- 26 – Интеллектуальной бас билии Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 26 – Уруурҕаһар куораттар Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 26 – Радиационнай саахалларга уонна катастрофаларга өлбүттэри кэриэстиир күн
- 27 – Саха Республикатын күнэ
- 27 – Нотариат күнэ
- 28 – Үлэни араҥаччылааһын Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 29 – Үгкүү норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 30 – Баһаартан көмүскэнии күнэ

БИАМ БИЯ

- 1 – Саас уонна үлэ бырааһынныга
- 3 – Көҥүл бэчээт Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 3 – Күн күнэ
- 5 – Инбэлиит быраабын иһин охсуһуу Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 5 – Шифровальщик күнэ
- 5 – Водолаз күнэ
- 7 – Астма уонна аллергия ыарытын утарар Бүтүн аан дойдутаабы күн (бастакы оптуруньук)
- 7 – Радио күнэ, сибээс бары салааларын үлэһиттерин бырааһынныга
- 7 – РФ Сэбилэниилээх Күүстэрин тэрийии күнэ
- 9 – Улуу Кыайыы өрөгөйдөөх күнэ
- 12 – Доруобуя харыстабылын сиэтэрэлэрин Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 13 – Черноморской флот күнэ
- 14 – Хаан баттааһынын ыарытын утары охсуһар Бүтүн аан дойдутаабы күн
- 15 – Дьизэ кэргэн Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 17 – Уот ситимэ уонна телекоммуникациялар Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 18 – Музейдар Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 20 – Метролог күнэ
- 21 – Байыаннай тылбаасчыт күнэ
- 22 – Биологическай араастаһы Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 23 – Сибэтиэй Троица күнэ
- 24 – Славяннар суруктарын уонна культураларын күнэ
- 24 – Кадровик күнэ
- 24 – Сварщик күнэ
- 25 – Тыл үөрэхтээгин күнэ
- 26 – Россия предпринимателлин күнэ
- 26 – Химик күнэ
- 27 – Библиотекалар Бүтүн Россиятаабы күннэрэ
- 28 – Пограничник күнэ
- 29 – Байыаннай суоптар күнэ
- 29 – Таможеннай сулууспа ветеранын күнэ
- 30 – Химик күнэ
- 31 – Россияҕа адвокатура күнэ
- 31 – Табаҕы тарпат күн
- 31 – Блондинкалар күннэрэ

БЭС БИЯ

- 1 – Оҕо көмүскэлин күнэ

- 1 – Сайын кэлиитэ
- 1 – Россия Хотугу флотун күнэ
- 2 – Доруобуяҕа туһалаах аһылык күнэ
- 2 – Мелиоратор күнэ
- 4 – Агрессия сиэртибэтэ буолбут оҕолор Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 5 – Тулалыыр эйгэни араҥаччылааһын Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 5 – Эколог күнэ
- 6 – Россияҕа Пушкин күнэ
- 8 – Социальной үлэһит күнэ
- 9 – Дорордуу дьон Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 9 – Норуоттар икки ардыларынаабы аккредитация күнэ
- 9 – Текстильнэй уонна чэпчэки промышленность үлэһиттерин күннэрэ
- 9 – Аҕа күнэ (иккис баскыһыанна)
- 9 – Мебель онорооччу күнэ
- 12 – Россия күнэ
- 14 – Донор Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 14 – Миграционной сулууспа үлэһиттерин күнэ
- 16 – Эмп үлэһиттерин күнэ
- 17 – Курааны утары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 21 – Ыһыах
- 21 – Кинолог күнэ
- 22 – Кутурҕан күнэ. Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии саҕаланыта
- 23 – Норуоттар икки ардыларынаабы олимпийскай күн
- 25 – Славяннар дорордохууларын уонна сомоҕолоһууларын күнэ
- 26 – Наркотигы утары охсуһуу Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 26 – Сананы аһааччы уонна рационализатор күнэ
- 27 – Россия ыччаттын күнэ
- 27 – Балыктааһын Бүтүн аан дойдутаабы күнэ

ОТ БИЯ

- 1 – Окко кирири
- 2 – Спортивной суруналыыс Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 3 – ГАИ күнэ
- 6 – Ураһыы (убураһыы) Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 7 – Муора уонна өрүс флотун үлэһиттерин күнэ
- 8 – Дьизэ кэргэн, таптал уонна бэриниилээх буолуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 8 – Аллергияны утары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 11 – Норуоттар олохсуйууларын Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 11 – Сакалаат аан дойдутаабы күнэ
- 12 – Хаартыскаҕа түһэрээччи күнэ
- 14 – Россия почтатын күнэ
- 14 – Балыксыт күнэ
- 19 – Ис дьыала юридическэй сулууспатын күнэ
- 20 – Саахымат Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 21 – Металлург күнэ
- 25 – Россияҕа Муоратаабы – байыаннай флот күнэ
- 26 – Парашютист күнэ
- 26 – Системнай администратор Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 28 – Эргин үлэһитин күнэ
- 28 – Общественноһы кытта сибээстэһии специалиһын күнэ

АТЫРДЫАХ БИЯ

- 1 – РФ Сэбилэниилээх күүстэрин тыһылын күнэ
- 1 – Инкасатор күнэ
- 1 – Тимир суол үлэһитин күнэ
- 2 – Салгын десанын сэриитин күнэ
- 2 – Блдьыын күнэ
- 4 – Физкультурник күнэ
- 4 – РФ Тимир суолун күнэ
- 6 – Хиросима күнэ. Ядернай сэрии сэбин бопсор Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 6 – Норуоттар икки ардыларынаабы „Врачи мира – за мир” диэн ааттаммыт күн
- 9 – Аан дойду төрүт олохто-

- охторун Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 10 – Тутааччы күнэ
- 12 – Салгыннаабы байыаннай күүстэр күннэрэ
- 12 – Ыччат Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 13 – Ханастарынан туттааччылар Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 14 – Бастакы Ыспааһап (мүөттээх)
- 15 – Археолог күнэ
- 18 – Россия салгыннаабы флотун күнэ
- 19 – Иккис Ыспааһап (дьаабылыкалаах)
- 22 – РФ Государственной былаабын күнэ
- 22 – Байкал күөл күнэ
- 25 – Шахтер күнэ
- 27 – Россия киинэтин күнэ
- 29 – Үһүс Ыспааһап (эриэ-хэлээх)

БАЛАҔАН БИЯ

- 1 – Билии күнэ
- 1 – Эйэ Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 1 – Нефть уонна гаас үлэһиттерин күнэ (бастакы баскыһыанна)
- 2 – Россия гвардиятын күнэ
- 3 – Терроризмы утары охсуһууга сомоҕолоһуу күнэ
- 4 – Ядернай хааччыһыы специалиһын күнэ
- 8 – Суруналыыстар сомоҕолоһууларын Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 8 – Үөрэхтээх буолуу Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 8 – Үп үлэһитин күнэ
- 8 – Танкист күнэ (иккис баскыһыанна)
- 11 – Ийтиигэ сыһыаннаах үлэһиттэр күннэрэ
- 12 – Фашизм сиэртибэлэрин кэриэстиир Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 13 – Программист күнэ
- 14 – Кыраһыабай буолуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 16 – Озон араҥатын харыстыыр Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 19 – Ойуур үлэһиттерин күнэ
- 20 – Секретарь күнэ (үһүс бээтинсэ)
- 22 – Сатыы сылдыар Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 26 – Истибэт уонна сагарбат дьон Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 27 – СР Суверенитетын күнэ
- 27 – Иитгээчи уонна оҕо саадын үлэһиттерин күннэрэ
- 27 – Туризм Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 28 – Атомнай промышленность үлэһитин күнэ
- 29 – Массына онорооччу күнэ (бүтэһик баскыһыанна)
- 30 – Тылбаасчыт Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 30 – Россияҕа интернет күнэ

АЛТЫННЫЫ

- 1 – Сааһырыт дьон Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 1 – Музыка Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 1 – Сатыы сэриилэр күннэрэ
- 3 – ОМОН-нар күннэрэ
- 4 – РФ Байыаннай-космическай күүһүн күнэ
- 4 – РФ ЫБМ гражданской оборонын сэриилэрин күнэ
- 4 – Кыыл-сүөл Бүтүн аан дойдутаабы күнэ

- 4 – Мичээргэ анаммыт Бүтүн аан дойдутаабы күн (бастакы бээтинсэ)
- 5 – Учутал күнэ
- 5 – Холуобунай ирдэбил үлэһитин күнэ
- 6 – Россия страховой агенн күнэ
- 7 – Быраас Бүтүн аан дойдутаабы күнэ (бастакы бэнидиэһник)
- 7 – Архитектор Бүтүн аан дойдутаабы күнэ (бастакы бэнидиэһник)
- 8 – Хараабыл командирин (уу, уу аннынаабы, салгын) күнэ
- 9 – Почта Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 10 – Психическэй доруобуя Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 10 – Көрөр буолуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ (иккис чэппиэр)
- 11 – Сыммыкка анаммыт Бүтүн аан дойдутаабы күн (иккис бээтинсэ)
- 13 – Тьа хаһаайыстыбатын уонна переработка промышленноһын үлэһиттерин күнэ (иккис баскыһыанна)
- 14 – Стандартизация Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 14 – Айылҕа издээннэригэ кутталы аччатыы Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 14 – Диабет утары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 15 – Тьа сири дьахталларын Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 15 – Илиини суунуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 16 – Анестезиолог Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 16 – Тойон, салайааччы күнэ
- 17 – Дьадайыны утары охсуһуу Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 17 – Аһылык промышленноһын үлэһиттерин күнэ
- 20 – Ас-үөл Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 20 – Авиадиспетчер Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 20 – РФ Сэбилэниилээх Күүстэрин сибээскэ сэриилэрин күнэ
- 20 – Суол хаһаайыстыбатын үлэһиттерин күнэ (үһүс баскыһыанна)
- 20 – Морьяк-наводник күнэ
- 22 – Үрүҥ туруйа бырааһынныга
- 23 – Реклама үлэһиттерин күнэ
- 24 – Холбоһуктаах нациялар тэрилтэлэрин күнэ
- 24 – Туспа аналлаах подразделениелар күннэрэ
- 25 – Ийэ күнэ
- 25 – РФ таможеннигын күнэ
- 28 – Авиация күнэ
- 30 – Политическай репрессиялар сиэртибэлэрин кэриэстиир күнэ
- 30 – Инженер-механик күнэ
- 31 – Экономика Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 31 – Сурдотылбаасчыт күнэ
- 31 – Автомобильнай транспорт үлэһиттерин күнэ
- 31 – Хэллоун

СЭТИННЫЫ

- 1 – Сибэтийдэр күннэрэ
- 3 – Аҕалар, эр дьоннор күннэрэ (бастакы баскыһыанна)
- 4 – Норуот сомоҕолоһуутун күнэ
- 5 – Байыаннай разведчик күнэ
- 6 – Суут пристабын күнэ
- 8 – Норуоттар икки ардыларынаабы КВН күнэ
- 9 – Фашизмы, расизмы уонна антисемитизмы утары охсуһуу күнэ
- 10 – Ыччат Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 10 – Полиция күнэ
- 13 – Радиационнай, химическэй уонна биологическай көмүскэл сэриилэрин күнэ
- 13 – Көрбөттөр Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 14 – Социолог күнэ
- 14 – Диабеты утары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 14 – Хаачыстыба Бүтүн аан дойдутаабы күнэ (иккис чэппиэр)
- 15 – Призывник Бүтүн Россиятаабы күнэ
- 16 – Уран тарбахтаахтар күннэрэ
- 17 – Участковай күнэ
- 17 – Студеннар Норуоттар

- икки ардыларынаабы күннэрэ
- 17 – Ракетнай сэрии уонна артиллерия күнэ (үһүс баскыһыанна)
- 18 – Тымныы Оҕонньор төрөөбүт күнэ
- 19 – Өстүөкүлэ промышленноһын күнэ
- 20 – Оҕо Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 21 – Бухгалтер күнэ
- 21 – РФ налоговой органнарын үлэһиттерин күнэ
- 21 – Телевидение Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 21 – Суол быһылааннарын сиэртибэлэрин кэриэстиир Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 21 – Философия Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ (үһүс чэппиэр)
- 22 – Россияҕа психологтар күннэрэ
- 24 – Россияҕа Вйэ күнэ (бүтэһик баскыһыанна)
- 26 – Сонун Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 27 – Муоратаабы флот күнэ

АХСЫННЫЫ

- 1 – СПИД-ы утары охсуһуу Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 2 – Банк үлэһиттерин күнэ
- 3 – Инбэлииттэр Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 3 – Юрист күнэ
- 4 – Информатика күнэ
- 5 – Экономическай уонна социальной сайдыы туһугар баҕа өттүнэн кыттааччылар Норуоттар икки ардыларынаабы күннэрэ
- 5 – Волонтердар Бүтүн аан дойдутаабы күннэрэ
- 7 – Гражданскай авиация Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 8 – Россия казначействотын тэрийии күнэ
- 9 – Аҕа дойду геройдарын күнэ
- 9 – Коррупцияны утары охсуһуу Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 10 – Киһи быраабын күнэ
- 10 – Футбол Бүтүн аан дойдутаабы күнэ
- 11 – Хайаҕа анаммыт Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 11 – Танго үгкүү Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 12 – РФ Конституциятын күнэ
- 15 – Риэлтор күнэ (үһүс субуота)
- 17 – Стратегическай суолталаах накетнай сэрии күнэ
- 17 – Фельдьегерскэй сибээс күнэ
- 18 – РФ Ис дьыалаларга органнарын араҥаччылыыр подразделение күнэ
- 18 – ЗАГС үлэһиттерин күнэ
- 19 – Сибэтиэй Николай Чудотворец күнэ
- 19 – Дьадаҥыларга көмөлөһөр Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 20 – РФ куттал суох буолуутун органнарын үлэһиттерин күнэ
- 22 – Энергетик күнэ
- 23 – Россия ыраахха көтөр авиациятын күнэ
- 25 – Католическай Ороһооспо
- 26 – Россияҕа өрүһүйээччи күнэ
- 28 – Киинэ Норуоттар икки ардыларынаабы күнэ
- 31 – Сыл бүтэһик күнэ.

Бэлэмнээтэ М. ПЕТРОВА

**Улууска үөрэхтээһин
140 сылыгар**

Ахсынньы 6 күнүгэр улууска үөрэхтээһин тэриллибитэ 140 сылын бэлиэтиир үөрүүлээх тэрээһингэ педагогическай үлэ ветераннара, араас кэмнэргэ оскуоланы бүтэрбит выпускниктар, бүгүнгү үөрэх эйгэтин үлэһиттэрэ, салайааччылар, ыалдьыттар тобурууна муһунулар. Ааспыт кэм көстүүлэрэ — өрдөөнү үөрэх тээбиринэрэ, маллара, пионердар уонна дириг ис хоһоонноох быыстапкалар ыалдьыттар болдомтолорун тардан, ураты турукка киллэрэр ына толкуйданан туруоруллубуттар.

Үөрүүлээх чаас видеокинэттэн саҕаланна. Уонча эрэ мүнүүтэлээх киинэбэ сайдыы кэрдис кэмин барытын хабан, улахан суолталаах киинэ оҥоһуллубут дьон бар дьон бэлиэтээн, астынан көрдүлэр-иһиттилэр.

Бизэргэ, бастатан туран, педагогическай үлэ ветераннарыгар дириг махтал тылларты этилинилэр, кинилэри Суорун Омоллоон аатынан Государственной Опера уонна балет театрын артыыстары, бири дойдутаахтарбыт, выпускниктарбыт Семен Окочеников, Ангелина Дьяконова, Валериян Емельянов, Светлана Черемкина истинник эбэрдэлэтилэр.

Салгы араас кэмнэргэ улуус үөрэбин салаатын салайбыт сэбиэдиссэйдэри, начальниктары чиэстээһин буолла. Үөрэхтээһингэ сүҥкэн кылааттарын киллэрбит дьонун дьоннор, уопуттаах салайааччылар Москвитин И.Р., Дьячковская Н.Г. уонна

Билсин: саҕа кинигэ

Ахсынньы 7 күнүгэр „Сардаҥа“ кинотеатрга талба талааннаахтары, уран тарбахтаахтары Россия бочуоттаах кинематографына, СР культураны туйгуна, „НамАвтоЛеди“ түмсүү председателэ Анастасия Степановна Заболоцкая түмтэ. Кини 2009 с. культура министрствотун гранынан, улуунун маастардарын көрдөрөр „Народные мастера и умельцы долины Энгсиэли“ кинигэни таһаартарбыта. Быйыл бу кинигэ иккис чааһа күн сирин көрдө. Кинигэ бастагы чааһыгар 30-тан тахса маастар киирбит эбит буоллабына, иккис чааһыгар 51 маастары билиһиннэрдэ. Кинигэ хас биридди сирэйин арыһан истэххэ күннэтэ көрөр, билэр дьоммут бааллар. Манна эдэр, саҕа саҕалаан эрэр уран тарбахтаахтар Прокопьева Д.И., Колодезников К.И., Ким Е.Н., Афанасьева Н.Г., Тарбахова Д.В., Слепцова А.А., Рожина О.Е. киирбиттэрэ хайҕаллаах.

Намга биллэр хирург быраас Константин Семенов, СР АПК консультационнай-методологическай киинин Намнаагы бэрэстэбиитэлэ Максим Соловьев, эдэркээн Нария Петрова, Хамаҕаттаттан олох-дьаһах коммунальнай хаһаайыстыба үлэһитэ Любовь Иванова о.д.а. истин ырыаларын кэлбит дьон сэргии иһиттибит.

Бу күн тэриллибит быыстапкага умсулданнаах ураты сиздэрэй симэхтэри, тустуспа оҥоһуулаах эриэккэс бэйэлээх таҕастары көрөөччү дьүүлүгэр таһаардылар. Ити барыта кинигэбэ тиһилибит. Саха киһитэ кэлинги кэмгэ Урун Тунах ыһаахха баар-суох мааны сахалыы таҕаһын кэтэрэ үтүө үгэс буолан эрэр. Поэтесса Н. Харлампьева хоһоонугар суруллубутунан, «дьахтар күүтэр ыһаабы саҕа ытарҕа кэтээри, эмээһин кэтээри ыһаабы саҕа былаат баанаары».

Дьэ, ол иһин сыл инниттэн анаан-минээн бэлэмнэнэр буолан эрэллэр. Ким бэйэтэ тиктэр, ким маастардарга тиктэрэр. Кинигэбэ көрдөххө, сахалыы таҕастары тигиинэн, маллары-саллары

ҮӨРҮҮЛЭЭХ ТҮМСҮҮ

бүгүнгү күнүгэ бу системаны сатабыллаахтык салайан үлэлэтэ сылдьар начальник Дьяконова В.Н. үлэлээбит сылларын туһунан, аныгы кэмгэ үөрэх туһунан санааларын эттилэр.

Нам оскуолаларын араас кэмнэргэ бүтэрбит, бүгүн дойду араас муннуктарыгар үлэли-үөрэнэ, айа-тута сылдьар выпускниктар эбэрдэлэр бири боччумнаах көстүү буолла. Араас дойдуттан, куораттартан саҕа технологиянан — Интернет нөҕүө эбэрдэлэр көһүннүлэр. Ол курдук, Артемьев Н.М. — 2 Хомуस्ताахан төрүттэх, Хамаҕатта орто оскуоланын выпускнига, А. Герцен аатынан Россиятаагы педагогическай университет кафедратын сэбиэдиссэйэ, филологическай наука доктора, профессор, Санкт-Петербурктан, Дитрих (Шапошникова) Надежда Владимировна — Нам орто оскуоланын выпускнига, Германияттан, Бочкарева Наталья Андреевна — Нам улуустаагы гимназиятын выпускнига, ыраах Колумбия дойдуттан Букарманги куораттан, Баишев Максим — Нам улуустаагы гимназиятын выпускнига, Москвагаагы авиационнай институт аспиранта, Москвадан, Игнатьева Туйаара — Нам улуустаагы гимназиятын выпускнига, Уралаагы федеральнай университет 4-с курсун студентката, Екатеринбург куораттан видео-эбэрдэлэрэ сонундук көһүннэ, онтон Тимофеева Т.С., 1 Хомуस्ताах выпускнига, Тимофеевтар дьыэ кэргэттэрин аатыттан эбэрдэлээн туран, ийэлэрэ, СР үтүөлээх учуутала

А.Н. Тимофеева аатынан бириэмийэни Үөдэй орто оскуоланын биологияга учуутала Викторова В.Н. туттарда.

Салгы бастыгтан бастынарны наҕараадалааһын буолла. «РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ» аат үөрэх управлениетын специалистарыгар Игнатьева М.С., Рехлясова Н.С. туттарылыннылар, РФ үөрэххэ уонна наукага министрствотун грамотатын Муксунов Р.В., Партизан орто оскуоланын учуутала, тутта. «Саха республикатын үөрэхтээһинин бочуоттаах ветерана» ааты Маркова Е.Ф., Хатын Арыы оскуоланын ветеран учуутала, «Учууталлар учууталлара» бэлиэни Слепцов И.И., Хатын Арыы оскуоланын ветеран учуутала, «Надежда Якутии» бэлиэни Шадрин И.Е., Нам улуустаагы гимназиятын учуутала, «380 лет Якутии с Россией» юбилейнай бэлиэни Москвитина Э.И. (Нам 2 №-дээх оскуолата), Сивцев В.Н. (ХСФЛ), Трапезникова М.Д. (НУГ), «Нам улуунун Ытык киһитэ» бэлиэни Захарова А.И. (Нам 1 №-дээх оскуола ветерана), Федорова А.С. (Нам 2 №-дээх «Кустук» детсада), үгүс учууталлар СР үөрэбин министрствотун Бочуотунай грамотатын, Махтал суруктары туттулар.

Улууска үөрэхтээһин тэриллибитэ 140 сылыгар аналлаах үөрүүлээх түгэн ааспыт саһантан, бүгүнгүнү көрдөрөн, кэлэри түстээн, бар дьонго умнуллубат өйдөбүл, сырдык санаа буолан саҕылла туруоҕа.

**М. ИГНАТЬЕВА,
үрэх управлениета**

онорунан элбэх киһи дьарыктанар эбит. Ол курдук, Бугаева К.В., Данилова С.К., Захарова М.А., Захарова М.С., Иванова И.П., Иванова О.Н., Куличкина П.И., Муксунова А.В., Рожина А.Р., Суздальова В.В., Эверстова Л.П. о.д.а. араас моһуоннаах сахалыы былааччылар, көстүүмнэри, оҕолорго аныгылыы ыраахылары уустук оһуорунан мындыр-

умкалара, харгыналарга хотуобайтан туох да атына суох, өссө ордукка дьылылар. Кытаанахтан, мастан оноруу былыр-былыргыттан эр дьон дьарыга буолар. Ол да сизиринэн Васильев В.Т. чороонноругар, кытгыһаларыгар, саха иһиттигэр түһэриллибит оһуордун ону кэрэһэлиллэр. Гаврильев Н.В., Николаев Е.Д. онорбут сымнаҕас ороннор, дьыбааннара, миэбэллэрэ үгүс дьэни киэргэтэн тураллар. Кривошапкин Е.В. кумааһынан онорбут таҕаратын дьыэтэ Намнаагы музей бири бастыг экспоната буолар. Кини сакааһынан араас экспонаттары, миэбэллэри онорор. Таксидермист Павлов И.С. туһунан элбэҕи кэпсээххэ сөп. Кини онорбут чуучалалара Ярославскай аатынан музейга үгүс. Тимир ууһа Васильев М.П. бири бастыг үлэтинэн Кыһыл Дэриэбинэ ыһаахтыгыр пааркатыгар оҥоһуллубут „Ньургун Боотур“ фонтана буолар. Оттон Сивцев А.М. уонна Сивцев П.П. тимиртэн саха курдартын, быахтарын, хомустарын о.д.а. хото онороллор. Леонид, Раиса Федоровтар дьыэ кэргэттэрэ сатаабаттара суох диэххэ сөп.

Ити курдук кинигэбэ киирбит бары маастардар хас биридүүлэрэ хатылламат ис хоһоонноох, интэриһинэй буоланнар, өйгө-санаага диригник хатанан хаалаллар. Бу оһуруктары көрбүт киһи сиртэн-буортан тэйбит курдук сананар, сырдык, ыраас иэйиинэн сыдыайа сылдьар курдук буолар. Өгү дьүөрэлээн туттуу, дьон санаатын таба тайаныы тустуспа талааны эрэйэр.

Ытыгылыбыт тэрээһингэ хас биридүү ыалдьыт чапчараас, сып-сырдык уйан эйгэ хаппахчытын сэргээн көрдө диэххэ сөп. Улууспуг дьонун дьарыктарын кинигэбэ көрөн астыныбыт, кини тутта көрдүбүт. Кинилэр инникитин да киирэр күн килбизин курдук кэрэ бэйэлээх, ыйдаҥа сарданатын курдук сырдык сыдыайы бэлэхтии туралларыгар баҕарабыт. Кинигэни „Сардаҥа“ кинотеатр ойбоһугар баар маҕаһынтан булуохха сөп.

Мария ПЕТРОВА

**К.Н. НОГОВИЦЫН, «Көбөкөн нэһилиэгэ» МТ баһылыга:
- 2012 сылга Тараҕана эбэ уутун түһэригэ үлэ ыыттыбыт,
таһыма 40 см түстэ. Балыһага дьэри
массына сылдьар 120 м усталаах
муоста оҥордубут. Үтүө дьыаланан
культурнай-спортивной комплекс
тутуута саҕаланна, бастагы уочарата
2013 сылга үлэбэ киириэхтээх. Манна
барыта 3 мөл. солк. көрүлүбүтэ, он-
тон бири мөлүгүнэ нэһилиэк бюдже-
титтэн. Сайынгы кэмгэ водопровод,
катер сырыгыта этэнгэ, сөптөөхтүк
үлэстэтиллэр.**

- Кэлэр сылга быйылгы сүрүн үлэстэри сарданан, Тараҕана уутун салгы түһэриэхпит, КСК-ны үлэбэ киллэриэхпит. Бюджет үлэһиттигэр 4 квартиралаах дьыэ тутуллуохтаах. Киин котельнай тутулан олоһор дьыэлэри итигэ холбоһоллоро уонна кыраантан тымныы уунан хааччыллалара былааннанар.

Улуус нэһилиэктигэр

М.К. Аммосов 115 сыллаах үбүлүөйүгэр Хатырыкка ахсынньы 14 күнүгэр күүтүүлээх, үөрүүлээх күн үүннэ. Ол курдук, „Үтүө дьыала“ чэрчитинэн тутуллубут 50 миэстэлээх 2-с №-дээх „Кэскил“ оҕо сайдар киинэ арылынна. 2010 сылга акылаата түһүбүтүн элбэх дьон үтүө санааларын түмэн тэрилитэ тутулуна. Олохтоох ОДьКХ сүрүн маастара В. Васильев улуус хаһыатыгар ыныгыры таһааран нэһилиэкпиттэн, улууспугуттан ытыгылыбыт марафонна уопсайа 415000 солкуобай харчы киирбитэ.

**ХАТЫРЫККА „КЭСКИЛ“
АРЫЛЫННА**

Тутуу бэдэрээттигэ „Намстрой“ ХЭТ директора В. Кутуков. Биригэдьири В. Дьяконов олохтоох дьонун биригээдэтэ өрөбүлэ суох үтүө суобастаахтык үлэстэтиллэр. Сайынгы ХИФУ устудьуоннара ханапаахыга, территория ыраастааһыныгар көмөстөүлэр. Нэһилиэк олохтооҕо Ф. Бугаев чааһынай тыраахтарынан буор тийиитигэр, кутуутугар үлэстээтэ. „Намкоммуналлоэнерго“ (сал. Н. Игнатьев) Хатырыктаагы филиала итити ситимин киллэрдилэр.

Үөрүүлээх түгэнгэ СР үөрэбин министрствотун бастагы солбуйааччы В. Петров — саҕа тутуллубут детсад билигин ирдэбилгэ толору эппиэттиир, манна билиги кэнчээри ыччаттарбыт үүнүөхтэрэ, сайдыахтара дьон этэн туран, сайынгы площадка уонна миэбэл комплекстарын бизэрдэ. Нэһилиэк баһылыгар А. Пинигингэ, детсад сэбиэдиссэйгэр Е. Заровняевага махтал суруктары, оҕо иитэччилэригэр Л. Ивановага „СР үөрэбин туйгуна“, К. Васильевага „Оскуола иннинээҕи үөрэх сайдытыгыгар кылаатын иһин“ бэлиэстэри туттарда. Улуус баһылыга А. Ильин: „М.К. Аммосов дойдутугар 50 миэстэлээх детсад тутуллубутунан „Саҕа ситим“ программаны 26 киһиэхэ үлэ-хамнас баар буолла. Детсадка таҕас сууйар, ас астыыр сирин туттара сылдыбыт, олбуорун аны саас ситэриэхпит. Маны

таһынан, эргэ 35 миэстэлээх оҕо саада үлэли тулар. Бу курдук билиги Наммыгыгар быйыл 12 детсад материальной базата хангатылынна, 7 саҕа детсад киирдэ, 5 детсадка капиталнай өрөмүөн ыытылына. 2013 сылга улууспугар 4 детсад тутууга былаанга баар. Мин үлэбин саҕалыырбар улууска 51 % оҕо детсадынан хабыллара, ол республикага саамай намыһах көрдөрүү этэ, бүгүнгү туругунан 64 % хабылына, эһиилгээнгэ дьэри 80 % буоларын ситиһиэхпит. Хатырыкка аны саас германскай модульнай технологиянан тутуллубут саҕа балыһаны арыһахпыт уонна саҕа хотон тутуутун ситэриэхпит, — дьэн эттэ.

Баһылык солбуйааччыта Н. Слепцов мустубут дьону Киргизияга Бишкек куоракка М.К. Аммосов үбүлүөйүнэн пааматынныга турбутунан эбэрдэлээтэ уонна В. Дьяконова, И. Попов, Н. Игнатьев буоламмыт детсаптыгыгар көмө харчыны бэлэх уунабыт дьэ. „Намстрой“ директора В. Кутуков детсад сэбиэдиссэйгэр Е.С. Заровняевага символ күлүүһү туттарда уонна Г. Данчиковадан махтал суруктары В. Васильева, Н. Дьяконова туттартаа. Хатырык нэһилиэтин баһылыга А. Пинигин бар дьонго махталын тириэртэ, тэрилитэ салайааччыларыгар, ыкса үлэстэпит дьоннорго грамоталары, махтал суруктары туттарда уонна нэһилиэк социальнай сайдытыгыгар улахан кылаатын иһин нэһилиэк саамай улахан наҕараадатын „Хатырык нэһилиэтин Ытык киһитин“ аатын улуус баһылыгар А.И. Ильингэ ингэрдэ.

1 Хомуस्ताах, Партизан, Маймаҕа баһылыктара, үөрэх управлениетыттан кэлбит Е. Никитина, М. Макарова, оҕо саадтарын сэбиэдиссэйдэрэ, Хатырык нэһилиэтин тэрилитэлэрэ истин-иһирэх тыллартын эттилэр, бэлэхтэрин туттардылар. СР үөрэҕириитин туйгуна, СР үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ, урукку детсад сэбиэдиссэйэ Ф.Н. Уварова дьыэ кэргэнин аатыттан 15 тыһыынча харчыны бизэрдэ. Киин радио редактора, бири дойдутаахпыт Полина Перуашева ийэтэ өр сылларга Хатырык детсадыгар иитэччинэн үлэстэбит А.Н. Слепцова аата ааттана турдун дьэн кэмбиздээх бэлэҕин уунна.

„Кэскил“ оҕо сайдар киинин сэбиэдиссэйэ, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, „СР үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ“ Е.С. Заровняева детсадка киириэхтээх оҕолорун, төрөппүттэрин, үлэһиттэрин аатыттан бар дьонго дириг махта-лын тириэртэ, барыларыгар доруубулары, дьоллоох олоһу баҕарда.

**А. КУЛИЧКИНА, РФ Суруналыыстарын сойуунун чилиээнэ,
Хатырык**

Аан дойду икки атахтааҕа Саҥа дьылы көрсөөрү ким хайдах сатанарынан, ким хайдах табылларынан кыратык даҕаны, улаханньык даҕаны түбүгүрэр аакка түһэр. Онтон биһиги улууспут биллэр-көстөр дьонноро хайдах көрсөр эбиттэрин билээри, төлөпүөн ситимин нөҥүө Саҥа дьылынан эбэрдэли таарыйа, блиц-интервью ылыбыт.

- Быйылгы Саҥа дьылы ханна, хайдах көрсөбүт?
- Саамай өйдөөн хаалбыт Саҥа дьылын?

Альберт Иннокентьевич Ильин, „Нам улууһа” МТ баһылыга:

- Хайаан да кэргэммин, оҕолорбун кытта дьыбэтигэр ылабыт. Аймахтарбытынан сылдыахпыт. Саҥа дьыл буолар түүнүгэр күөх харыйа анныгар „Тымныы Оҕонньор кэһиилэрин” уурур үтүө үгэстээхпит. Саҥа дьыл иннинэ оҕолорбут Тымныы Оҕонньорго тугу баҕаралларын суруйаллар, ол баҕа санааларын толорорго кыһаллабыт. Былырын кыра кыыспыт ноутбук сакаастаабыта, быйыл киниэхэ баҕа санаатын толорон планшет бэлэхтиэхпит.

- Быйыл 50-с сылбын саҥа дьылы көрсөөрү сылдыабын. Урут оскуоланы бүтэрэн дьыэттэн-уоттан ыраах Новосибирскай куоракка устудьоннуу сылдьан сахалар буолан Саҥа дьылы ылбышытын олус үчүгүйдик саныбын. Онно ким да хонтуруола суох барытын бэйэбит дьаһанан, аспытын булуна, араас улуустартан түмүлүбүт ыччат дьон мустан олус көхтөөхтүк ылбышты. Элбэх киһи бэйэ-бэйэбитин кытта билсэн-көрсөн доҕордуу дьон буолбуппун.

Алексей Ильич Еремеев, политической наука кандидата:

- 2013 сылы уларыта таарыйа сылаас дойдуга Таилаанга дьыэ кэргэммин кытта ылаахпыт. Хас сыл аайы бэйэ-бэйэбитигэр кэһии бэрсэбит. Оҕолорбут ырыа, хоһоон үөрэтэн хайаан да саҥа дьыллааҕы остуолга этэллэр, ыллыыллар. Тымныы Оҕонньору ыгырабыт. Сылбыт хайдах ааспытын кэпсэтэн, саҥа былааннары тобулабыт, баҕа санааларбытын үллэстэбит.

- Хас биридди киһиэхэ ордук оҕо кэмнээҕи саҥа дьыллара өйгө-санааҕа хаалара буолуо. Ол курдук мин оҕо саадыгар сылдьан эһэ буолбуппун, Тымныы Оҕонньору маҥнай көрбүспүн өйдөөн хаалбыппын. Дойдум дьонугар кэлэр сылга баҕарыам этэ туох баар бары үтүөнү, былааннаабыккыт туол-

лун, этэнгэ буолун!

Александр Георгиевич Емельянов, Суорун Омоллоон аат. опера уонна балет театрын сүрүн солиһа, сахалартан бастакы Россияҕа, Италияҕа „Риголетто” спектакль уо.д.а. сүрүн партияларга контракт түһэрсбит, Бүтүн Россиятааҕы, аан дойдутааҕы конкурстар лауреаттара:

- Дьыбэр-уоппар ылабын. Харыйа, уот-күөс, саҥа, сонун бүлүүдэлэр миннигэс сыттар... Бэйэ-бэйэбитигэр кэһии бэрсэбит, үтүө санаалар этиллэллэр. Кэлэр сылга таһаарыылаах, ситиһиилээх буоларга баҕа санаалары этэбит. Остуол тула олонор баран хайаан да бука бары Ленин болуоссагыгар куоратпыт салотун көрө тахсабыт.

- Оҕо сылдьан Граф Бизергин алын кылааһыгар үөрэнэр сылларым Саҥа дьыллара өйбөр ордук инмиттэр. Саҥа дьыллар олус тэрээһиннээхтик аһар этилэр, кырдык остуорууа дойдутун курдук буолааччы. Саҥа дьылларга бэлэмнэнэн маскарад оносторбут, араас күрэхтэргэ кыттарбыт.

Наталья Протопопова – Натали, „Киин куорат” хаһыат корреспондента, РФ Суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, СР культуратын туйгуна:

- Кэлэр Саҥа дьылбын ахсынньы 21 күнүттэн бэлиэтэтим диэххэ сөп. Ол курдук бастакы шампанскайбын улуус быраастарын корпоративнай бырааһынньыктарыгар көтөхпүтүм. Кырдык курдук 12 чааска бакааллар тыаһаабыттара. Ити күнтэн быыстала суох тэрилтэлэринэн бырааһынньыктары ыыта сылдыабын. Онтон Саҥа дьыл буолар күнүгэр хайаан да дьыэ кэргэммин кытта ылабын. Саҥа дьыл дьыэ кэргэн бырааһынньыга буолан төрөппүттэригэр баар буолаллар. Остуол тула олонор үөрэн-көтөн аһан эрэр дьылбытын үтүө санаалаах атаарабыт. Уопсайынан саха киһитэ сылы этэнгэ ааспыт буоллаҕына, улахан ситиһиигэ да суох буоллаҕына махтаныхтаах, мөһөн-этэн аҕарыа суохтаах. Быйыл биһиги дьыэ кэргэн дьыэ туттан киридибит, баҕа санаабыт туолан үөрүүбүт мунгура суох. Саҥа дьылы көрсөн баран тохсунньу ортотугар диэри Саҥа дьылбыт салҕанар.

- Оскуолаҕа сылдьар эрдэхпитинэ кулуупка көнүллээбэт этилэр. Онтон маҥнайгы кууруска үөрэнэ сылдьан Саҥа дьылга дойдубар Салбанга тахсан кулуупка сырыттыбыт. Ким да үүрбэт, ким да манаабат. Дьэ, дьыгнээхтик „улахан киһи” үрдүк аатын сүгэн үөрэн-көтөн кылааһынан көрсүбүппүт.

Дмитрий Ядрихинский, шоумен-тамада:

- Ахсынньы 31 күнүн хайаан да дьыбэр дьыэ кэргэммин кытта ылабын. Хайа да бэйэлээх ыгырдаҕына барбаппын. Күөх харыйа, „оливье” салаат, салют... Оттон тохсунньу 2 күнүгэр төрөөбүт улууһум дьонугар сэргэтигэр А.Ф. Шестаков аатынан культура киинигэр киэн-куон Саҥа дьыллааҕы программалаах тийиэхпит. Энциэлим хочотун дьонугар барыларыгар улахан эбэрдэ!

- Оҕо сылдьан, арааһа, уончалаахпар 80-с сыллар саҕаланьыларыгар биридэ чаһыбыт сыһа баран Саҥа дьылы көрсөр кэҕэһиилээх 12 чаасыгыгар хойутуу сыспыппыт. Чаһыбыт сыһа баран биридэ өйдөөн көрбүспүт 12 буолара үс мүнүүтэ хаалбыт эбит. Биһиги араллаан бөҕөтө буоллубут, ол сылдьан скатерть онугар мин бырастына тэлгэммит этэ (манан да манан). Онук көрсүбүспүт. Аны туран ас астааһын, ас миннигэс сыта, бопсуолдаҕа бородуукта таһааран төттөрү-таары кириэрим-тахсарым (мин эрэ онно кириэр боломуочуулаах эгитим). Ити кэмнэр өйбөр-санаабар кэрэ кэм буолан чаҕылхайдык хатанан хаалбыттар.

НӨРҮӨН-НӨРГҮЙ САҢА ДЬЫЛ!!!

(Блиц-интервью)

Анегина Дьяконова, Суорун Омоллоон аатынан опера уонна балет театрын солиһа, норуоттар икки ардыларынааҕы конкурстар лауреаттара:

- Куруук дьыэ кэргэнинэн дьыбэтигэр ылабыт. Ыраас лискэ баҕа санаалары суруйабыт. Оҕолор хлопушка, салют ытыллар. Оттон тохсунньу 1 күнүгэр куорат кытытыгар олонор улахан мас дьыэлээх дьоммутугар аймахтар буолан көрсөбүт. Онно таһырдыа күөх харыйа баар, ол тула оҕолору кытта хороход эргийээччибит.

- Саамай өйдөөн хаалбыт түгэмминэн биһиги дьыэ кэргэнгэ кыыспыт эбиллибит Саҥа дьыла буолар. Оттон иккис өйдөөн хаалбыт түгэмим 2002 с. саҥа квартирабытыгар, бэйэбит дьыбэтигэр Саҥа дьылы көрсүбүспүт буолар.

Мария Николаевна Габышева, „Тыгын Дархан” ресторана директора:

- Дьыбэр-уоппар оҕолорбун кытта ылабын. Бэйэ-бэйэбитигэр подарок, чуолан туһалаах бөлөх бэрсэр үгэстээхпит. Хас Саҥа дьыл аайы оҕолор ыраас кумааҕыга баҕа санааларын суруйаллар, ону кэлэр саҥа дьылга төһө туолбутун, туолбатаҕын көрөбүт – истэбит.

- Урут Намҥа культура эйгэтигэр үлэлиирим саҕана куруук Саҥа дьылы тэрийэн ытыгар эгитибит. Билигин куоракка кэлэн баран „күлүккэ”, „куукунаҕа” ылабын. Ол иһин культура эйгэтигэр үлэлэтүбүт кэмнэрим өйбөр диригиник хатамыт эбит. Оччолорго дьон көхтөөх, барыта үөрүү-көгүү, ыгыы-түүрүү дьин суоҕа. Барыта олус бэһиэлэй этэ. Кэлэр Саҥа дьылга „Энциэлим” ааҕааччыларыгар баҕарыам этэ түмсүүлээх буолууну. Кэлэр сылга улуустарга баһылыгы талар быбардар буолуохтара, онно бэйэ-бэйэни харыстаһан, өйдөөхтүк-төйдөөхтүк, атааннаспака, киришибэккэ, бэйэ-бэйэни баттаспака, атаҕастаспака кыттын. Хас биридди дьыэ кэргэнгэ доруобуйаны, оҕолорбут этэнгэ буоллуннар!

Бэлэмнээтэ М. ПЕТРОВА

И.С. НОВИКОВ, улуустааҕы культура управлениетын начальнига:

— Аһан эрэр сыл биһиги үлэбитигэр-хамнаспытыгар элбэх бэлиэ түгэни хаалларда. Олортон ахтар буоллахха, М.К. Аммосов төрөөбүтэ 115 сылыгар аналлаах сыл устата араас ис хоһоонноох тэрээһиннэр ыгытылыннылар. Ол иһигэр норуот уусуран айымньытын улуустааҕы фестивала үгүс дьону түмүтэ. Республикатааҕы „Олонхо” ассоциациятын көһө сылдьар мунһаҕа тэриллэн улууспут культурнай, общественной олоҕор үтүө түмүктэрдээх буолбута. Олонхо дьыэтин тутуута саҕаланна. Саха сирэ Россияҕа холбоспута 380 сылынан, „Исторические личности Якутии XVII-XIX вв.” республикатааҕы научнай-практической конференция тэриллэн үгүс ылыктаах кэпсэтиилэр табыстылар. „Нам улууһун культуратын сайдыыта” дьин 5 сыллаах муниципальнай тус сыаллаах программа ылылынна. Манна барыта 6,615 тыһ. кэригэ суума көрүлүннэ.

— Кэлэр сылтан бу программаны үлэлээн саҕалыахпыт. Календарнай бырааһынньыктары, тэрээһиннэри кытары, эһиил норуот суруйааччыта Н. Лугинов төрөөбүтэ 65 сааһын көрсө историческай ааҕылар буолуохтара. И.Е. Винокуров аатынан Намнааҕы педагогическай колледж 50 сылын бэлиэтиэхпит. Куонҕа Кириэс төрүттэммитэ 215 сылын ылаахпыт.

Бу – интэриэһинэй!

БИҢИЭНЭ — КЫҢЫЛ КИНИГЭ ХАРАМАЙА

Сахабыт сиригэр эриэн үөн биир көрүнгэ баар. Бу республикабытыгар олус сэдэх харамай Хангалас соҕуруу өттүгэр, Өлүөхүмэ уонна Ленскэй улуустарыгар үөскүүр. Бу көннөрү гадюка уһуна 72-78 см. Өгө сирэй, арҕаһыгар туора-маары хара сурааһыннаах. Бытархай таастаах, сиктээх ойуурдаах, бадараннаах, эмпэрэлээх уонна талаҕынан, отунан саба үүммүт хочо сирдэргэ олохсуйар. Сайын тыаҕа, ойуур иһинээҕи ырааһыйаларга, оттоох хонууга көһөр. Иссэр кэмнэрэ ыам ыйын иккис анарыттан бэс ыйын ортотугар диэри. Тыһы үөн атырдах ыйын бастакы анарыттан ый бүтүөр диэри алтаттан уон иккигэ диэри оҕону төрөтөр.

Гадюка сырдык эрэ кэмнэ көхтөөх, сарсыарда 9 чаастан

киэһэ 8 чааска диэри хамсаанар. Бытархай кэрбээччилэринэн, көтөрдөр сыммыттарынан, чыычаахтар оҕолорунан, баҕаларынан, ыамаларынан аһылыктанар. Атын аймахтарын курдук, биһиги эриэн үөммүт эмиз дьааттаах. Ол эрээри дьаата сүлүһүнэ кыра, онон суһал өлүүтэ тиэрибит. Ол да буоллар ыгыттарбыт киһи тутта көрдөрө охсор ордук. Дьаат мэйии эргийиитигэр, тыын кылгааһыныгар, сэниэ эстиитигэр, быар, бүөр үлэлэрэ кэһиллиитигэр тиэрдэн сөп.

Республикаҕа гадюка ахсаана олус аһыйах. Ол төрөтүөнэн антропогеннай фактор, ол эбэтэр киһи өлөрүүтэ буолар. Онон кини Саха сирин Кыһыл кинигэтигэр киллэриллэн сылдьар.

Бэлэмнээтэ Л. УВАРОВСКАЯ

Бэлиэ түгэн

Соторутааҕыта А. Шестаков аатынан культура киинигэр Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатын сайдытыгар баһаам кылааты киллэрбит «Райсельхозэнерго» диэн тэрилтэ тэриллэбитэ 30 сылын бэлиэтээһин үөрүүлээх тэрээһинэ буолан ааста.

Бу үбүлүөйгэ аналлаах үөрүүлээх муньаахха «Нам улууһа» МТ баһылыгы солбуйааччы, тэрийэр комиссия председателэ С.С. Матвеев, улуус депутаттарын сэбиэтин председателэ А.Х. Христофоров, «Сахаагропромэнерго» холбоһук урукку директора М.П. Павлов, Намнааҕы «Сельэнерго» бастакы директора А.А. Тихонов, «Маарсельхозэнерго» ХЭТ директора К.В. Васильев, тэрилтэ урукку үлэһиттэрэ уонна ыңырыһылаах ыалдьыттар кыттыны ыллылар.

Үбүлүөйгэ аналлаах киэн ис хоһоонноох бэртээхэй дакылааты урукку «Сельэнерго» кылаабынай инженерэ, билигин ЭЛТ (электриктер ассоциацияларын) салайааччытынан үлэли сылдьар Спартак Васильевич Порогов онордо. Комиссия председателэ С.С. Матвеев улуус социальнай-экономическай сайдытыгар «Райсельхозэнерго» сүҥкэн кылааты киллэрбитин уонна киһи үлэһиттэрэ, электриктерэ, инженердэрэ республика, улуус норуотун хаһаайыстыбаларын бары салааларыгар билигин да таһаарыһылаахтык үлэли-хамсы сылдьалларын, профессиональнай таһымнара үрдүгүнэ дьон-сэргэ билинигин, убаастабылын, махталын ыалларын бэлиэтээн туран «Нам улууһа» МТ баһылыгына наҕараадаларын, Бочуотунай грамоталарын, Махтал

ЭНЕРГЕТИК ТЭРБИТ ОЛОХПУТУН ТҮСТЭСПИТТЭРЭ

суруктарын туттартаата.

Ол курдук, «Нам улууһун Ытык киһитэ» бэлиэһин П.М. Павлов, улуус баһылыгы Бочуотунай грамоталарынан: Т.В. Зайцева, А.П. Тимофеев, Г.А. Сорокин, К.В. Васильев, Е.Н. Дьяконова, О.Н. Ядрихинская уонна Махтал суруктарынан: И.К. Бурнашев, Г.Г. Корякин, С.С. Шапошникова, В.К. Лебедев, А.И. Эверстова, С.И. Елисеев, С.Н. Игнатьев уо.д. наҕараадаланнылар.

Тэрээһин чэрчитинэн эвэрдэ тыллары уонна ахтыылары улуус депутаттарын сэбиэтин председателэ А.Х. Христофоров, республика, оройуонна «Агропромэнерго» диэн тэрилтэни бастаан тэрийбит уонна салайбыт П.М. Павлов уонна А.А. Тихонов

онордулар.

Үөрүүлээх чаас кэнниттэн бу бэлиэ түгэнгэ кэлбит дьон улуустаагы историко-этнографическай музейга сылдьан анаан аһылыбыт саалаҕа электрификация историятын көрдөрөр, кэпсиир экспонаттары көрдүлэр-иһиттилэр. Онтон Хатын Арыы нэһилиэгэр тийэн уһулчулаах политическай, государственная деятель И.Е. Виновуров музейыгар сырыттылар.

Бу бэртээхэй тэрээһин улууспут остолобуойун сылаас чэйдээх, толору астаах остуолларын тула олон очтооһу күүрээһинээх, үтүөкэн кэмнэри, биригэ үлэлииргэ бэртээхэй дьоннорун истинник-иһирэхтик ахтан-санаан ылынан түмүктэннэ.

В.Г. АЛЕКСЕЕВ, Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига:

— Улуус тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар ирдэниллэр 23 көрүнгөн 17-тин толордубут. Икки хаһаайыстыбабыт: «Шмидт» б/х (bah. Г.Г. Уваровской) уонна «Сэргэ» б/х (bah. В.А. Герасимов) СР Президенин 200000 солк. граннарын ыллылар. Үөдэйгэ «Бережнева» б/х (bah. А.Б. Бережнева) саҕа толору механизациялаах хотону тутунна. Сотору «Эт-Ас» ХЭТ-гэр 100 төбө ыанньык ынах турар механизированнай хотону тутулан үлэҕэ киириэҕэ. Новосибирскайтан 100 герфорд сүөһү кэллэ. Хатырыкка 150 миэстэлээх хотон тутуллар турар. Бу тутуу сметэнэн көрүлүбүт сыаната 10 мөл. 200 тыһ. солк. 1 Хомустаахха, Партизанна, 2 Хомустаахха федеральнай

программанан локальнай уу турбатын ситимин тардыы үлэтэ барда. 2013 с. бүтэриллиэхтээхтэр. 2013 с. эмиэ федеральнай программанан итинник уу турбатын ситимнэрэ Хамаҕаттаҕа уонна Бөтүнгэ тардыллылар уонна Аппааньтан Граф Биэрэгэр диэри уонна Модукка, Партизанна куорат трассатыттан киирэр суоллары онорууну туруорсан көрдөрдүбүт.

— Кэлэр сылга Үөдэйгэ 200, 1 Хомустаахха 400 төбө ынах сүөһү турар комплекстарын тутуулаара саҕаланыа. 2013 с. Аппааньна, күнүгэ 15 т үүтү астыыр-үөлүүр кыахтаах пищекомбинат тутуллуоҕа (сметнэй сыаната 60 мөл. солк.).

Билсин: саҕа кинигэ

Наммыт киинин И.С. Гаврильев

аатынан 1 №-дээх орто политехническэй оскуолатыгар уонча сыл директору научнай-методическай үлэҕэ солбуйааччынан үлэлиэбит, педагогическай үлэ ветерана, улууспут Ытык киһитэ Кутуков Валерий Романович элбэх сыратын биэрбит үөрэҕин кыһата аһылыбыт 140 сыла туоларын бэлиэтиир үөрүүлээх күнүн көрсө суруйбут «Дорогу осилит идущий», «Мы были первыми» диэн икки бэртээхэй кинигэни таһааран төрөөбүт-үөскээбит улууһун бар дьонугар, үүнэр кэнчээри ыччатыгар дьонун бэлэҕи онордо.

Соторутааҕыта бу кинигэлэр сүрэхтэниилэрин тэрээһинин Валерий Романович коллегалара: оскуола директорун научнай-методическай үлэҕэ солбуйааччыта Майя Николаевна Рыкунова, физкультурта учууталларын методическай холбоһугун салайааччыта Раиса Дмитриевна Негнурова илээн-саҕалаан ыттылар.

Түгэнинэн туһанан, өссө төгүл Наммыт улууһа баһын уолаттарын кэккэлииргэр тутар киһитибит — Валерий Романович Кутуков спорка, үлэҕэ ситиспит ситиһиилэринэн, дьяныардаах, үтүө суобастаах үлэтинэн ылбыт үрдүк наҕараадаларын, үтүө ааттарын

ОЛОХ СҮӨГЭЙИН, СҮМЭТИН ЫРЫТАН, ЫРЫҢАЛААН

билиһиннэрэр буоллаахха кини: Саха республикатын үөрэҕириитин бочуоттаах ветерана, Саха республикатын үтүөлээх учуутала, РФ норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР физическэй культуратын туйгуна, «Саха-Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы фонда стипендиата, РФ уонна СР спордун ветерана, Михаил Ломоносов 300 сааһыгар анаммыт юбилейнай мэтээл кавалера, СР бастакы Президенэ М.Е. Николаев гранын хаһаайына, И.С. Гаврильев аатынан бириэмийэ бастакы стипендиата.

Бу үтүө тэрээһингэ Валерий Романович Хабаровскайдаагы физкультурта институтугар биригэ үөрэммит доһоттор Д.А. Никифоров — РФ уонна СР үөрэҕириитин туйгуннара, Уус-Алдан оскуолатын директора, Н.Н. Кардашевскай — РФ физическэй культуратын туйгуна, «Модун» спорткомплекс координатора у.д.а. кыттыны ыллылар.

Тэрээһин саҕаланьытыгар убаастыыр учууталларын уонна мааны ыалдьыттары Любовь Герасимова салайар оҕолор үнүүлэрин бөлөҕө «Кыталыктар үнүүлэрэ» диэн үнүүнэн, истин-иһирэх кэпэстиилэр, ахтыылар быһастарыгар Сандал Флегонтов (10 «а» кыл.) «Аҕа алааһа» диэн бэртээхэй ырыанан эвэрдэлээбиттэрин олус долгуйан, кэрэхсээн көрдүбүт, иһиттибит.

Валерий Романович икки кинигэтэ күн сиригэр көрбүттэринэн истинник эвэрдэлээтилэр уонна Махтал суруктары, Бочуотунай грамоталары, өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардылар: «Нам улууһа» МТ спорка отделын салайааччыта С.А. Софронов, 2 №-дээх профлией директору Н.М. Жирков, «Ленскэй нэһилиэк» МТ спорка инструктора И.В. Яковлев, оҕо спордун оскуолатын тренерэ Д.А. Халдеев, оскуола профкомун председателэ Е.П. Прокопьева.

«Дорогу осилит идущий» диэн кинигэтин автор В.Ан дойдутаагы Азия оҕолорун ооньууларыгар анаабыт. Бу кинигэҕэ Саха сиригэр, Бурятияҕа, Дальнай Востокка бокса сайдыытын кэрчик кэмнэрэ сырдатыллыбыттар. Манна олохторун бокса анаабыт чулуу боксера уонна кинилэр тренердэрэ киирбиттэр. Бу чулуу дьон олоҕо эдэр көлүөнэҕэ холбоһор, үрдүк ситиһиилэргэ тардыһылылар улахан тирэх буолуохтааҕа санабылар.

Иккис «Мы были первыми» диэн кинигэтин автор 45 сыллааҕыта Хабаровскай государственнай институтун бүтэрбит доһотторугар анаабыт. Кинилэри истин-иһирэх тылларынан ахтан-санаан ылбыт. Итиннэ институтун преподавателлэригэр, тренердэригэр махталын, кинилэр үтүө ааттарыгар сүгүрүөһүн биллэрбит.

Бу кинигэлэргэ ааспыты ахтан, анааран көрүү эрэ буолбакка, иитэр-үөрэтэр, сайыннарар, толкуйдатар өрүттэрэ элбэх. Автор кинигэлэрин улууһун библиотекаларыгар, истинник саньыр дьонугар бэлэх туттартаата. Онон элбэх киһи туһанарыгар, билим-көрүү кэниригэр, куту-сүрү дабатыыга биригэ сындык суолу аста.

Балаһын бэлэмнээтэ И. ИВАНОВ

СИБЭЭС САҢА КӨРҮНЭ КИИРДЭ

Бу дьыл ахсынньы ыйын 25 күнүгэр биһиги улууспутугар саҕа волоконно-оптической сибээс линията (ВОЛС) үлэҕэ киириитин үөрүүлээх быһыгымайгыга бэлиэтээһин тэрээһинэ ытытыллына.

Саҕа үйэ саҕа, сонун сибээһин ситимин ситэрэн үлэҕэ киллэриини кэрэһэлиир үтүө күнүгэ республикабыт киин куоратыттан «Ростелеком» АА-Уо Саха сиринээҕи филиалын — «Сахателеком» коммерческэй директора Алексей Витальевич Семенов, иһитиннэрэр биллэрэр тэрилтэлэри кытта сибээстэһиниэ отдел начальнига Любовь Юрьевна Алексеева уо.д. кэлэн кыттыны ыллылар.

Биһиги улууспут өтгүттэн бу бэлиэ тэрээһингэ улуус баһылыга А.И. Ильин, киин солбуйааччыта С.С. Матвеев, «Сахателеком» Намнааҕы ЛТЦ-тын начальнига В.В. Григорьев, нэһиликтэр баһылыктара уонна олохтоохтор сырыттылар. Тэрээһин саҕаланьытыгар А.В.

Семенов «Ростелеком» бытыллыбыт үлэһитин тустарынан иһитиннэрдэ. Онтон иһиттэххэ бу сибээс линията былааннамыт кэм иһинэн Дьокуускай-Нам икки ардыгар 89 км усталаах сиргэ тардыллыбыт. Бу линияҕа Дьокуускай к., Тулаҕы бөһүөлэгэ уонна биһиги улууспуттан: Кыһыл-Сыыр, Партизан, Никольскай, Кириэс-Кытыл уонна Нам сэл. холбоһуохтара. Онон бу күнтэн ыла Нам селинньэтин олохтоохторугар Интернет саҕа тарифтарынан уонна «Ростелеком» интерактивнай телевидениетын өнгөтүнэн туһаналларыгар кыах үөскээтэ.

Филиал коммерческэй директора Алексей Семенов: «Бу саҕа линияны тутуу — «Ростелеком» Саха сиригэр сибээс магистральнай ситимин сайыннарыыга программатын олус суолталаах чааһынан буолар. Кини саҕа технологиялары уонна өнгөлөрү нөҕүө, ол иһигэр государственнай уонна муниципальнай өнгөлөрү дьон-сэргэ

электроннай көрүнгүнэн туох да хааччаҕа суох, дэҕиттэрди туһаныларыгар эбии кыахтары үөскэтэр», — диэн этэн туран Нам улууһун бары олохтоохторун бу ситиһиинэн эвэрдэлээтэ уонна биригэ үлэлииргэ өрүү бэлэмнэрин, эрэнэллэрин туһунан эттэ.

«Сахателеком» салайааччытын эвэрдэтин кэнниттэн биһиги улууспут баһылыга А.И. Ильин мустубут дьон дохсон ытыс таһыныларын быһыыгар саҕа сибээс ситимин холбуур пульт кнопкатын баттаатын кытта бэриллибит сигнал күөх уота саалаҕа туруоруллубут телевизорга көрдөрүллэр схема устун (Дьокуускай — Нам линияна) айаннаан Намга кэлэн тохтоото. Онон саҕа сибээс баар буолбутун үөрүүлээх түгэн кыттылаахтара көрөн итэҕэйдилэр. Сибээс манньк көрүнгэ киирбитинэн, цифровой телевидение 100 ханналын киллэрэн туран, намнар аны 119 ханаалы көрөр, туһанар буоллубут.

Былаас уонна норуот

Соторутааҕыта Нам улууһун киинигэр баар Чернышевскай уулуссатын 14 №-дээх дьыаҕыгэр (урукку гранлиной собуот) СР Ил Түмэн Государственной Муньах депутаттарын РФКП (коммунистическая партия) фракциятын Общественной при-

ӨССӨ БИИР ОБЩЕСТВЕННОЙ ПРИЕМНОЙ

емнай аһылына.

Бу приемнай салайааччытын Алина Романовна Винокурова, секретарынан Татьяна Анатольевна Михайлова ананан

үлэлээн эрэллэр. Кинилэр үлэлэригэр Нам улууһун коммунистарын райкомун секретара Василий Семенович Алексеев көмөлөһүөҕэ. Бу приемнай нэдиэлэҕэ 5 күн (үлэ күннэригэр) гражданныр приемноуҕа. Телефон: 41-8-06.

Онон улуус олохтоохторо, олохпут туруктаах, сирдээх буоларын туһугар ылыллар сокуоннарга туох эмэ туспа көрүүлэрдээх, саҕа этиилэрдээх, салайыы бары таһымыгар ханньк эмэ туруорсар боһуруостардаах, талбыт депутаттары быһыыгар эбии туруорсулардаах буоллаахтына эһигини манна болдомтолоохтук иҥиэхтэрэ, сүбэлиэхтэрэ-амалыахтара уонна туһааннаах салайааччыларга, тэрилтэлэргэ, депутаттарга тиэрдиллэр.

А.Б. БЕРЕЖНЕВА, «Бережнева» б/х баһылыга, Үөдэй нэһилиэгэ:

— Быйыл 70 ыанньык ынах турарыгар анаан таас, механизированнай хотону тутунум. Бу хотон тутуутугар барыта 14 мөл. солк. үп ороскуоттанна. Үлэһиттэр үлэлииллэригэр, сыннааналларыгар сөптөөх усулуобуйа тэрилиннэ. Оборудованиелар туох да саахала суох үлэли тураллар. Быйыл 1 ынахтан 1900 киллэ үүтү ыры ситистибит. Өр сыллаах сыралаах үлэм сыаналанан СР Президенин Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланым.

— Кэлэр сылга саҕа хотоммун, ньирэйи туруорарга анаан, өссө кэнгэтэр, салбаан бизэрэ былааннаахпын. Үчүгэй производственной базаламьыппынан 1 ынахтан үүт ыаһынын 2000 киллэҕэ тиэрдим. Ыыр, туттарар үүтүм хаачыстыбата үрдээһинигэр салгыы үлэлиэм.

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Понедельник, 31 декабря

06.00 Доброе утро 10.00, 12.00, 15.00 Новости 10.15 Х/ф «Девчата» 11.50 Ералаш 12.15 М/ф «Иван Царевич и Серый Волк» 13.35 Легендарное кино в цвете. «Золушка» 15.15 Х/ф «Любовь и голуби» 17.00 Х/ф «Иван Васильевич меняет профессию» 18.30 Х/ф «Ирония судьбы, или С легким паром!» 21.40 Проводы Старого года 23.55 Новогоднее обращение Президента Российской Федерации В.В.Путина 00.00 Новогодняя ночь на Первом 02.30 Дискотека 80-х

Вторник, 1 января

06.00 Дискотека 80-х 07.00 М/ф «Иван Царевич и Серый Волк» 08.25 Х/ф «Девчата» 10.00, 12.00 Новости 10.15 Х/ф «Любовь и голуби» 12.10 Х/ф «Иван Васильевич меняет профессию» 13.40 Х/ф «Ирония судьбы, или С легким паром!» 16.50 Х/ф «Ирония судьбы. Продолжение» 18.40 Две звезды. Большой новогодний концерт 20.45 Х/ф «Аватар» 23.20 «Красная звезда» представляет «20 лучших песен года» 01.25 Х/ф «Зудседьмо-

го года» 12+ 03.15 Х/ф «Здравствуй, бабушка Мороз!» 04.30 Х/ф «Миссия Дарвина» 12+

Среда, 2 января

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф «Малыш-каратист 3» 12+ 08.30 Х/ф «Берегите мужчин!» 10.15 Ледниковый период 11.40 Ералаш 12.10 Муз/ф «После школы» 12+ 14.05 Т/с «Однолюб» 16+ 16.55 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние Новости 18.10 Угадай мелодию 18.40 Поле чудес 19.55 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.15 Х/ф «Золушка» 16+ 22.55 Легенды «Ретро FM» 01.15 Х/ф «Царство небесное» 16+ 03.30 Х/ф «Посмотри, кто говорит» 12+ 05.05 Контрольная закупка

Четверг, 3 января

05.40, 06.10 Х/ф «Малыш-каратист 2» 12+ 06.00, 10.00, 12.00 Новости 07.55 Х/ф «Принцесса на бобах» 12+ 10.15 Ледниковый период 11.50 Ералаш 12.10 Муз/ф «После школы» 12+ 14.05 Т/с «Однолюб» 16+ 16.55 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние Новости 18.10 Угадай мелодию 18.40 Поле чудес 19.55 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.15 Х/ф «+1» 16+ 23.15 Х/ф «Перевоз-

чик» 16+ 00.55 Х/ф «Маленькая мисс Счастье» 16+ 02.45 Х/ф «Посмотри, кто еще говорит» 04.00 Х/ф «Эрагон» 12+

Пятница, 4 января

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф «Малыш-каратист 3» 12+ 08.35 Х/ф «Моя мама - невеста» 10.15 Ледниковый период 12.10 Муз/ф «После школы» 12+ 14.05 Т/с «Однолюб» 16+ 16.55 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние Новости 18.10 Угадай мелодию 18.40 Поле чудес 19.55 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.15 Х/ф «Случайные знакомые» 16+ 22.55 Х/ф «Перевозчик 2» 16+ 00.30 Х/ф «Гудзонский ястреб» 16+ 02.15 Х/ф «Уж кто бы говорил» 03.35 Х/ф «Дельго» 04.50 Т/с «24 часа» 16+ 05.30 Контрольная закупка

Суббота, 5 января

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф «Летучая мышь» 07.35 Играй, гармонь любимая! 08.20 М/с «Джейк и пираты Нетландии» 08.45 М/с «Смешарики. Новые приключения» 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 10.15 Смак 12+ 10.55 Сергей Жигун. «Теперь я знаю, что такое любовь» 12.10 Муз/ф «После школы» 12+ 14.05 Т/с «Однолю-

бы» 16+ 16.55 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние Новости 18.10 Угадай мелодию 18.40 «Новогодний смех» на Первом 19.55 Поле чудес 21.00 Время 21.15 Сегодня вечером 16+ 22.50 Х/ф «О чем еще говорят мужчины» 16+ 00.45 Х/ф «Казанова» 16+

Воскресенье, 6 января

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф «Летучая мышь» 07.40 Армейский магазин 16+ 08.15 Аладдин 08.40 М/с «Смешарики. ПИН-код» 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непугуевые заметки 12+ 10.30 Пока все дома 11.25 Фазенда 12.15 Муз/ф «После школы» 12+ 13.15 Ералаш 13.45 Х/ф «Один дома» 15.45 Один дома-2 18.00 Вечерние Новости 18.10 Кто хочет стать миллионером? 19.00 «Минута славы» шагает по стране. Финал 21.00 Время 21.20 Х/ф «Мой парень - Ангел» 23.00 Святые XX века 23.50 Подлинная история жизни святой Матроны 00.40 Х/ф «Безымянная звезда» 02.55 Х/ф «Кадриль» 12+ 04.10 Соловки. Место силы 05.00 Рождество Христово. Прямая трансляция из Храма Христа Спасителя

Джейн» 16+ 20.30 Т/с «Улицы разбитых фонарей. Менты-3» 16+

Понедельник, 31 декабря

11.00, 08.45 Моя планета 12.20 Д/ф «Антарктическое лето» 14.30 Большой тест-драйв со Стиллавиным 13.05 Моя рыбка 13.35 Диалог 14.05 Язь против еды 14.30 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.20 Рейтинг Баженова. Человек для опытов 16.00 Золотой пьедестал 19.05 Т/с «Улицы разбитых фонарей» 16+ 21.00 Смешанные единоборства. Международный турнир супертяжеловесов с участием Сергея Харитонов. Из Японии 23.55 Хоккей. Молодежный чемпионат мира. Россия - Канада. Из Уфы 02.10, 06.00 Смешанные единоборства. Международный турнир супертяжеловесов с участием Сергея Харитонов. Из Японии 16+ 03.20 Профессиональный бокс. Лучшее Новогоднее обращение Президента Российской Федерации В.В.Путина

Вторник, 1 января

11.00, 10.45 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.05 Язь против еды 14.25, 08.20 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10 Рейтинг Баженова. Человек для опытов 15.40 Х/ф «Хаос» 16+ 03.05 Смешанные единоборства. Лучшее 17.40 «Наука 2.0. Эксперименты». Мир в миниатюре. Поезда 18.10 Х/ф «Солдат

тунгур» («Борогон» ТВ) 6+ 12:30 «Жизнь прекрасна!» 6+ 13:30 «Из архива ТВ: Новогодняя феерия» 6+ 14:00 «ТВ архыбыттан: Туулэй түнү сурдатан... («Нам» ТВ) 6+ 14:30 «ТВ архыбыттан: Кэрэз дабайы: «Кытлык» 6+ 16:00 «Аал-луук мас»: Дни Якутии в Санкт-Петербурге. Звуки Арктики в Мариинском театре 1 часть 6+ 16:45 «ТВ архыбыттан: Кубоха уонна сыйлах» 6+ 17:10 «Аал-луук мас»: Дни Якутии в Москве» 6+ 18:00 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: «Герои-1» Уус-у/к 6+ 19:30 Телепроект «Две звезды» анносовая программа 6+ 20:00 «Сага ырыа» х 6+ 20:30 «Сага ырыа» х 6+ 21:30 «Нарын ырыа, эн ылан...» ылыыр Анастасия Готовцева» 6+ 22:40 «ТВ-Спорт»: Итоги спортивного года» 6+ 23:00 «Сага ырыа» Новогоднее представление 2010. 2 ч. 00:15 «ТВ архыбыттан: Сага дьыллаабы чалбаран» 12+ 01:10 «ТВ архыбыттан: Ырыа — санаа. Степан Васильев кэнсиэртэ» 6+ 02:10 «Король воздуха: Золотая лига» х/ф 16+ 03:55 «Цветы для Снежной королевы» х/ф 1-2 серии 12+ 06:00 «Новогодний мультфильм» 0+ 07:00 «ТВ архыбыттан: Муомба үчүгэй дабаны («Муомба» ТВ) 6+ 07:30 «ТВ архыбыттан: Улэттэн дьолломмут үтүө киһи («Дьяань» ТВ) 6+ 08:00 «ТВ архыбыттан: Ала буурай аттаах Мохсоболлой Боотур. 1 чааһа («Хотун Булуу» ТВ) 6+ 08:50 Видеофильм «Саргылаах Сага дьылынан» концерт 6+ 09:00 «Сохалы киинэтэ көрүүххэ»: «Сизэрэй хаатынкарал» Сага дьыллаабы кинэ» 6+ 09:15 «Саргылаах Сага дьылынан» концерт 6+ 20:00 «Сага ырыа» х 6+ 20:30 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Юбилей. Уус-у/к 6+ 22:00 Концерт ансамбля «Манго» 6+ 23:00 Телепроект «Две звезды-2011» 6+ 00:30 «Новогодний мультфильм» 0+ 00:55 «Король воздуха» х/ф 16+ 02:45 «Мистер Икс» х/ф 12+ 04:30 «Безумный день или свадьба Фигаро» х/ф 16+ 07:00 «Из архива ТВ: История любви (ТРК «Ал-маанын край»)» 6+ 08:00 «ТВ архыбыттан: Ийэ олгонхот А. Соловьев («Чарот» ТВ) 6+ 08:30 «ТВ архыбыттан: Ырыам — дууһам иэйиит («Нурба» ТВ) 6+ 09:00 «Новогодний мультфильм»: Снегурочка. 1 ч. 0+ 09:30 «Экзотика» (ТВ «Нерюнг») 6+ 10:00 «Progress» 6+ 10:30 Президентская рождественская елка» 6+ 11:30 «Покровскайдаабы бастакы оскуола» («Ханалас» ТВ) 6+ 12:00 «Төрөөбүт дойдум

07.40 Top Gear. «Путешествие на Северный полюс»

Четверг, 3 января

11.00, 10.20 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.00 Язь против еды 14.25 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10 Рейтинг Баженова. Человек для опытов 15.40 Х/ф «Отомстить за Анджело» 16+ 17.30 «Наука 2.0. Непростые вещи». Проб-ма 18.00, 06.00 Вести-спорт 18.10 Top Gear. «Путешествие на Северный полюс» 19.10 Х/ф «Железный оrel 2» 16+ 21.00 Х/ф «Железный оrel 3» 16+ 22.55 Хоккей. Молодежный чемпионат мира. 1/2 финала. Из Уфы 01.10 Профессиональный бокс. Денис Лебедев (Россия) против Сантандера Стилгадо (Колумбия). Бой за титул чемпиона мира в первом тяжелом весе по версии WBA 02.20 Биатлон. Кубок мира. Эстафета. Женщины. Из Германии 04.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей. Менты-3» 16+ 06.10 Х/ф «Черный дождь» 16+ 08.15 Хоккей. КХЛ. «Витязь» (Чехов) - «Салават Юлаев» (Уфа)

Пятница, 4 января

11.00, 08.30 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.00 Язь против еды 14.25 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10 Рейтинг Баженова. Человек для опытов 15.40 Х/ф «Хаос» 16+ 03.05 Смешанные единоборства. Лучшее 17.40 «Наука 2.0. Эксперименты». Мир в миниатюре. Поезда 18.10 Х/ф «Солдат

дождь» 16+ 17.30 «Наука 2.0. Непростые вещи». Газета 18.00, 06.00 Вести-спорт 18.10 Биатлон. Кубок мира. Эстафета. Женщины. Из Германии 19.55 Полгон 20.25 Основной состав 20.55 Хоккей. КХЛ. «Металлург» (Магнитогорск) - «Трактор» (Челябинск). 23.25 Хоккей. КХЛ. СКА (Санкт-Петербург) - «Локомотив» (Ярославль). 01.45 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 02.20 Биатлон. Кубок мира. Эстафета. Мужчины. Из Германии 04.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей. Менты-3» 16+ 06.10 Х/ф «Железный оrel 2» 16+ 07.50 Д/ф «Антарктическое лето»

Среда, 2 января

11.00, 09.20 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.00 Язь против еды 14.25, 08.35 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10 Рейтинг Баженова. Человек для опытов 15.40 Х/ф «Иностранец-2. Черный расцвет» 16+ 17.30 «Наука 2.0. Непростые вещи». Пластиковый стаканчик 18.00, 05.30 Вести-спорт 18.10 Top Gear. «Зимние Олимпийские игры» 19.05 Джеймс Кэмерон. По следам Моисея 16+ 21.00 Х/ф «Отомстить за Анджело» 16+ 22.55 Хоккей. Молодежный чемпионат мира. 1/4 финала. Из Уфы 01.10 Х/ф «Хаос» 16+ 03.05 Смешанные единоборства. Лучшее 17.40 «Наука 2.0. Эксперименты». Мир в миниатюре. Поезда 18.10 Х/ф «Солдат

Суббота, 5 января

11.00, 09.05 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.00 Язь против еды 14.25 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10, 08.35 Индустрия кино 15.40 Х/ф «Железный оrel 2» 16+ 17.30 «Наука 2.0. Эксперименты». Дирижабли 18.00, 06.10 Вести-спорт 18.10 Биатлон. Кубок мира. Эстафета. Мужчины. Из Германии 19.55 Полгон 20.25 Х/ф «Черный дождь» 16+ 22.55 Хоккей. Молодежный чемпионат мира. Финал. Из Уфы 01.10 Биатлон. Кубок мира. Спринт. Женщины. Из Германии 02.35 Биатлон. Кубок

ны. Из Германии 04.15 Футбол. Кубок Англии. «Вест Хэм» - «Манчестер Юнайтед» 06.20 Х/ф «Железный оrel 3» 16+ 08.00 Автоспорт. «Даккар-2013» 08.10 Русские байки. Кругосветное путешествие 16+

Воскресенье, 6 января

11.00, 08.00 Моя планета 13.00 Моя рыбка 13.30 Диалог 14.00 Язь против еды 14.25 Большой тест-драйв со Стиллавиным 15.10 Страна спортивная 15.40 Х/ф «Железный оrel 3» 16+ 17.30 «Наука 2.0. Эксперименты». Дирижабли 18.00, 01.15 Вести-спорт 18.10 АвтоВести 18.25, 07.20 Автоспорт. «Даккар-2013» 18.55 Полгон 19.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. ЦСКА (Россия) - «Нептунас» (Литва). 22.00 Биатлон. Кубок мира. Гонка преследования. Женщины. Из Германии 22.50 Бобслей. Кубок мира. Из Германии 23.50 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 00.25 Биатлон. Кубок мира. Гонка преследования. Мужчины. Из Германии 01.25 «Планета футбола» Владимира Стогниенко 01.55 Футбол. Кубок Англии. «Мэнсфилд Таун» - «Ливерпуль». 03.55 Профессиональный бокс. Лучшее 06.25 Весе, что движет 07.30 Русские байки. Кругосветное путеше-

ствие 16+

РОССИЯ 1

Понедельник, 31 декабря

06.00 Х/ф «История любви, или Новогодний розыгрыш» 12+ 07.30 М/ф «Трое из Простоквашино» 12+ «Каникулы в Простоквашино». «Зима в Простоквашино» 08.20 Х/ф «Чародеи» 11.00 Лучшие песни - 2012. Праздничный концерт из Государственного Кремлевского дворца 12.40 Х/ф «Карнавальная ночь» 14.00 Вести 14.20 Короли смеха 12+ 16.55 Х/ф «Москва слезам не верит» 19.25 Х/ф «Джентльмены удачи» 20.55 Премьера музыкальной комедии года. «Красная Шапочка» 22.30 Новогодний парад звезд 23.55 Новогоднее обращение Президента Российской Федерации В.В.Путина 00.00 Новогодний голубой огонек - 2013 г. 04.05 Большая новогодняя дискотека

Вторник, 1 января

05.10 Лучшие песни. Праздничный концерт из Государственного Кремлевского дворца 06.55 Не только о любви 08.35 Х/ф «Карнавальная ночь» 09.55 Х/ф «Москва слезам не верит» 12.30 Х/ф «Джентльмены удачи» 14.00 Вести 14.10 Песня года. Часть первая 16.30 Юмор года 12+ 18.05 Х/ф «Елки» 12+ 19.35 Х/ф «Елки-2» 12+ 21.20 Первый Новогодний вечер 22.45 Х/ф «Клуши» 12+ 00.30 Х/ф «Стиляги» 16+ 02.50 Оперетта «Летучая мышь» 05.10 Комната смеха

Среда, 2 января

06.05 Х/ф «Девушка с гитарой» 07.40 Х/ф «Доярка из Хаццелетовки» 12+ 09.50 Х/ф «Самогонщики» и «Пес Барбос и необычный кросс» 10.25 Х/ф «Елки» 12+ 12.05 Х/ф «Елки-2» 12+ 14.00, 20.00 Вести 14.10 Песня года. Часть вторая 16.50 Юмор года 12+ 18.45, 20.20 Х/ф «Операция «Ы» и другие приключения Шурика» 20.55 Вторая Новогодняя ночь 22.35 Х/ф «Новогодняя жена» 12+ 00.30 Х/ф «На море!» 12+

Четверг, 3 января

06.20 Х/ф «Живите в радости» 07.40 Х/ф «Самогонщики» и «Пес Барбос и необычный кросс» 08.15, 11.35 Х/ф «Высший пилотаж» 12+ 11.00, 14.00, 20.00 Вести 11.15, 19.40 Вести Москва 12.20 Праздничный концерт 13.35 М/ф «Маша и Медведь» 14.10 Х/ф «Операция «Ы» и другие приключения Шурика» 16.00 Измайловский парк. Большой юмористический концерт 12+ 17.50 Х/ф «Варенька» 12+ 20.20 Х/ф «Варенька. Испытание любовью» 12+ 00.00 Х/ф «Укрощение строптивого» 16+ 01.40 Х/ф «4 таксиста и собака» 12+ 03.35 Горячая десятка 12+

Пятница, 4 января

06.35 Х/ф «Старик-разбойник» 08.20, 11.35 Х/ф «Высший пилотаж» 12+ 11.00, 14.00, 20.00 Вести 11.15, 19.40 Вести Москва 12.30, 16.10 Праздничный концерт 13.35 М/ф «Маша и Медведь»

14.10 Х/ф «Дед Мороз всегда звонит... трижды» 12+ 17.55 Х/ф «Любови целительная сила» 12+ 20.20 Х/ф «Варенька. Наперекор судьбе» 12+ 00.05 Х/ф «Блеф» 16+ 01.50 Х/ф «4 таксиста и собака-2» 12+

Суббота, 5 января

06.15 Х/ф «Опасно для жизни» 08.00 Субботник 08.40, 11.15 Х/ф «Высший пилотаж» 12+ 11.00, 14.00, 20.00 Вести 12.25 Рождественская «Песенка года» 13.45 М/ф «Маша и Медведь» 14.10 Х/ф «Семь верст до небес» 12+ 16.10 Шоу «Десять миллионов» с Максимом Галкиным 17.10 Большой бенедис Игоря Маменко и Сергея Дроботенко 12+ 20.20 Х/ф «Варенька. И в горе, и в радости» 12+ 00.00 Х/ф «Безумно влюбленный» 16+ 01.50 Х/ф «Полет фантазии» 12+

Воскресенье, 6 января

06.05 Х/ф «Дождь в чужом городе» 08.40, 11.15 Х/ф «Высший пилотаж» 12+ 11.00, 14.00, 20.00 Вести 12.25 Рождественская «Песенка года» 13.50 М/ф «Маша и Медведь» 14.10 Х/ф «Однажды в Новый год» 12+ 16.00 Кривое зеркало 18.05 Х/ф «Дела семейные» 12+ 20.20 Х/ф «Варенька. И в горе, и в радости» 12+ 22.55 Х/ф «Остров» 16+ 01.00 Х/ф «Дирижер» 12+ 02.30 Х/ф «Холостяки» 12+ 02.55 Х/ф «Чудо» 16+ 05.00 Рождество Христово. Прямая трансляция рождественского богослужения

НВК САХА

31 декабря, понедельник

07:00 «Сага дьылынай хайдах көрсөбүт?» («Хотун Булуу» ТВ) 6+ 07:30 «Сага дьылы керсүү» («Өлөөн» ТВ) 6+ 08:00 «ТВ архыбыттан: Хаарыннаах күөх харый ачаан («Нам» ТВ) 6+ 08:30 «ТВ архыбыттан: Сага дьыллаабы Харыйа туһунан номох» 6+ 08:50 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 09:05 «Бэйбэрикээн биһики» Сага дьыллаабы алтаах остуоруйа» 6+ 09:50 «Гуси-лебеди» новогоднее представление («Хотун Булуу» ТВ) +0 10:20 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 10:40 «Күнчээн»: Айыы орото» 6+ 10:55 «ТВ архыбыттан: Сага дьыллаабы чалбаран» 12+ 11:50 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 12:10 «Тарбахааптын астыахха» 6+ 12:40 «Кыһыл көмүс собоочо» мюзикл» 6+ 13:50 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 14:00 «Алыптаах Сага дьыл» видеофильм» 6+ 14:30 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Кыһын тымныны ээрэри, дьоллоох дьонго ичигэс. Уус-у/к 6+ 16:00 «Новогодние поздравления из Москвы» (корпункт НВК «Саха» в Москве) +0 16:30 «Якутия — наш общий дом» концерт» 6+ 17:00 «Дети Азии»: Начало побед» 6+ 17:30 «Сага ырыа» х 6+ 18:00 «Саха сирэ. Күнтэн күн» сүл түмүгүнэн анал биэри 18:45 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Арай биридэ... уус-у/к 6+ 20:30 «Якутия. День за днем» итоговая» 6+ 21:15 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 22:10 «Сага дьылынан ээрдэ» 6+ 22:20 Новогоднее представление «Сага ырыа» 6+ 23:50 Поздравление с Новым годом Президента РС (Я) Е.А. Борисова 23:55 Поздравление с Новым годом Президента РФ В.В. Путина 00:00 «Муус Хотун» сага дьыллаабы мюзикл» 6+ 01:15 «Чародеи» х/ф 1-2 серии 16+

03:50 «Двадцать месяцев» сказка. 1-2 серии 6+ 06:40 «Новогодний мультфильм» 0+ 1 января, вторник 07:00 «Из фондов ТВ»: Песня не расстанется с тобой (ансамбль «Русь») 6+ 07:45 «Из фондов ТВ»: Загадочная гора Кисилгя (ТВ «Верхоянский») 6+ 08:30 «Сага ырыа»: Новогоднее представление-2010 11:30 «Новогодний мультфильм»: Двадцать месяцев. 1 ч. 0+ 12:00 «Сырдык сүүрээн»: Екатерина, Алексей Егороват оро эстрадной образцовой студиялара» 6+ 14:00 «Тарбахааптын астыахха» 6+ 14:30 «Новогодний мультфильм»: Двадцать месяцев. 2 ч. 0+ 15:00 «Суусу» куукула испэктэкиллэ» 6+ 15:30 «Мин көтөн иһэбин...» концерт Чыскайынай» 6+ 16:35 «Новогодний мультфильм»: Щелкунчик» 6+ 17:00 «Хотуну суусу»: Сага дьылынан» 6+ 17:30 «Конфетти»: новогодняя передача» 6+ 18:00 «Күнчээн»: Вымысел» 6+ 18:15 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: «Сизэрэй хаатынкарал» Сага дьыллаабы кинэ» 6+ 19:15 «Саргылаах Сага дьылынан» концерт 6+ 20:00 «Сага ырыа» х 6+ 20:30 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Юбилей. Уус-у/к 6+ 22:00 Концерт ансамбля «Манго» 6+ 23:00 Телепроект «Две звезды-2011» 6+ 00:30 «Новогодний мультфильм» 0+ 00:55 «Король воздуха» х/ф 16+ 02:45 «Мистер Икс» х/ф 12+ 04:30 «Безумный день или свадьба Фигаро» х/ф 16+

2 января, среда

07:00 «Из архива ТВ: История любви (ТРК «Ал-маанын край»)» 6+ 08:00 «ТВ архыбыттан: Ийэ олгонхот А. Соловьев («Чарот» ТВ) 6+ 08:30 «ТВ архыбыттан: Ырыам — дууһам иэйиит («Нурба» ТВ) 6+ 09:00 «Новогодний мультфильм»: Снегурочка. 1 ч. 0+ 09:30 «Экзотика» (ТВ «Нерюнг») 6+ 10:00 «Progress» 6+ 10:30 Президентская рождественская елка» 6+ 11:30 «Покровскайдаабы бастакы оскуола» («Ханалас» ТВ) 6+ 12:00 «Төрөөбүт дойдум

туһугар» («Борогон» ТВ) 6+ 12:30 «Жизнь прекрасна!» 6+ 13:30 «Из архива ТВ: Новогодняя феерия» 6+ 14:00 «ТВ архыбыттан: Туулэй түнү сурдатан... («Нам» ТВ) 6+ 14:30 «ТВ архыбыттан: Кэрэз дабайы: «Кытлык» 6+ 16:00 «Аал-луук мас»: Дни Якутии в Санкт-Петербурге. Звуки Арктики в Мариинском театре 1 часть 6+ 16:45 «ТВ архыбыттан: Кубоха уонна сыйлах» 6+ 17:10 «Аал-луук мас»: Дни Якутии в Москве» 6+ 18:00 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: «Герои-1» Уус-у/к 6+ 19:30 Телепроект «Две звезды» анносовая программа 6+ 20:00 «Сага ырыа» х 6+ 20:30 «Сага ырыа» х 6+ 21:30 «Нарын ырыа, эн ылан...» ылыыр Анастасия Готовцева» 6+ 22:40 «ТВ-Спорт»: Итоги спортивного года» 6+ 23:00 «Сага ырыа» Новогоднее представление 2010. 2 ч. 00:15 «ТВ-Спорт»: Саха республикатын хапсагай Федерациятын кубогар хамаанданан күрэхтэниги» 6+ 01:45 «Король воздуха: Лига чемпионов» х/ф 16+ 03:25 «С праздниками ничего не сравнится» х/ф 12+ 05:10 «Ирония любви» киноистория 16+ 05:40 «Новогодний мультфильм»: 0+ 07:00 «ТВ архыбыттан»: Афанасий Рязанский - Амма улууһун бастакы кулбута («Амма» ТВ) 6+ 07:30 «ТВ архыбыттан»: Ала буурай аттаах Мохсоболлой Боотур. 2 чааһа («Хотун Булуу» ТВ) 6+ 08:30 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Арай биридэ... уус-у/к 6+ 10:15 «Елки нашего детства»: Художники» 6+ 11:00 «Аал-луук мас»: Дни Якутии в Санкт-Петербурге. Звуки Арктики в Мариинском театре 1 часть» 6+ 12:00 «Дьүөгэ» («Нам» ТВ) 6+ 12:30 «Жизнь прекрасна!» 6+ 13:30 Из золотого фонда ТВ: Страницы истории Якутского ТВ. «Тунук» представляет...» 6+ 16:00 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: «Холорук» уус-у/к («Нурба» ТВ) 6+ 16:50 Видеофильм 17:00 «В мире музыки» 6+ 17:30 «Полярная звезда»: новогодний серпантин» 6+ 18:00 «Сахалы киинэтэ көрүүххэ»: Көңүл боотурдар. Уус-у/к 6+ 19:30 Телепроект «Две звезды» анносовая программа 6+ 20:00 «Сага ырыа»

РЕШЕНИЕ № 18 от 25 декабря 2012 г. О бюджете МО «Ленский наслег» на 2013 год

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Ленский наслег» РС(Я), Положением о бюджетном процессе в МО «Ленский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Ленский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Ленский наслег» Законом РС(Я) «О государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Наследный Совет МО «Ленский наслег»

РЕШИЛ:
Основные характеристики бюджета МО «Ленский наслег» на 2013 год.

Утвердить основные характеристики бюджета МО «Ленский наслег» на 2013 год:
прогнозируемого общего объема доходов в сумме 53 834 900,00 рублей, в том числе объема безвозмездных поступлений, полученных от других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации в сумме 33 480 600,00 рублей; общего объема расходов бюджета в размере 53 834 900,00 рублей;

дефицит (профицит) бюджета в размере _____ рублей;

Контроль за исполнением решения возложить на постоянную комиссию по бюджету и налогам. (председатель Николаева Е.И.)

(полный текст решения размещен на официальном сайте администрации МО «Ленский наслег» и на стенде официальной информации в здании администрации)

Председатель наследного Совета
К.А.Олесов
Зам. главы МО «Ленский наслег»
П.Л.Федоров

РЕШЕНИЕ №18 от 25 декабря 2012 г. О бюджете МО «Хамагаттинский наслег» на 2013 год.

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Хамагаттинский наслег» РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Хамагаттинский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Хамагаттинский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Хамагаттинский наслег», проектом Закона РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2012 год», Наследный Совет депутатов МО «Хамагаттинский наслег»,

РЕШИЛ:
Утвердить основные характеристики бюджета.

общий объем доходов в сумме 19249,595 тыс.рублей, в том числе объем безвозмездных поступлений в сумме 18146,595 тыс.рублей;

общий объем расходов бюджета в размере 19249,595 тыс.рублей;

дефицит (профицит) бюджета в размере 0,00 тыс.рублей;

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Решение сессии официально опубликовать в улусной газете «Энсиэли», опубликовать вывешиванием на информационном стенде.

Контроль за исполнением настоящего Решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (предс. Назарова В.Н.)

Председатель Наследного Совета
МО «Хамагаттинский наслег»
Максимов И.Н.
Глава МО «Хамагаттинский наслег»
Максимов И.Н.

Дополнительную информацию по приложениям можно посмотреть sakha.gov.ru/section/78/settlement/2561

РЕШЕНИЕ № 11 от 27 декабря 2012 г. О бюджете МО «Никольский наслег» на 2013 год.

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Никольский наслег» РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Никольский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Никольский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Никольский наслег», проектом Закона РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2012 год», Наследный Совет депутатов МО «Никольский наслег»,

РЕШИЛ:
Утвердить основные характеристики бюджета.

1) общий объем доходов в сумме 10583,361 тыс.рублей, в том числе объем безвозмездных поступлений в сумме 10270,611 тыс.рублей;

2) общий объем расходов бюджета в размере 10583,361 тыс.рублей;

3) дефицит (профицит) бюджета в размере 0,00 тыс.рублей;

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Решение сессии официально опубликовать на улусной газете «Энсиэли», опубликовать вывешиванием на инфор-

мационном стенде.

Контроль за исполнением настоящего Решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (предс. Шадрина М.И.)

Председатель Наследного Совета МО «Никольский наслег»
Ишполитов Р.Е.
Глава МО «Никольский наслег»
Ишполитов Р.Е.

Решение № 12 от 26 декабря 2012 года «О бюджете МО «Салбанский наслег» Намского улуса (района) на 2013 год»

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Салбанский наслег» РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Салбанский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Салбанский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Салбанский наслег», Законом РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Наследный Совет депутатов МО «Салбанский наслег».

РЕШИЛ:
Утвердить основные характеристики бюджета.

1) прогнозируемого общего объема доходов в сумме 9241,966 тыс.рублей, в том числе объема безвозмездных поступлений, полученных от других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации в сумме 8791,866 тыс.рублей;

2) общий объем расходов бюджета в размере 9241,966 тыс.рублей;

3) дефицит (профицит) бюджета в размере 0 тыс.руб.

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Решение сессии опубликовать вывешиванием на информационном стенде и опубликовать в газете «Энсиэли».

Контроль за исполнением настоящего решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (предс.Ощепкова А.С.)

Председатель Наследного Совета
Новиков А.Х.

РЕШЕНИЕ № 1-5С от 27 декабря 2012 г. О бюджете МО «Модутский наслег» Намского улуса (района) на 2013 год

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом Наследной администрации МО «Модутский наслег» Намского улуса (района) РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Модутский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Модутский наслег» Намского улуса РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Модутский наслег», проектом Закона РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Наследный Совет депутатов МО «Модутский наслег»

РЕШИЛ:
Утвердить основные характеристики бюджета.

общий объем доходов в сумме 16310423 рублей, в том числе объем безвозмездных поступлений в сумме 15761523 рублей;

общий объем расходов бюджета в размере 16310423 рублей;

дефицит (профицит) бюджета в размере 0,00 тыс.рублей;

верхний предел муниципального долга на 1 января 2014 года в сумме 274450 рублей, в том числе предел долга по муниципальным гарантиям 274450 тыс.рублей;

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Решение сессии официально опубликовать в улусной газете «Энсиэли», опубликовать вывешиванием на информационном стенде.

Контроль за исполнением настоящего решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (предс. Сандулина Е.И.)

Председатель Наследного Совета МО «Модутский наслег»
Шамаев Г.Н.
Глава МО «Модутский наслег»
Шамаев Г.Н.

РЕШЕНИЕ № 115 от «25» декабря 2012

О бюджете МО «Фрунзенский наслег» на 2013 год

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Фрунзенский наслег» РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Фрунзенский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Фрунзенский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Фрунзенский наслег», Законом РС(Я) «О государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Сход граждан МО «Фрунзенский наслег»

РЕШИЛ:
Основные характеристики бюджета МО «Фрунзенский наслег» на 2013 год

Утвердить основные характеристи-

ки бюджета МО «Фрунзенский наслег» на 2013 год:

1) общий объем доходов в сумме 7 225 138,00 рублей, в том числе объема безвозмездных поступлений, полученных от других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации в сумме 7 028 338,00 рублей;

2) общий объем расходов бюджета в размере 7 225 138,00 тыс.рублей;

3) дефицит (профицита) бюджета в размере 0,00 тыс.рублей;

Настоящее решение вступает в силу с 01 января 2013 года.

Настоящее решение подлежит официальному опубликованию на информационном стенде и опубликовано в районной газете «Энсиэли».

Приложения к данному решению размещены на официальном портале sakha.gov.ru

Контроль за исполнением настоящего решения оставляю за собой.

Председатель Схода граждан
В.Н.Петров

РЕШЕНИЕ № 30 от 26 декабря 2012г. О бюджете МО «Тюбинский наслег» Намского улуса на 2013 год

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Тюбинский наслег» Намского улуса РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Тюбинский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Тюбинский наслег» РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Тюбинский наслег», проектом Закона РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Наследный Совет депутатов МО «Тюбинский наслег»

РЕШИЛ:
Основные характеристики бюджета МО «Тюбинский наслег» на 2013 год

Утвердить основные характеристики бюджета МО «Тюбинский наслег» на 2013 год:

1. прогнозируемого общего объема доходов в сумме 9916,566 тыс.рублей, в том числе объема безвозмездных поступлений, полученных от других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации в сумме 9385,466 тыс.рублей;

2. общего объема расходов бюджета в размере 9916,566 тыс.рублей;

3. дефицит (профицита) бюджета в размере 0,00 тыс.рублей;

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Опубликовать настоящее решение в местной газете «Энсиэли».

Контроль за исполнением настоящего решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (предс.Карамзин Н.Н.)

Председатель Наследного Совета
депутатов МО «Тюбинский наслег»
Федоров К.К.
Глава МО «Тюбинский наслег»
Федоров К.К.

РЕШЕНИЕ № IV-1 от 28 декабря 2012 г. О бюджете МО «Хатын-Арынский наслег» на 2013 год.

Руководствуясь Бюджетным кодексом РФ, Законом РС(Я) «О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в РС(Я)», Уставом МО «Хатын-Арынский наслег» Намского улуса РС(Я), Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании «Хатын-Арынский наслег», прогнозом социально-экономического развития МО «Хатын-Арынский наслег» Намского улуса РС(Я), Основными направлениями налоговой и бюджетной политики МО «Хатын-Арынский наслег», проектом Закона РС(Я) «О Государственном бюджете РС(Я) на 2013 год», Наследный Совет МО «Хатын-Арынский наслег»

РЕШИЛ:
Утвердить основные характеристики бюджета.

1) общий объем доходов в сумме 32 436 985,00 рублей, в том числе объем безвозмездных поступлений в сумме 30 754 885,00 рублей;

2) общий объем расходов бюджета в размере 32 436 985,00 рублей;

3) дефицит (профицит) бюджета в размере 0,00 рублей;

Данное решение вступает в силу с 1 января 2013 года.

Обнародовать настоящее решение в местах «Официальной информации» в МУ «ЦД «Чороон» с.Аппаны», МУ «ЦД «Сайддыл» с.Кысыл Деревня, МУ «ЦД «Самородок» п. Графский берег».

Опубликовать настоящее решение «О бюджете наследной администрации МО «Хатын-Арынский наслег» Намского улуса РС(Я) на 2013 год» в улусной газете «Энсиэли».

Контроль исполнения настоящего решения возложить на постоянную комиссию по бюджетной, налоговой и экономической политике (председатель Маркова Е.В.)

Председатель Наследного Совета
МО «Хатын-Арынский наслег»
Жирков Е.Г.
Глава МО «Хатын-Арынский наслег»
Слепцов Ю.И.

Программа Новогодних мероприятий МБУ**«ЦД Түһүлгэ»****МО « Хамагаттинский наслег» с 31 декабря 2012 года по 19 января 2013 года**

**31 декабря 2012 (поне-
дельник)**
с 19-00ч.

Прощаясь 2012 годом, приглашаем на дискотеку «Хамагатта –Голливуд»

Прошел еще один прекрасный год,

В котором пелось и грустилось, А то, что в нем не уместилось, Пусть в новом все произойдет.

Нельзя встретить один и тот же Новый год дважды... Идут часы, проходят дни, уходят года, но неизменно каждый раз под Новый год мы верим в чудо. И поэто-

му, чтобы прожить его как следует, нужно его как следует встретить!.. Пусть он будет таким новым, что ты сам удивишься этой новизне!

с 21-00ч. Праздничное шоу «Фейерверк эмоций...»

В программе- праздничное настроение, прошедшее, настоящее, и , конечно, будущее, Новое, Новогоднее!

Вход: 150 руб.

с 02-00 ч до 05-00 ч. Night party –дискотека 2013года.

Вход: 200 руб.

1 января 2013 (вторник)
начало с 19-00 часов. Отсчитывая время, подводя итоги, прошедшему и прожитому, оставляя место только в книгах, ушел от нас 2012 год... Старый год, он уходит от нас, он нам машет рукой и желает удачи во всем! По

новогодней традиции вручение премии «Человек года»

Вход: 150руб.

Беспроигрышная Блиц – лотерея. Супер призы: стиральная машина, микроволновая печь, машинка для стрижки волос , чайный сервиз и т.д.

Цена лотерейного билета 200 руб.

Вас ждут музыкальные поздравления от Михаила Макарова, Татьяны Гаврильевой, Фаины Находкиной, Октября Герасимова, Айсе-на Васильева.

с 00-00 ч. до 04-00 ч. Новогодняя дискотЭКА-2013

Вход: 200 руб.

Тохсунньу 2 күнэ 2013 (сэрэдэ)
сағаланар 19-00 ч.

Дьол кыыма тосхойор күүтүүлээх Саҥа Дьыл киэһэтин киэргэтэ

Ый Кыыһа - Варя Ларионова Бырааһынньыктаабы шоу – концертнай программата.

Кирири: 300 руб.

с 22-00 часов до 04-00 часов. Дискотека «Хамагатта-онлайн»

Вход: 200 руб.

Работает кафе

3 января 2013 (четверг)
начало с 11-00 часов до 15-00 часов.

Сегодня утренняя под Новый год, Сегодня будет праздник, хоро-вод,

И Дед Мороз зажжет огни на елке,

Наполнится весь садик смехом звонким.

Представление для малышей «В гостях у снежной королевы», а также поздравление от Деда Мороза, подарки, сюрпризы, игры, сладости

Вход: 50 руб.

4 января 2013 (пятница)
начало с 19-00 часов до 02-00 часов.

Наступление года чудесно, И по своему, каждому лестно, Есть возможность начать все сначала,

Чтобы прекраснее в жизни все стало!

Чтобы в Новый, как в сказке свершилось,

Вам везло, вам хотелось, сбывалось,

Чтоб еще настроенье было, Чтоб удача о нас не забыла!

Приглашаем на шоу- программу с участием руководителей улуса и села Хамагатта.

Только в этот день музыка, дуэты, Звезда и ... звезда Дискотека «Я и Ты...»

Вход: 200 руб.

6 января 2013 (воскресенье)
начало с 19-00 ч. до 05-00 ч.

Традиционный повтор новогоднего настроения и представления

Праздничное шоу «Фейерверк эмоций...»

Дискотека «dance Zone»

Вход: 300 руб.

Кафе

7 января 2013 (понедельник)
начало с 19-00 ч до 02-00 ч.

Рождественская дискотека всех времен

Вход: 200 руб.

Тохсунньу 9 күнэ 2013 (сэрэдэ)
сағаланар 19-00 ч -03-00 ч

« Саҥа дьылга манчын омун тымныы түһэн турдабына...»

Уус-Алдан Суотту нэһилиэгиттэн ВИА «Аартык», ВИА «Хамагатта», «Чыпчаал» ретро-концертара

Дискотека «В ногу со ВРЕМЕНЕМ»

Кирири: 200 руб.

Тохсунньу 11 күнэ 2013 (бэтинсэ)
сағаланар 19-00 ч -02-00ч.

Поэзия дьэн саха кинигин ыргырабыт «Минньгэс кэрэ санаа» дьүһүйүү-концертка

Сана дьыллаабы үңкүү киэһэтэ «Үөрүбүг»

Кирири: 200 руб.

12 января 2013 (суббота)
начало с 19-00 ч до 04-00 ч

Шоу-программа для молодежи улуса «Молодость. Стиль. Совершенство»

Зрелищно-развлекательная программа: лучшая молодежь улуса, дефили титулованных красавиц, девочка-змея, гоу-гоу данс, клубная музыка...

Если жизнь в тебе бьет ключом, если позитив твой образ жизни приходи к нам!

Вход: 200 руб.

Тохсунньу 13 күнэ 2013 (баскыһыанньа)
сағаланар 19-00ч-02-00ч

Сыл саҥа сахалыы тыһынаах тэрээһинэ.

«Олуурдаах ойуу дьыл оуһа»

олонголоох олох ырыалара, тойуктара.

Ойбон ууга төлө биэрэ олонголоох кэм үүннэ, мутук тостон тас гына мунгур тымныы мунгутаата...

Үңкүү алыптаах киэһэтэ «Мичээрдээн»

Кирири: 200 руб.

18 января 2013 (пятница)
начало с 19-00 ч до 02-00 ч.

Бал чемпионов улуса. Вручение номинаций 10 лучшим спортсменам улуса по итогам 2012 года.

Дискотека «Жажда скорости»

Вход: 200 руб.

19 января 2013 (суббота)
начало с 19-00 ч до 04-00 ч

Традиционный вечер «Прошай, Елка!». Перелистывая страницы новогодних вечеров.

Дискотечная программа для самых, самых...

Вход: 200 руб.

Р.С.
К и м с ы л д ь ы б а т а х
Хамагаттага
Ол биэр кэрэттэн маттага!
А.Дунаев
Кунду ыалдьыттарбыт,
көрөөччүлэрбит,
биэр дойдулаахтарбыт!

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

САҢА СЫЛГА АРЫҢЫНЫ ИҢИМЭ!
БҮГҮН АХСЫННЬЫ 17 ЭРЭ КҮНЭ.
 Биһиэнэрэ „күөстөрүн эрдэ өрүнэн“, Мексикаҕа үөрэ-көтө, махтал-туһах бөбө ылан эрдэхтэрэ. Кинилэр тийээн „конец света“ буоларын, ааспыт 21 чыыһылаа тохтоптуттарын курдук кэпсэнэн кэллэхтэринэ куоракка квартира, уордьан-мэтээл бэлэмнэнэ турар. Хата, „Полярная Звезда“ уордьаны аныылара буолуо? Һэ-һэ! Биллэн турдаҕа, Аан Дойдуну быһаабыт аатырар буоллахтара. Саатар, БИ хаамытын удумаҕалаахтарыттан, үүнэ илик күнү эрдэ күндүлээбиттэриттэн, кэлэ илик кэми эрдэ аҕалыттарыттан кыбыстыах баара. Ити аата, „култуура“ якуттара: Саха Сирэ ойууннаах буолуохтаах диэнтэн, култуураҕа сөп түбэхэр, култуура ойууна көрдүүлэр, харчы онгорор ханаал толкуйдуулар эбит. Улахан аҕааргыт „бэстилиэннэй тыһыынча“ буолбата диэн, син биир арыгы иһээри, бөлөмнөнөн ахай олооро биллэр да буоллар, „доруобуйаҕытыгар“ оҕустарбат курдук көрөн аһаарыт. Аһара иһээйэххити. Эһиги күүскүт-уоххут туһалыыр кэмэ кэлиэҕэ. „Наадалаах“ кэмгэ итирэн хаалан издэйэххити? Буюкканы туһанар буоллаххытаа таһырдыа тонорон, мууһурбутун кэннэ ириэрэн, биридди иһиңгэ 50 грамтан таһаарбакка, тоннуу, „хойдубутун кэннэ“ иһиң. Биитэр, 50% аҕаарынан уулаан, манан „вино“ оностун. Үсүһүнэн, дьүһүнүн кыһыл компоттар ууларынан таптаабыккытынан уларытан „домашняя наливка“ курдук, „культурнайдык“ аһаабыта буолун. Эмп курдук иһиң. Эбэтэр, водканы оргутан „абааһытын“ таһааран баран, хаттаан тонорон иһиң. „Настарьянныа“ таһаарарга ол да сөп буолуоҕа. Һэ-һэ!

Хас „туос“ этилиннэҕин аайы көтөҕөн иһимэ, чаһы тыһаатаҕын ахсын кэтэрдэ олоурма! Арыгыны сылытан олох иһимэ, мэйийгэр оҕустарыма, саха буоларын умнар гына аһаайаххыны. Якут буолан хаалааххыны. „Бырааһыннык“ саамай сүрүнэ - ойоххо, оҕолорго, чугас дьонгор үөрүүнү үксэти! Сыһа тыл-өс, аахсы, халы-мааргы сангары, ааргытыы бу күндү олох суох буолуохтаах. Эн эрэ баарын курдук туттуу отойун туоруохтаах. Арыгыны „кэтэрдэр“ кэмий икки ардын, 1 чаастан - 3 чааска диэри арыттаан уһатан биэр. Ол онугар кэпсэтэр-сэлэхэр, оонньуур-үңкүүлүүр кэмгитин элбэтиң. Арыгы онугар компот уулары тымнытан, муустаан, муус уутун тымнылы, кырылас кыра муустарын холбуу, хурустаал бакаалларга куттан лыҥкыната охсунунар, эрдэлэхтэн иһиң. Олус Уһун өрөбүллэри туһалаахтык аҕаарың. Алыс тото аһаабакка, төттөрүтүн ыһааһыннытын түһэриниң. Сытан хаалымаң, биридэ бариллибит босхо „отгулга“ тыаҕа хаамың, салгыҥна сылдьың, муус үрдүттэн күөгүлээң, туруксутун тупсарың, эскитин-сиингитин чэбдигирдиң, хаарынан суунуң. Санааҕытын-оноотун сааһылаан, сөллөкүттэри көрсөргө бөлөмнэниң. Саҥа Сылга Сайдар Саамалга Сыстар, Сир Сүрөҕүн Сахатын киинигэр Харатаала аттыгар кэлэн үөрүң, үтүөрүң, ыраастаның, арчыланың, саха уотун иннигэр эмтэниң - саха буоларга андаҕайың! Кэлэн иһэр Саҥа Сылһан, Саха кэскилэ! Дьол-Саргы Салалынның НАМ уолаттарыгар! Таптап таба тайанның НАМ кыргыттарыгар! Бары Саха Буолун, НАМ Бар Дьоло! НАМ Сириттэн сах сагаттан саһыллыа, НАМ Сириттэн сап сагаттан салһаныа, НАМ Сириттэн саха сахата сайдыа! Арасыйыаны кытары НАМ Сирэ аатырдыа!

Аны бизэ күнүнэн, ахсынньы 21 күнэ дьэ үүнэр (2 январь, среда), күнүс 12 чаастан-күһэ 21 чааска диэри, бары сахалар биридиллэн таһырдыа тахсан күнүс Күнтэн, түүн Ытан көрдөһөрүң: „Этиллибит, көрүүлэммит, кэтэммит күннэригэр „бэстилиэннэй тыһыынчалара“ майяларга, Сир Илиитигэр Америкаҕа, Европаҕа... үүммэтин, „конец света саҕаламмытын“, сэри буолбатын, сир хамсабатын, Күн күүрбэтин, дьэргэстэй ыһаҕа түспэтин!“ - диэриң! Миэхэ көмөлөһөрүң, көх-нэм буолаарың! Кыһаҕаҕытына, сарсыһыгар (3 январь, четверг) кэтэһэ түһэн баран, үлэ чааһын кэнниттэн дьэ, төһөнү баҕарар иһээриң! Үөрүү дьэ кэлиэ. Ол кэннэ, уруулга иһэн баран отой олоороххутуй! Сэрэсптэҕэ диэххити! Этэнгэ көрсүөххэ диэри.

ХАРАТААЛА

Диринник убаастыыр аҕа табаарыспытын, Граф Биэрэгин олохтооһун, Коммунистической партия ветеранын **СОФРОНОВ НИКОЛАЙ СЕМЕНОВИЧ** 80 сааскын туолбут кэрэ-бэлиэ күнүнэн үөрэ-көтө истинник, иһирэхтик эҕэрдэлиибит!

Эн тыа хаһаайыстыбатыгар уһуннук, туох баар билигин, дьобургутун, сатабылгын урун туран, бэйэҥин харыстаммакка үтө суобастаахтык үлэлээбитин. 40 сыл устата биер партияттан туораабакка, Компартия актыыбынай чилиэнинэн буоллун. Элбэх оҕо аҕата, уон сэттэ сиэн, икки хос сиэн тапталлаах эһэтэ, ыарыҕа бэриммэккэ, санааҕа баттаппакка, үөрэ-көтө сырыт, сыһыалан, дьоллоох олохунан уһуннук дуоһуя олоҕор.

Нам улдуһун коммунистара

САҢА ДЫЛЫНАН, НАМ УЛУУҔУН ОЛОХТООХТОРО!

2012 сылга биһиги, коммунистар, Улуу Октябрьскай социалистическай революция 95 сылын үрдүк таһымнаахтык бэлиэтээммит Россияскай Федерация Коммунистическай партиятын Саха сиринээри тэриэтэтин кыаҕа, сабыдыала күүһүрдэ. Аһан эрэр сылга норуот интэриэһин көмүскүүр улахан бырачыастарынан саҕаланан партия норуоту түмэр дьобурдаарың көрдөрдө.

РФ Президенин, Государственной Дума депутаттарын, олохтоох салайыны салайааччыларын, депутаттарын быбардааһын түмүктэрэ коммунистическай идеяны элбэх киһи ылынарын, РФКП-тын өйүүрүн көрдөрдө. Хас биридди киһи саҥа дьылтан кэрэни, үтүөнү күүтэр. Биер үтүөнөн норуот түмсүүтэ, күүстэх санаата, бэйэтин күүһүгэр эрэлэ буолар. Эрэллээх эрэ киһи бэйэтин олохун уларытар, оностор кыахтанар. Коммунистическай партия Саха сирин дьон-сөргөтэ дьон олохтоохтаахтар диэн өйдөбүлүнэн салайтаран үлэһиттэр, көмүскэлэ суох хаалбыт дьоннор бырааптарын өрүү туруорсар, көмүскүүр.

Күндү биер дойдулаахтарбыт! Эһигини Саҥа дьылынан итиитик-истинник эҕэрдэлиибит! Кытаанах доруобуйаны, дьэ кэргэттэргитигэр илиэйиңи, үлэһитигэр, үөрэххитигэр үрдүк ситиһиилэри, дьолу-соргуну баҕарыбын. Партия мэлдьи норуот интэриэһин туруулаһыта, норуока. Уопсай дьыалаҕа кылааппыт күүһүрдүң, элбэ-эттиң! Биһиги күүспүт — сөмөҕөлөһүүгэ!

Эҕэрдэни кытта Нам улдуһун РФКП салаатын секретарата, «Ленский нэһилиэк» МТ депутата В.С. АЛЕКСЕЕВ

Коллектив Намского педагогического колледжа поздравляет **ЯДРЕВУ ЕКАТЕРИНУ ВЛАДИМИРОВНУ**, директора, с получением сертификата «Лучший руководитель среднего профессионального образования» среди учебных заведений республики; **ФАДЕЕВУ САХАЯНУ БОРИСОВНУ**, секретаря руководителя, занявшего 1 место в конкурсе профессионального мастера «Лучший специалист года МО «Ленский наслег»; **ГРИГОРЬЕВУ ОКСАНУ НИКОЛАЕВНУ**, воспитателя, с присвоением нагрудного знака «Отличник образования Республики Саха (Якутия)»! Ваши награды — признание заслуг в деле воспитания и обучения подрастающего поколения и будущих учителей республики. Желаем Вам, дорогие коллеги, успехов в достижении намеченных целей, творческих удач, доброго здоровья, семейного счастья, исполнения желаний, благодарных студентов!

Коллектив работников Намского педагогического колледжа

Күндү коллегабытын, колледж общезащитиетын сэбиэдиэсэйн **КЫЧКИНА ЕКАТЕРИНА НИКОЛАЕВНА** үйэ анардаах үөрүүлээх үбүлүөйүнэн ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит!

Эн республика араас мундуктарыттан идэ ыла кэлбит ыҕчаттар дьыэлэри-

тэн, чугас дьонноруттан ыраах сылдьалларын биллэрбэт гына усулуобуйа тэрийэң, уопсай дьыэҥин сылаас, сырдык амарах сыһыан уйата онгорго күүскүн-уоххун, элбэх сыраһын биэрэн бэриһилээхтик үлэһии сылдьаргын биһиги астынабыт, киэн туттабыт. Студеннар олоор уопсай дьыэлэрин күннээҕи түмүгүттэн иитэр-үөрэтэр үлэҕэ тийэ биллилээхтик, сатабыллаахтык салайа сылдьабын, итиллээччилэриң махталларың ылабын.

Екатерина Николаевна, баҕарабыт Эһиэхэ чэгиэн-чэбдик туругу, үлэҕэр ситиһиилэри, дьэ кэргэттэргэ этэнгэ буолууну, уһун дьоллоох олоҕу олоорор саргылаах санаабытын тиэрдэбит!

Эҕэрдэни кытта Намнааҕы педагогическай колледж коллектива

Күндү коллегабытын, үлэ ветеранын, нэһилиэк бочуоттаах киһитин, «Домашней» үөрэхтээһин сайдытыгар үтүөлэриң иһин» бэлиэ хаһаайынын **ЗЫРЯНОВА МАТРИНА ПАВЛОВНА** 60 сааскын туолбут дьон-мааны күнүнэн иэйэн, долгуйан, үөрэн-көтөн туран ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит! Эн өр сылларга кэнчээри ыҕчаты итиигэ биэрбит сүдү кылааккын үрдүктүк сыаналыбыт.

Убаастабыллаах Матрина Павловна, баҕарабыт Эһиэхэ чэгиэн доруобуйаны, ситиһиини, өрүү үөрүү-көтүү, үтө санаа кэккэлэстиң, ыра санаа ыһсан истин диэн истин санаабытын, алгыспытын аныыбыт.

«Чуораанчык» оҕо саадын коллектива

Күндү тапталлаах кэргэммин, аҕабытын, эһээбитин, Хамаҕатта нэһилиэҥин олохтооһун **ИВАН ЕГОРОВИЧ КРИВОШАПКИНЫ** 60 сааскын туолбут үөрүүлээх кэрэ-бэлиэ күнүнэн итиитик-истинник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт күн сиригэр баар бары кэрэни, уһун олоҕу, туйгун доруобуйаны. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныын, сүбэн-амаң иһин ис дууһабытыттан махтанабын.

Эҕэрдэни кытта кэргэниң, уолун, кыргыттарың, кийиитиң, күтүөтүн уонна сиэннэриң Дима, Ваня, Таня, Артемка, Викуша уонна кырачаан Алешки

Күндү үөлээннээхтэрибитин **ИВАН ЕГОРОВИЧ КРИВОШАПКИНЫ, НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ ЖИРКОВУ** 60 сааскытын томточку туолар үөрүүлээх күнүгүтүнэн истинник эҕэрдэлиибит!

Оҕолоргут, сиэннэригэр үөрүүлэриң үлэстэн, Саҥа дьылы чэгиэн-чэбдик бэйэлээхтик үөрэ-көтө көрсөргүтүгэр, дьоллоох-соргулаах буоларгытыгар баҕарабыт. Ыра санааҕыт барыта туолуохтун диэн алгысыбыт. Дом!

Хамаҕатта ветеранын сэбиэтэ

Убаастыыр коллегаларбытын, СР үтүөлээх учууталын **ИВАНОВ СЕМЕН НИКИФОРОВИЧ**, СР үтүөлээх учууталын, «Учууталлар учууталларың», СР Айылҕа харыстабылын туйгунун **РОМАНОВА АННА КИРСАНОВНА**, СР үөрэҕириитин туйгунун, «Учууталлар учууталларың», старшай учууталы **ЕРШОВА АЙТАЛИНА АЛЕКСЕЕВНА**, СР үөрэҕириитин туйгунун **ВИНОКУРОВА НАДЕЖДА СТЕПАНОВНА**, СР үөрэҕириитин туйгунун **ГОТОВЦЕВА ЗОЯ НИКОЛАЕВНА**, СР үөрэҕириитин туйгунун **СИВЦЕВА РАИСА СЕМЕНОВНА** өрөгөйдөөх үбүлүөйүтүнэн итиитик-истинник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, дьолу-соргуну, үрдүк ситиһиилэри. Чугас дьоннот тапталларынан, дьон-сөргө убаастабылынан эһиги олоххут сырдыбы, үөрүүгүт үксүү турдун диэн алгыспытын аныыбыт.

М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын коллектива

Күндүгүк саныыр дьүөгэбитин, коллегабытын, И.С. Гаврильев аатын сүгэр 1 №-дээх Нам орто оскуолатын математика учууталын, Саха сирин үөрэҕириитин туйгунун **ЯНА ЕГОРОВНА КОРЯКИНА** күн сирин көрбүт кэрэ күнүнэн уонна 35 сыллаах сыраалаах, энкилэ суох үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «Саха сирин үтүөлээх учуутала» үрдүк ааты ылбытынан ис сүрэхпититтэн

истинник эҕэрдэлиибит! Айылҕа анаабыт бэлиэтин туһанан Учутал чулуута буолангын Күн ахсын уйаҕас баай дууһаҕынан Оҕо аймак саҕаттан саҕаны ингэринэн

Билиилэрэ-көрүүлэрэ кэнниригэр, Сатабыллара, дьобурдара сайдытыгар

Бэриһилээхтик, айымныылаахтык үлэлиригин

Астына-дуоһуя бэлиэтиибит. Үтө-мааны киһибит үөрэнээччилэриң ытыктабылларың ылан,

Аймак-чугас дьонун сылаас тапталларың,

Билэр дьонун биһирэбилиң истэн Санаата сандардын, үйэтэ уһаатын, Айара-тутара өссө да күүһүрдүң!

Үтүөнү, кэрэни кытта математика, физика, информатика холбоһугун учууталлара уонна дьүөгэлэрэ

Ытыктабыллаах учууталбыт, Саха сирин үөрэҕириитин туйгунуа **ЯНА ЕГОРОВНА КОРЯКИНА!**

Эһигин «Саха сирин үтүөлээх учуутала» ааты ылбыккынан итиитик-истинник эҕэрдэлиибит!

Эн үлэлириң тухары бастыҥталы майгыгынан, эйэбэс-көрсүө бэйэҥүн, өркөн өйүңүн, тобуллас толкуйгунан үгүс кэнчээри ыҕчаты үрдүктэн үрдүккэ дьулуһалларың, үтүөттөн үтүөҕэ талаһалларың, кэрэ-тэн кэрэҕэ тардыһалларың ситиспитин туоһунан бу үрдүк наҕараада буолар. Баҕарабыт бу курдук эрчимгин ыһыктыбакка чэгиэн сылдьан дьэ кэргэниң, аймак-билэ дьонун, үөрэнээччилэриң, төрөспүттөр тапталларынан араҥаччыланан

Аһар сылларга айхаллан, Кэлэр кэмнэргэ кэрэхсэн, Устар күннэргэ уруйдан!

Истин эҕэрдэни кытта Нам И.С. Гаврильев аатынан 1 №-дээх орто оскуолатын администрацията, профкома, педколлектива

Күндү кэргэммин **ЕФИМОВА ВАРВАРА РОБИНОВНА**НЫ, оҕолорбун **РОБИГЫ, РАЯНЫ, САРГЫНЫ** уонна кийииппин **ДИАНАНЫ**, аҕабытын **РОБИН ГЕОРГИЕВИЧ**НЫ, сиэннэрибн **САЯНАНЫ, ЕГОРАНЫ, ЭРХАНЫ, НЬУРГУЯНАНЫ** уонна аймахтарытын Саргылаах Саҥа 2013 сылынан эҕэрдэлиибит! Табыллыыны, доруобуйаны, дьолу баҕарабын!

Э. к. аҕабыт, эһээбит, күтүөккүт

Күндү дьоммутун **КЛАРА ИЛЬИНИЧНА, СЕРГЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ НИКОНОВТАРЫ** 55 саастарын туолбуттарынан, ыал буолан олорбуттара 35 сылынан уонна кэлэн иһэр Саҥа дьылынан итиитик-истинник эҕэрдэлиибит!

Иллээх дьэ кэргэн биһигэр 5 оҕону бүөбөйдээн, араҥаччылаан, үөрэттэрэн үлэһит онордугут уонна биригэ төрөөбүт балтыларгытыгар, бырааттаргытыгар ахсаабат кыһамныгыт, көмөүт иһин махтанабыт! Өссө да өр кэмнэргэ оҕолоргутугар, сиэннэригитигэр уонна биһиэхэ тулхадыйбат тутуах, эрэллээх эркин буолан өрүү үөрэ-көтө, уһуннук, этэнгэ олооругутугар, доруобай буоларгытыгар баҕарабыт! Күүстээх санааҕыт уҕарабатын, үтө санааҕыт үмүрүйбэтиң!

Чурапчыттан бырааккыт Никонов А.В. дьэ кэргэттэргэ, Партизантан, Намтан эдьийиң, быраатың, балтыларың Никоновтар дьэ кэргэттэргэ

Үйэ аҕара медицинаҕа аһаҕа олохтоох маңан баттахтаах коллегаларытын, бары балыһа үлэһитэриң үүнэн иһэр Саҥа дьылынан ветераннар ааттарыттан итии-истин эҕэрдэ буоллун!

Саҥа дьылга саҕалытын дьаһанан, саҥа санааларынан салайтаран олоорун. Дьэһитигэр-уоккутугар этэнгэ буолун, олоххут уйгута улааттын, үлэһитигэр үрдүк ситиһиилэри!

Балыһа, медицина ветераннара

1960 с. үлэҕэ кирибит тапталлаах тубдиспансер үлэһиттэригэр тубдиспансер 70 сылынан уонна баклаборатория 30 сылын туолбутунан барыгытыгар ис сүрэхтэн умнуллубат махталбын ытабын. Эһигиттэн силс тэрдэн үөрэнэн икки идэлэммитим. Эҕэрдэлиибин Саҥа дьылынан! Дьэһитигэр-уоккутугар этэнгэ буолун! Үлэһитигэр ситиһиини. Миигин өрүү өйдүү-саныы сылдьаргытыгар махтал, уруй-айха!

Эҕэрдэни кытта колхоз кыһа, дьарка Матрена Новикова

ТХКК «Чилиэннэригэр эрэ»
 Тыа хаһаайыстыбатын кредитнай потребительскай кооператива
«Ссудо-Сберегательный Союз»

Саҥа Дьылга – Саҥа сонун!

50000 солкуобайга диэри мэктиэһитэ суох иэс

Кэлэн иһэр Саҥа дьылынан!

Паай усунуоһа иэстэн 35%, иэскин толору төлөөтөхүнэ паай суумата төннөр. Ыйдаары бырыһыана 4%. Иэс болдьоро 12 ый.

Амма сэл. Тел.: 8924-760-14-39	Булүү к. Тел.: 8924-760-14-57	Сунтаар сэл. Тел.: 8924-590-22-90
Бэрдьыгэстээх сэл. Тел.: 8924-760-14-41	Майа сэл. Тел.: 8924-760-14-43	Чурапчы сэл. Тел.: 8924-760-14-50
Бороҕон сэл. Тел.: 8924-590-96-56	Нам сэл. Тел.: 8924-760-14-45	Ытык Күөл сэл. Тел.: 8924-760-14-47

Нам сэл., Ст.Платонов уул., 5/1. "Туйаара" маҕаһыын 2 этээһэ Тел.: 8-41162-43-089

